

Draíocht 3

Teastas Sóisearach Ardleibhéal

Leabhar an Oide

Peadar Ó Ceallaigh
Elaine Mullins

GILL & MACMILLAN

Gill & Macmillan Ltd
Ascaill Hume
An Pháirc Thiar
Baile Átha Cliath 12
agus cuideachtaí comhlachta ar fud an domhain
www.gillmacmillan.ie

© Elaine Mullins agus Peadar Ó Ceallaigh 2002

0 7171 3448 2

Clóchuradóireacht bhunaidh arna déanamh in Éirinn ag Carole Lynch

*Rinneadh an páipéar atá sa leabhar seo as laíon adhmaid ó fhoraoisí rialaithe.
In aghaidh gach crann a leagtar cuirtear crann amháin eile ar a laghad, agus
ar an gcaoi sin déantar athnuachan ar acmhainní nádúrtha.*

Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh, a chóipeáil ná a tharchur i gcruith ar bith ná ar dhóigh ar bith gan cead scríofa a fháil ó na foilsitheoirí ach amháin de réir coinníollacha ceadúnas ar bith a cheadaíonn cóipeáil theoranta arna eisiúint ag Gníomhaireacht Cheadúnaithe Cóipchirt na hÉireann, Lárionad Scríbhneoirí na hÉireann, Cearnóg Parnell, Baile Átha Cliath 1.

Contents

1. Na hÁbhair Scoile	1
2. Poist	22
3. Bia agus Deoch	40
4. Mo Cheantar	70
5. Caitheamh Aimsire	94
6. Na Meáin Chumarsáide	118
7. Laethanta Saoire agus an Aimsir	145
8. Filíocht: Ceist 2 (mionstaidéar)	170
9. Prós: Ceist 2 (mionstaidéar)	175
10. Téipscript	187

Caibidil 1

Na hÁbhair Scoile

CAD IAD NA HÁBHAIR?

Meaitseáil an pictiúr leis an ábhar ceart.

(p.1)

Ábhar	Pictiúr
Béarla	1
Gaeilge	2
matamaitic	3
stair	4
tíreolaíocht	5
ceol	6
ealaín	7
eolaíocht	8
staidéar gnó (eagrú gnó)	9
Gearmáinis	10
eacnamaíocht bhaile	11
Fraincis	12
Iodáilis	13
Spáinnis	14
Araibis	15
Laidin	16
líníocht theicniúil	17
teicneolaíocht	18
adhmadóireacht	19
míotalóireacht	20
corpoideachas	21
teagasc Críostaí	22
ríomhaireacht	23
innealtóireacht	24

Meitiseáil an seomra leis an bpictiúr ceart.

(p.3)

Seomra eolaíochta = pictiúr 1

Seomra	Pictiúr
saotharlann eolaíochta	1
saotharlann adhmaadóireachta	2
seomra ríomhaireachta	3
saotharlann miotalóireachta	4
seomra eacnamaíochta baile	5
seomra ealaíne	6
seomra teicneolaíochta	7
teanglann	8
seomra gnó	9
aragal	10
seomra tíreolaíochta	11
seomra líníochta teicniúil	12
seomra foirne	13
halla spóirt	14
leabharlann	15
saotharlann innealtóireachta	16
oifig an rúnaí	17
oifig an phríomhoide	18
oifig an chomhairleoir treoir ghairme	19
seomra feabhais	20
oifig an leasphríomhoide	21

Oibríonn na múinteoirí seo a leanas sna seomraí thíos.

(p.4)

an múinteoir	an t-ábhar
An tUasal de Róiste	eolaíocht
An tUasal Bhreathnach	adhmaadóireacht
Iníon Mhic Sheáin	ríomhaireacht
An tUasal de Faoite	miotalóireacht

Iníon de Brún An tUasal Caomhánach Bean Uí Dhónaill An tUasal Ó Murchú Iníon Uí Mhurchú An tUasal Mac Gearailt Bean Uí Néill Mac Uí Shé	tíos ealaín teicneolaíocht Fraincís staidéar gnó creideamh tíreolaíocht líníocht theicniúil
--	--

Meaitseáil an uirlis scoile leis an seomra ceart. (p.5)

Bíobla liathróid peile guthán ceimicí inneall casúr sábh cócaireán scuab potaí fístaifeadán osteilgeoir peann luaidhe ríomhaire léarscáil cruinneog téipthaifeadán	aragal halla spóirt oifig saotharlann eolaíochta saotharlann miotalóireachta seomra adhmaadóireachta seomra adhmaadóireachta seomra eacnamaíochta baile seomra ealaíne seomra ealaíne seomra físe seomra líníochta teicniúil seomra ranga seomra ríomhaire seomra tíreolaíochta seomra tíreolaíochta teanglann
--	--

Líon isteach an clár ama thíos leis na múinteoirí cearta.

(p.8)

Lá	Dé Luain	Dé Máirt
9.00-9.40	Iníon de Brún	An tUasal de Róiste
9.40-10.20	Iníon de Brún	Bean Uí Néill
10.20-11.00	Bean Uí Néill	An tUasal de Róiste
11.00-11.20	Sos	Sos
11.20-11.55	An tUasal Caomhánach	An tUasal de Róiste
11.55-12.30	An tUasal Caomhánach	An tUasal de Róiste
12.30-1.05	An tUasal de Róiste	Bean Uí Néill
1.05-2.00	Lón	Lón
2.00-2.35	Bean Uí Néill	Iníon Uí Mhurchú
2.35-3.10	An tUasal Mac Gearailt	An tUasal Caomhánach
3.10-3.45	Bean Uí Dhónaill	An tUasal Caomhánach

Dé Céadaoin	Deardaoin	Dé hAoine
Mac Uí Chaoimh	Iníon de Brún	Bean Uí Néill
Mac Uí Chaoimh	Iníon de Brún	Iníon Mhic Sheáin
Bean Uí Néill	An tUasal Ó Murchú	Bean Uí Néill
Sos	Sos	Sos
Iníon Uí Mhurchú	Bean Uí Néill	An tUasal de Róiste
An tUasal Ó Murchú	Bean Uí Néill	An tUasal de Róiste
Bean Uí Dhónaill	An tUasal Mac Gearailt	An tUasal de Róiste
Lón	Lón	
Bean Uí Dhónaill	An tUasal de Róiste	
Bean Uí Néill	Iníon Uí Mhurchú	
Iníon Uí Thuairisc	Bean Uí Dhónaill	

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.14)

1	A	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	K	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	J	Maith dom mo mhoill.
4	H	Tá drochscéal agam duit.
5	G	Tá dea-scéal agam duit.
6	F	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil leat nár scríobh mé níos luaithe.
7	D	Bhí mé gnóthach.
8	I	Rinne mé dearmad.
9	C	Ní raibh sé ar mo chumas scríobh mar bhris mé mo lámh.
10	E	Chaill mé do sheoladh.
11	B	Fuair mo mhadra Bran bás.

A	It's a long time since I heard from you.
B	Everyone here is asking for you.
C	Forgive me the delay.
D	I have bad news for you.
E	I have good news for you.
F	I have to apologise that I haven't written to you sooner.
G	I was busy.
H	I forgot.
J	I was unable to write because I broke my hand.
K	I lost your address.
L	My dog Bran died.

1	Maidir le cúrsaí scoile tá scéal casta agam.
2	D'éirigh go geal liom sa _____ sa scrúdú.
3	Ghnóthaigh mé grád A sa _____.
4	Theip orm sa _____.
5	Níor chreid mé cé chomh dona is a bhí na torthaí sa Bhéarla.
6	Níor thaitin an múinteoir sin liom riamh.
7	Is fuath liom an múinteoir sin.
8	Tháinig torthaí na scrúduithe maidin inné.
9	Bhain mo mham an litir díom sular oscail mé é.
10	Bhí a fhios agam céard a bhí ann.
11	Nuair a chonaic mo thuismitheoirí na torthaí bhí raic ann.
12	Táim i ngéibhinn sa teach.
13	Gearradh pionós uafásach orm.
14	Caithfidh mé fanacht sa teach go ceann míosa.
15	Chuir mo mham fios ar an scoil.
16	Labhair sí leis an bpríomhoide agus leis na múinteoirí eile.
17	Sínítear mo chóipleabhar chuile óiche anois.
18	Táim faoi bhois chait acu anois.
19	Níl sé ceart, cóir ná cothrom.
20	Tá mé i bponc.
21	Ba dhrochthroradh é sa _____.
22	Bhí gob circe ar mo mham.
23	Thug mo dhaid íde béil dom.
24	Bhí siad tuillte agam.
25	Ní dhearna mé faic le bliain anuas.
26	Dúirt an múinteoir gur liúdrámán iomlán mé.
27	Tá mé in umar na haimhléise.

1	L	I have a complicated story about school.
2	F	I did well in the _____ exam.
3	J	I got a grade A in _____.
4	I	I failed in _____.
5	G	I didn't believe how bad the results were in English.
6	O	I never liked that teacher.
7	K	I hate that teacher.
8	Y	The exam results came yesterday morning.
9	V	My mam took the letter off me before I opened it.
10	N	I knew what was in it.
11	AA	When my parents saw the results there was uproar.
12	A	I am grounded in the house.
13	P	I was given a terrible punishment.
14	M	I have to remain in the house for a month.
15	U	My mam contacted the school.
16	X	She spoke to the principal and to the other teachers.
17	S	My copy is signed every night now.
18	D	I am under their thumb now.
19	Q	It is not fair.
20	B	I am in a fix.
21	R	It was a bad result in _____.
22	W	My mam was furious.
23	T	My dad gave out to me.
24	E	I deserved it.
25	H	I didn't do a jot of work for the last year.
26	Z	The teacher said that I was a complete idiot.
27	C	I am in the depths of despair.

Críoch na litreach

(p.16)

1	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus is féidir leat.
2	Níl a thuilleadh le rá agam.
3	Ná déan moill.
4	Cloisim mo mháthair do mo lorg.
5	Caithfidh mé críochnú.
6	An bhféadfá gloach gutháin a chur orm mar níl cead agam an guthán a úsáid faoi láthair.

1	F	I would be grateful to you if you would answer the letter as soon as you can.
2	C	I have nothing further to say.
3	B	Don't delay.
4	E	I hear my mother calling me.
5	D	I have to finish.
6	A	Could you call me because I am not allowed to use the phone at present.

COMHRÁ

(p.17)

Mise: Cá bhfuil tú ag dul, a Nóra?

Nóra: Táim ag dul abhaile chun breathnú ar chláir staire ar RTÉ. Is aoibhinn liom an stair.

Mise: Gabh mo leithscéal?

Nóra: Dúirt mé gurbh aoibhinn liom stair.

Mise: A leithéid de sheafóid níor chuala mé riamh.

Nóra: Ná bí mar sin.

Mise: Ní bhíonn stair spéisiúil. Níl ann ach cnámha agus scéalta leadránacha.

Nóra: Ní aontaím leat ar chor ar bith.

Mise: Is cuma sa tsioc liomsa faoi do chuid tuairimí ach táim a rá leat nach bhfuil maitheas ann.

Nóra: Féach ar stair na Róimhe.

Mise: Is fuath liom í mar ní bhaineann an Róimh liom.

Nóra: Céard atá cearr leat? Nach bhfuil Nero agus Julius Caesar spéisiúil?

Mise: Nílím ró-thógtha leo. Tá siad marbh.

Nóra: Céard faoi stair na hÉireann?

Mise: Díomá, crá croí agus fulaingt atá le léamh i stair na hÉireann. Cuireann stair na hÉireann gruaim orm.

Nóra: Ní féidir a shéanadh ach go bhfuil stair na fichiú haoise an-spéisiúil.

Mise: Ní dóigh liom é. Níl ann ach cogáí, bás agus Hitler is Stalin. Is fuath liom stair na fichiú haoise.

Nóra: An bhfuil spéis agat i stair ar bith?

Mise: Is aoibhinn liom stair spóirt.

Nóra: Ag magadh fúm atá tú?

Mise: Ba chóir duit ciall a bheith agat. Téigh chuig iarsmalann Pháirc an Chrócaigh. Déanann siad taispeántas iontach ar stair an spóirt Ghaelaigh in Éirinn.

Nóra: Seafóid.

Mise: Ní dóigh liom é. Bíonn an-tóir air.

Nóra: B'fhéidir go rachaidh mé ann.

COMHRÁ

Ar son an mhúinteora

(p.18)

1	Is aoibhinn liom í.
2	Tá sí tuisceanach.
3	Tá sí cliste.
4	Is duine cothrom í.
5	Is aoibhinn liom an t-ábhar.
6	Spreagann sí muid.
7	Is í an múinteoir is fearr sa scoil.
8	Bíonn bá aici leis na daltaí.
9	Faighim marcanna arda san ábhar sin.

1	A	I like her.
2	I	She is understanding.
3	G	She is clever.
4	F	She is a fair person.
5	C	I love the subject.
6	D	She encourages us.
7	H	She is the best teacher in the school.
8	E	She has empathy with the students.
9	B	I get high grades in that subject.

I gcoinne an mhúinteora

(p.19)

1	Is bean leadránach í.
2	Cuireann sí i mo chodladh mé.
3	Bíonn sí dom chrá chuile lá.
4	Ní tharlaíonn aon rud sa rang sin.
5	Bíonn ort an iomarca obair bhaile a dhéanamh di.
6	Bíonn sí an-chrua.
7	Tá drochmheas agam uirthi.
8	Ní bhainfidh an t-ábhar sin le mo rogha gairme amach anseo.
9	Fuair mé an grád is measa sna scrúduithe scoile ón múinteoir sin.

1	D	She is a boring woman.
2	F	She puts me to sleep.
3	G	She torments me every day.
4	A	Nothing happens in that class.
5	I	You have to do too much homework for her.
6	E	She is very hard.
7	C	I have no respect for her.
8	H	That subject has nothing to do with my future choice of profession.
9	B	I got my worst result in the school exams from that teacher.

Argointí

(p.19)

1	An bhfuil ciall ar bith agat?
2	Ní aontaím leat ar chor ar bith.
3	Tóg go bog é, in ainm Dé.
4	Ní haon mhaith a bheith ag caint nuair atá an dochar déanta.
5	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
6	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
7	Bhuel, go dtachtaí an diabhal thú.
8	Ní theastaíonn uaim caint leat.

1	B	Have you any sense?
2	C	I don't agree with you at all.
3	F	Take it easy, for God's sake.
4	G	There is no point talking when the harm is done.
5	H	You should have more sense.
6	E	No need to be getting cross.
7	A	Drop dead.
8	D	I don't want to talk to you.

SCÉAL

Ag bualadh leis an bpríomhoide

(p.21)

1	D'fhág mé an seomra ranga.
2	Chas mé faoi dheis.
3	Sheas seomra an Phríomhoide sa dara phasáiste faoi chlé.
4	Shiúil mé go mall réidh suas an pasáiste.
5	Rinne mé iarracht smaoineamh ar chúis na teachtaireachta.
6	Cad a bhí déanta agam?
7	Cad ba chúis leis an teachtaireacht?

8	B'fhéidir gurbh iad na drochthorthaí sa Bhéarla a fuair mé.
9	Ní dhearna mé m'obair bhaile seachtain ó shin.
10	Tháinig mé chuig an doras.
11	Stop mé ar feadh nóiméid.
12	Chuala mé gutha taobh istigh.
13	Chnag mé ar an doras.
14	Stop an chaint.
15	Osclaíodh an doras.

1	A	I left the classroom.
2	H	I turned right.
3	M	The principal's office was in the second passage on the left.
4	I	I walked slowly up the corridor.
5	G	I tried to figure out the reason for the message.
6	N	What had I done?
7	O	What was the reason for the message?
8	J	Perhaps it was the bad English results which I had received.
9	C	I didn't do my homework a week ago.
10	B	I came to the door.
11	F	I stopped for a moment.
12	D	I heard voices inside.
13	E	I knocked on the door.
14	K	The chatter stopped.
15	L	The door was opened.

1	Níor dhóigh liom go raibh a fhios aici faoin mhuitseáil.
2	Tharla sé mí ó shin.
3	D'imigh mise agus Sinéad de Faoite faoin tuath.
4	Maidin bhreá ghréine a bhí ann nuair a thosaíomar ar an turas.
5	Rothaíomar tríd na sléibhte.
6	Ní fhacamar duine ná deoraí.
7	Mheas mé nach raibh tuairim dá laghad ag éinne faoin lá.
8	Chaitheamar lá in aice na habhann.
9	Scríobhamar nótaí dá chéile don lá dar gcionn.
10	B'shin mí ó shin.
11	Níor chuala mé tada faoi.

1	A	I didn't think she knew anything about the mitching.
2	D	It had happened a month ago.
3	F	Myself and Sinéad White had gone into the country.
4	E	It was a fine summer morning when we began the trip.
5	H	We cycled through the hills.
6	I	We didn't see a soul.
7	C	I thought no one knew about the day.
8	J	We spent the whole day by the river.
9	K	We wrote notes for one another for the next day.
10	G	That was a month ago.
11	B	I never heard a thing about it.

Mothúcháin

(p.23)

1	Mhóthaigh mé buartha.
2	Bhraith mé go raibh comhrá ar siúl ann.
3	Mhóthaigh mé slán.
4	Bhris mé síos ag caoineadh.
5	Thit mé i laige.
6	Thit an lug ar an lag agam.
7	Bhí inní an domhain orm.
8	Bhí gob circe ar an bhfear.

1	A	I was worried.
2	E	I felt there was a conversation going on inside.
3	F	I felt safe.
4	H	I broke down crying.
5	G	I fainted.
6	D	I was flabbergasted.
7	C	I was greatly concerned.
8	B	The man was furious.

I seomra an Phríomhoide

(p.23)

1	Bhreathnaigh sí anuas orm thar a spéaclaí.
2	D'iarr sí orm teacht isteach.
3	Chas sé i mo threo.
4	'B'shin í,' a mhaigh sé.
5	'Ise a d'fhág geata na páirce ar oscailt.'
6	'Maraíodh cúig bhó i dtimpiste bhóthair mar gheall ortsa agus do chara,' a dúirt sé liom.
7	Smaoinigh mé.
8	Chuir mé an milleán ar Shinéad.
9	D'fhreagair an príomhoide.
10	'Chuir Sinéad an locht ortsa, a Nuala.'
11	'An trátaire!' a smaoinigh mé.
12	Bheadh orm íoc as na ba.
13	Ansín chuir an Príomhoide fios ar mo thuistí.

1	K	She looked down at me over her glasses.
2	J	She asked me to come in.
3	E	He turned towards me.
4	A	‘That’s her,’ he declared.
5	I	‘She’s the one who left the gate of the field open.’
6	B	‘Five cows were killed in a road accident because of you and your friend,’ he said to me.
7	G	I thought.
8	F	I blamed Sinéad.
9	M	The principal replied.
10	C	‘Sinéad has already blamed you, Nuala.’
11	D	‘The traitor!’ I thought.
12	H	I would have to pay for the cows.
13	N	Then the Principal contacted my parents.

Cur síos

(p.24)

1	Bean bheag ramhar a bhí inti.
2	Chuir a súile cairdiúla mé ar mo shuaimhneas.
3	Chaith sí éadaí neamhghnácha neamhfhaiseanta.
4	Bhí gach rud corcra seachas a cuid gruaige.
5	Chonaic mé fear sa seomra ina shuí.
6	Fear meánaosta a bhí ann.
7	Bhí gruaig liath ar dhá thaobh a chinn agus tada ar a bharr.
8	Bholaigh mé rian na feirme uaidh.

1	A	She was a small fat woman.
2	F	Her friendly eyes put me at my ease.
3	I	She wore unusual unfashionable clothes.
4	B	Everything was purple except her hair.
5	G	I saw a man sitting in the room.
6	E	He was a middle-aged man.

7	C	He had grey hair on two sides of his head and nothing on top.
8	D	He smelt of a farm.

Aiste/Alt

(p.26)

1	Ag fágáil
2	Bhailíomar ag halla an phobail.
3	D'fhágamar slán le ...
4	Thosaíomar chun bealaí ag ceathrú chun a hocht.
5	Córas taistil
6	Thiomáineamar
7	D'eitlíomar ó aerfort Chnoic Mhuire go ...
8	Thógamar bus mór go ...
9	Thaistlíomar ar long go ...
10	Sheolamar ó Ros Láir go ...
11	An áit
12	Thaitin an áit liom mar ...
13	Bhraith mé gur dhaoine cairdiúla iad muintir na háite.
14	Thaispeáin treoraí áitiúil radharcanna an cheantair dúinn.
15	B'aoibhinn liom bia na háite.
16	Shoilsigh an ghrian ar feadh na saoire.
17	Níor chosain earraí sna siopaí ach fíorbheagán.
18	Bhí an t-óstán galánta gleoite.
19	Fad an turais
20	Mhair an eitilt dhá uair a' chloig.
21	Bhí an t-óstán uair go leith ón aerfort.
22	Mhóthaigh mé compordach ar an turas.
23	Bhí suíochán bog agam in aice na fuinneoige.
24	Comhluadar
25	Bhí Seán craiceáilte.
26	D'ith Síle an iomarca agus chaith sí aníos.
27	Chodail Liam déanach maidin Dé Luain agus fágadh san óstán é.

1	A	Leaving
2	V	We gathered at the community hall.
3	X	We said goodbye to ...
4	W	We headed off at a quarter to eight.
5	S	Transport system
6	T	We drove
7	U	We flew from Knock airport to ...
8	Z	We took a large bus to ...
9	AA	We travelled by ship to ...
10	Y	We sailed from Rosslare to ...
11	Q	The place
12	H	I liked the place because ...
13	F	I felt the locals were friendly.
14	B	A local guide showed us the sights of the area.
15	I	I loved the local food.
16	R	The sun shone for the holiday.
17	D	Goods in the shops cost very little.
18	O	The hotel was charming and beautiful.
19	P	The length of the trip
20	M	The flight lasted two hours.
21	N	The hotel was an hour and a half from the airport.
22	E	I felt comfortable on the trip.
23	G	I had a soft seat beside the window.
24	C	Company
25	K	Seán was mad.
26	L	Síle ate too much and vomited.
27	J	Liam slept late on Monday morning and was left in the hotel.

Cuid A

An chéad chainteoir

Sorcha Ní Néill

1	Cén saghas scoile ina bhfuil sí?	Pobalscoil
2	Cathain a bhíonn am lóin aici?	Ag a haon.
3	Cathain a thosaíonn an lá?	A naoi ar maidin.
4	An dá ábhar is fuath léi?	Eolaíocht agus matamaitic.

An dara cainteoir

Niall Mistéalach

1	Cé mhéad dalta sa scoil?	Trí chéad dalta.
2	Luaigh dhá rud faoin scoil nach maith leis?	Tá sí sean agus beag.
3	An dá ábhar is fuath leis?	Eolaíocht agus eacnamaíocht bhaile.
4	Cathain a chríochnaíonn an lá scoile?	Ag a ceathair.

An triú cainteoir

Colm Ó Briain

1	Cá bhfuil cónaí air?	I bhFionntrá, Ciarraí.
2	Cén t-ábhar is fearr leis?	Stair.
3	Cén fáth?	Tá sé go maith chuici.
4	An t-am is fearr den bhliain dar leis?	An Cháisc.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cén t-ábhar atá ann?	Tíreolaíocht.
2	Cathain a thosóidh an post?	An dara lá is fiche d'Eanáir.
3	Cá bhfuil an scoil seo?	I gCois Fharraige, Gaeltacht na Gaillimhe.

Fógra a dó

1	Cé atá ag labhairt?	Príomhoide na scoile.
2	Cad a tharla?	Tá sé déanach mar bhí timpiste aige.
3	Cén fáth go bhfuil an fógra práinneach?	Caithfidh sé imeacht leis an bhfoireann nó beidh siad déanach don chluiche.

Fógra a trí

1	Cé atá ag caint?	Leasphríomhoide na scoile.
2	Cén fáth go bhfuil leathlá acu inniu?	Níl teas na scoile ag obair.
3	Cad a bheidh ar siúl an Aoine seo chugainn?	Cruinniú tuistí oíche Dé hAoine.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cén t-am é?	A haon ar maidin.
2	Cad iad na hábhair scoile a bheidh acu tar éis lóin?	Stair, eolaíocht agus Francis.
3	Cé acu is fuath leo agus cén fáth?	An Fhraincis. Is teanga aisteach í.

Comhrá a dó

1	Cathain a thosóidh an rang eolaíochta seo?	Amárach ag a dó.
2	An bhfuil a thuistí sásta leis na torthaí?	Tá.
3	Cá bhfuil an rang?	Sa saotharlann nua.

Comhrá a trí

1	Cén t-ábhar ab fhearr leo beirt?	Adhmadóireacht.
2	Cén saghas scoile atá ann?	Pobalscoil.
3	Cad a tharlóidh sa scoil amárach?	Scrúdú tíreolaíochta.

Cuid D

Píosa a haon

1	Cén aois a theastaíonn don scoil seo?	A bheith os cionn dhá bhliain déag d'aois.
2	Cá bhfuil an scoil seo lonnaithe?	Ar imeall an bhaile mhóir in aice na habhann.
3	Cé mhéad dalta atá ann?	Ocht gcéad go leith.

Píosa a dó

1	Cé mhéad dalta atá sa scoil seo?	Míle dalta.
2	Cén t-ábhar a mhúineann an duine seo?	Ceimic agus eolaíocht.
3	Cá bhfuil an scoil seo lonnaithe?	In aice na farraige, ar imeall bhaile Loch Garman.

Píosa a trí

1	Cad is ainm don scoil?	Coláiste Éanna.
2	Cén contae ina bhfuil an scoil?	Baile Átha Cliath.
3	Cé mhéad dalta atá ag dul?	Daichead dalta.

Caibidil 2

Poist

CÉ HIAD NA DAOINE SEO?

Meitseáil an post leis an bpictiúr ceart.

(p.29)

freastalaí	1
niteoir	2
siopadóir	3
glantóir	4
freastalaí garáiste	5
garraíodóir	6
feirmeoir	7
rúnaí	8
tógálaí	9
tiománaí	10
meicneoir	11
tréidlia	12
dochtúir	13
altra	14
píolóta	15
aeróstach	16
léitheoir nuachta	17
tiománaí veain	18
freastalaí bialainne	19
cathaoirleach	20
rúnaí na scoile	21
fear faire	22
fear an tí	23
iriseoir	24
eolaí	25

innealtóir	26
reathaí	27
siúinéir	28
saighdiúr	29
múinteoir	30
marcach	31
gruagaire	32
iascaire	33

POIST

Cuir an áit chuí leis an obair chuí.

(p.31)

1	tiománaí veain	E	ar an mbóthar
2	freastalaí	A	san ollmhargadh
3	Mamaí agus Dadaí	J	sa teach
4	cathaoirleach	G	ar bhord an chomhlachta
5	rúnaí na scoile	I	in oifig na scoile
6	gadaí	O	san oíche ar an tsráid
7	fear an tí	M	sa seó
8	feirmeoir	C	ar an bhfeirm
9	múinteoir	K	sa scoil
10	innealtóir	L	sa mhonarcha
11	reathaí	F	ar an raon reatha
12	siúinéir	N	sa cheardlann
13	saighdiúr	B	san airm
14	iriseoir	H	don nuachtán
15	iascaire	D	ar an mbád

CÉ A DHÉANANN AN OBAIR SEO?

Cén saghas oibre atá ag na daoine seo?

(p.31)

1	boird a ghlanadh	D	freastalaí
2	gloíní a ní	J	niteoir
3	seilfeanna a líonadh	N	siopadóir
4	urlár a ghlanadh	G	glantóir
5	peitreal a chur sa charr	E	freastalaí garáiste
6	plandaí a chur	F	garraíodóir
7	ag baint an fhéir	C	feirmeoir
8	ríomhaire a úsáid	M	rúnaí
9	teach a thógáil	P	tógalaí
10	bus a thiomáint	O	tiománaí
11	carr a dheisiú	I	meicneoir
12	ainmhí a leigheas	Q	tréidlia
13	duine a leigheas	B	dochtúir
14	instealladh a thabhairt	A	banaltra
15	eitleán a eitilt	L	píolóta
16	freastal ar eitileoirí	K	óstach
17	an nuacht a léamh	H	léitheoir nuachta

CÉN POST ATÁ AG AN DUINE SEO?

(p.32)

1	iascaire
2	gruagaire
3	marcach
4	altra
5	feirmeoir
6	tiománaí

2. Láithreoir teilifíse

Oibrím ó mhaidin go hoíche.
Tosaíonn an stasiún teilifíse ag a ceathair.
Maireann an chéad chlár tríocha nóiméad.
Rinne mé Béarla agus dramaíocht san ollscoil.
Críochnaíonn an lá ag a hocht.
Ullmhaím mo chuid nótaí roimh gach clár.
Léim an nuacht ag meánlae.
Úsáidim mícreafón sa stuideó.
Craoltar an clár nuachta beo ar an aer.
Bíonn an tuarastal go maith.
Ba mhaith liom a bheith i mo eagarthóir nó stiurthóir.
Bíonn trí cheamara sa stuideó.
Feidhmíonn fear eile ar an bhfuaim.

3. Meicneoir

Oibrím sa gharáiste ó mhaidin go hoíche.
Tosaíonn an lá ag a hocht.
Maireann an lá deich n-uair a' chloig.
Rinne mé printíseacht san institiúid eolaíochta.
Chríochnaigh mé taithí oibre le garáiste áitiúil.
Críochnaíonn an lá ag a sé.
Deisím carranna, leoraithe agus tarracóirí.
Tástálaim innill agus rotha.
Úsáidim ola agus trealamh meicniúil is uirlisí.
Bíonn an áit salach.
Ba mhaith liom bheith i mo mheicneoir le foireann Jordan.
Bíonn an pá measartha.

4. Garraíodóir

Oibrím amuigh faoin spéir ó mhaidin go hoíche.
Tosaíonn an lá ag a naoi.

Maireann an lá seacht n-uair a' chloig.
 Rinne mé teastas i gcúrsa sa luibhghairdín i nGlasnaíon.
 Chríochnaigh mé taithí oibre le hionad garraíodóireachta gar dom.
 Críochnaíonn an lá ag a ceathair.
 Gearaim féar.
 Bainim fiailí.
 Úsáidim ceimicí agus buailtreach.
 Cuirim plandaí, rósanna, bláthanna mar lus an chroim chinn.
 Bíonn mo lámha salach i gcónaí.
 Ba mhaith liom bheith i mo dhearthóir gairdín.
 Bíonn an pá cuíosach.

Scileanna an phoist

(p.38)

1	tiománaí veain	A	ceadúnas tiomána
2	freastalaí	F	foighneach
3	Mamaí agus Dadaí	I	grámhar
4	cathaoirleach	B	ceannaire
5	rúnaí na scoile	L	scileanna ríomhaireachta
6	fear faire	G	airdeallach (<i>alert</i>)
7	fear an tí	J	guth ard
8	feirmeoir	K	in ann éirí go luath
9	múinteoir	C	céim
10	innealtóir	D	cliste
11	reathaí	M	tapa
12	siúinéir	H	go maith lena lámha
13	saighdiúr	E	cróga

LITIR FHOIRMEÁLTA

Taithí

(p.45)

1	Rinne mé bliain oibre mar ...
2	Chaith mé bliain le ...
3	D'oibrigh mé i gcomhlacht.
4	Chríochnaigh mé an teastas sóisearach sa bhliain 2001.
5	Ghnóthaigh mé A sa Ghaeilge, B sa Stair ...
6	Tá teastas agam i ...
7	Tá mé ceithre bliana déag d'aois.
8	Is é an ceathrú lá déag Samhain mo dháta breithe.
9	Beidh mé cúig bliana d'aois ar an gceathrú lá déag Samhain.
10	Teastaíonn an post uaim mar ba mhaith liom bheith ag obair le daoine.
11	Ba mhaith liom bheith i mo fhreastalaí mar bheinn go maith chuige.
12	Amach anseo tá ag tnúth le bheith ag obair sa tionscal turasóireachta.
13	Is duine lách, tuisceanach, foighneach mé.
14	Seinnim an veidhlín agus an fheadóg.
15	Léim go rialta, go háirithe leabhair bhleachtaireachta.

1	M	I did a year's work as a ...
2	G	I spent a year with ...
3	D	I worked in a company.
4	L	I sat the junior cert in the year 2001.
5	K	I got an A in Irish, a B in History ...
6	J	I have a certificate in ...
7	N	I am fourteen years old.
8	A	My birthday is the fourteenth of November.
9	C	I will be fifteen on the fourteenth of November.
10	F	I want the job because I want to work with people.

11	E	I want to be a waiter because I would be good at it.
12	B	In the future I expect to work in the tourist industry.
13	O	I am a patient, kind, understanding person.
14	I	I play the violin and the tin whistle.
15	H	I read regularly, especially detective books.

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach – Críoch na litreach

(p.48)

1	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	Maith dom mo mhoill.
4	Tá drochscéal agam duit. Ní bheidh mé ábalta dul ar cuairt chugat mar tá mé gnóthach.
5	Tá dea-scéal agam duit. Tharla rud iontach dom. Fuair mé post.
6	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil duit nár scríobh mé níos luaithe.
7	Bhí mé gnóthach.
8	Rinne mé dearmad.
9	Ní raibh sé ar mo chumas scríobh mar bhris mé mo lámh.
10	Chaill mé do sheoladh.
11	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus ab fhéidir leat.
12	Ná déan moill.
13	Cloisim mo mháthair do mo lorg.
14	Caithfidh mé críochnú.
15	An bhféadfá gloach gutháin a chur orm mar níl cead agam an guthán a úsáid faoi láthair.

1	O	It is a long time since I heard from you.
2	C	Everyone here is asking for you.
3	D	Forgive my delay.
4	F	I have bad news. I will not be able to visit because I am busy.
5	G	I have good news. A wonderful thing happened. I got a job.
6	H	I have to excuse myself for not writing sooner.
7	L	I was busy.
8	E	I forgot.
9	M	I was unable to write as I broke my hand.
10	K	I lost your address.
11	N	I would be grateful to you if you could answer this letter as soon as you could.
12	B	Don't delay.
13	J	I hear my mam looking for me.
14	I	I have to finish.
15	A	Could you call me because I am not allowed to use the phone at present.

Corp na litreach

(p.49)

1	Fuair mé post mar fhreastalaí le ...
2	Tá an tuarastal go hiontach.
3	Faighim ceithre euro san uair.
4	Is aoibhinn liom na daoine.
5	Daoine cneasta macánta cineálta is ea iad.
6	Téimid amach le chéile chuile sheachtain.
7	Is iontach an obair í.
8	Obair éasca atá ann.
9	Cabhraím le custaiméirí i rith an lae.
10	Líonaim na seilfeanna gach maidin.
11	Folmhaím na boscaí earraí.
12	Téim amach gach deireadh seachtaine.
13	Caithim mo chuid airgid ar éadaí.

14	Cheannaigh mé bróga reatha nua coicís ó shin.
15	Oibrím fiche uair sa tseachtain.
16	Tosaím ar a cúig ar an Aoine.
17	Críochnaím ar a deich san oíche.
18	Bíonn orm teacht isteach sa siopa ag a naoi Dé Sathairn.
19	Fágaim an siopa ag a seacht oíche Shathairn.

1	G	I got a job as a waiter with ...
2	P	The wages are brilliant.
3	E	I get four euro an hour.
4	K	I love the people.
5	R	They are nice, kind, honest people.
6	S	We go out together each week.
7	Q	The work is wonderful.
8	O	It is easy work.
9	J	I help customers during the day.
10	C	I fill the shelves each morning.
11	B	I empty the boxes of goods.
12	F	I go out every weekend.
13	L	I spend my money on clothes.
14	A	I bought a new pair of runners a fortnight ago.
15	N	I work twenty hours a week.
16	M	I start at five on Friday.
17	D	I finish at ten at night.
18	H	I have to come into the shop at nine on Saturday.
19	I	I leave the shop at seven Saturday night.

COMHRÁ

Argointí i gcoinne an phoist agus ar son an phoist (p.51)

1	Is aoibhinn liom traenacha.
2	Bheinn go maith chuige.
3	Tá an tuarastal measartha.
4	Tá na torthaí cuí agam sa teastas sóisearach chun an post a fháil.
5	Tá foirm iarratais agam don phost.
6	Ba mhaith liom é a líonadh.
7	Is é an cúigiú lá de Mhárta an spriocdháta don fhoirm.
8	Is post leadránach é.
9	Tá na huaireanta fada.
10	Bíonn tú i d'aonair.
11	Tarlaíonn timpistí traenach gach cúpla bliain.
12	Bíonn ort oibriú san oíche agus sa lá.
13	Bíonn na traenacha mall an t-am go léir.
14	Tá drochmheas ag an bpobal ar an bpost.
15	Bíonn sé baolach nuair a imíonn ainmhithe ar an líne.
16	An bhfuil ciall ar bith agat?
17	Ní aontaím leat ar chor ar bith.
18	Tóg go bog é, in ainm Dé.
19	Ní haon mhaith a bheith ag caint nuair atá an dochar déanta.
20	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
21	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
22	Bhuel, go dtachtaí an diabhal thú.
23	Ní theastaíonn uaim caint leat.

1	E	I love trains.
2	F	I would be good at it.
3	O	The salary is reasonable.
4	H	I have the appropriate results in the junior cert. to get the job.
5	D	I have an application form for the job.

6	G	I would like to fill it in.
7	M	The fifth of March is the closing date for the form.
8	I	It is a boring job.
9	N	The hours are long.
10	U	You are by yourself.
11	S	Train accidents happen every couple of years.
12	V	You have to work by day and by night.
13	P	The trains are always slow.
14	K	People have no respect for the job.
15	J	It is dangerous when animals go on the line.
16	A	Have you any sense?
17	B	I don't agree with you at all.
18	L	Take it easy, for God's sake.
19	R	There is no point talking when the harm is done.
20	W	You should have more sense.
21	Q	There is no need to get cross.
22	T	Well, drop dead.
23	C	I don't want to talk to you.

COMHRÁ

(p.52)

Seán: Haigh, a Ghearóid.

Gearóid: Heileó, a Sheáin.

Seán: Céard atá ar siúl agat?

Gearóid: Táim ag léamh an iriseora spóirt is fearr liom.

Seán: Ó spórt, is fuath liom spórt agus níl ach rud amháin níos measa ná spórt.

Gearóid: Cad é sin?

Seán: Bheith ag léamh nó ag scríobh faoi spórt!

Gearóid: Ní aontaím leat ar chor ar bith. Is í an ghairm bheatha a theastaíonn uaim amach anseo ná bheith i mo thráchtair spóirt ar TG4.

Seán: Ná bí ag magadh fúm!

Gearóid: Nílím ag magadh fút. Léim na hirísí go rialta agus

éistim le Seán Bán Breathnach ar Raidió na Gaeltachta go minic.

Seán: Is cur amú ama é.

Gearóid: Ní cur amú ama é. Amach anseo beidh mise ag taisteal ar fud na cruinne le foireann sacair na hÉireann ag déanamh cur síos ar na cluichí go léir.

Seán: Is cuma sa tsioc liomsa faoi bheith ag taisteal anseo is ansiúd.

Gearóid: Nach tusa an leibide. Beidh mé ag fanacht sna hóstáin is fearr. Beidh mé ag labhairt leis na lúthchleasaithe is fearr. Beidh saol iontach spéisiúil agam.

Seán: Ní bheidh sé spéisiúil breathnú ar chluiche leadránach amhain i ndiaidh chluiche leadránaigh eile.

Gearóid: Cluiche a bheith leadránach! Is gealt tusa.

Seán: Ní dóigh liom gur gealt mise. Beidh post i bhfad níos fearr agamsa.

Gearóid: Cad é?

Seán: Beidh post agamsa mar chócaire.

Gearóid: Ceapann tusa gur mise an gealt. Níl aon rud níos measa ná bheith i gcistin an lá ar fad.

Seán: Táim ag dul chun breathnú ar chluiche peile. Ar mhaith leat teacht?

Gearóid: Níor mhaith. Slán.

SCÉAL

An obair

(p.55)

1	Lá breá te a bhí ann.
2	Fear ard caol a bhí ann.
3	Obair chrua a bhí ann.
4	Ghlan mé gloiní agus gréithre don chéad uair.
5	Ordaíodh mé ó rud amháin go rud eile.
6	Mhóthaigh mé teann leis an mbrú.
7	Ní raibh seans agam mo scíth a ligean.
8	Smaoinigh mé dá mbeadh an oíche go léir mar seo go dtitfinn i laige leis an méid oibre.

9	Thosaigh mé ag freastal ar na custaiméirí.
10	Daoine tuisceanacha deasa ab ea iad.
11	D'éirigh thar cionn liom.
12	Bheadh trádaire lán agam le gloiní, suas le deich gcinn ag am amháin.
13	Bhrostaigh mé ó bhord go bord.
14	Shéid gaoth aneas go bog isteach ón bhfarraige.
15	Duine dhá scór bliain d'aois a bhí ann.
16	Chaith sé léine bhán agus casóg dhubh.
17	Cheap mé go raibh cuma chairdiúil air.

1	C	It was a fine hot day.
2	O	He was a tall slender man.
3	B	It was hard work.
4	E	I washed dishes and glasses for the first hour.
5	F	I was ordered from one thing to another.
6	L	I felt tense with the pressure.
7	K	I hadn't a chance to rest.
8	G	I thought that if the whole night was like this that I would collapse with the amount of work.
9	H	I started to serve customers.
10	A	They were nice, understanding people.
11	M	I did really well.
12	D	I would have a tray full of glasses, up to ten at any one time.
13	J	I rushed from table to table.
14	Q	A soft south wind blew in from the sea.
15	P	He was about forty years of age.
16	N	He wore a white shirt and black jacket.
17	I	I thought he looked friendly.

1	Ghluais mé le trádaire lán.
2	Bhrostaigh mé i dtreo an bhoird.
3	Ní fhaca mé an fathach a tháinig aniar aduaidh orm.
4	Baineadh preab asam.
5	Shleamhnaigh an trádaire as mo lámh.
6	Chuala mé gloiní ag briseadh.
7	Thit mé ar an urlár.
8	Ghearr mé mo rosta.
9	Thosaigh mé ag sileadh fola.
10	Scread mé le huafás.
11	Tháinig an bainisteoir i gcabhair orm.
12	Tógadh mé siar don chistin.
13	D’oscail sé an bosca garchabhrach.
14	Ghlan sé an gearradh.
15	Chuir sí unghadh ar an gcráiceann.
16	Shnaidhm sé bindealán ar mo rosta.
17	Thug sé piolla dom don phian.
18	Tógadh abhaile mé.
19	Bhí uafás ar mo mháthair.
20	D’fhiafraigh sí díom cad a tharla.
21	D’inis mé an scéal go léir di.

1	K	I moved with a full tray.
2	L	I rushed toward the table.
3	G	I didn’t see the giant who came up behind me.
4	I	I got a shock.
5	U	The tray slipped from my hand.
6	J	I heard glasses breaking.
7	H	I fell on the floor.
8	F	I cut my wrist.
9	N	I started to bleed.
10	M	I screamed in horror.
11	T	The manager came to help me.

12	P	I was taken back to the kitchen.
13	C	He opened the first-aid box.
14	A	He cleaned the cut.
15	D	He put ointment on the skin.
16	E	He tied a bandage on my wrist.
17	B	He gave me a pill for the pain.
18	Q	I was taken home.
19	R	My mother was horrified.
20	S	She asked me what happened?
21	O	I told her the whole story.

CLUASTRIAIL

(p.57)

Cuid A

An chéad chainteoir

Sorcha Ní Ghallchóir

1	Cár rugadh í?	Sligeach.
2	Cá bhfuil a Mam ag obair?	I mbunscoil.
3	Gairm bheatha a deirféar?	Cuntasóir.
4	Caitheamh aimsire amháin atá aici?	Ceol rac, eitpheil.

An dara cainteoir

Niall Bhreathnach

1	Cár b as dó?	Gaillimh.
2	Cá n-oibríonn a athair?	Sa chathair.
3	Gairm bheatha a dhearthár?	Meicneoir.
4	Pointe amháin eile faoi Niall?	Is maith leis an teilifís agus peil, go háirithe, Híúdaí agus foireann na Gaillimhe. Imríonn

		sé ar fhoireann na scoile. Ba mhaith leis a bheith ina pheileadóir amach anseo.
--	--	---

An triú cainteoir

Colm Ó Sé

1	Cá bhfuil cónaí air?	I gCaisleán Graire, i gCiarraí.
2	Cén post atá ag a dhaid?	Innealtóir.
3	Jab a dheirféar?	Ailtire.
4	An t-ábhar is fearr leis ar scoil?	Eolaíocht.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cén chomhlacht atá i gceist?	Iasc Mara Teoranta.
2	Cad is ainm don phost?	Innealtóir.
3	Cé mhéad post atá i gceist?	Dhá phost.

Fógra a dó

1	Cén tuarastal atá ann?	Fiche míle euro.
2	Cathain a thosóidh an post?	Tús na bliana seo chugainn/ar an dara lá is fiche d'Eanáir.
3	Cá mbeidh an post seo?	Ceannáras TG4 i mBaile na hAbhann.

Fógra a trí

1	Cén tuarastal atá ann?	Cúig mhíle is fiche euro.
2	Cá mbeidh an post seo?	Sa gharáiste.
3	Cad iad na huaireanta don phost?	A hocht ar maidin go dtí a cúig san iarnóin.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cé atá ag caint le chéile?	Eimhir, Seán.
2	Cén post ab fhearr leo beirt?	Píolóta.
3	Cén t-ábhar atá riachtanach don phost?	Mata, eolaíocht agus Gaeilge.

Comhrá a dó

1	Cé atá ag caint le chéile?	Lúc agus Siobhán.
2	Cathain a thosaigh Lúca sa phost seo?	Mí ó shin.
3	Cé mhéad airgead a thuilleann duine sa phost seo?	Cúig euro caoga cent san uair.

Comhrá a trí

1	An bhfuil an post lánaimseartha?	Níl.
2	Cén saghas siopa atá ann?	Siopa éadaigh
3	An bhfuil an pá go maith don phost?	Tá, mar sé euro caoga cent san uair atá ann.

Cuid D

Píosa a haon

1	Ainmnigh an stáisiún raidió seo.	Raidió na Life.
2	Cá fhad a bheidh sé ag obair ann?	Bliain amháin.
3	Cén tuarastal a fhaigheann duine sa phost seo?	€4.78 san uair.

Píosa a dó

1	Cé mhéad post atá ann?	Ceann amháin.
2	Cá bhfuil an obair?	In Ollmhargadh Uí Néill.
3	Ainmnigh an post seo.	Ag líonadh seilfeanna agus ag glanadh urlár.

Píosa a trí

1	Cá bhfuil an post seo lonnaithe?	Sa Daingean, i gCiarraí.
2	Cén tuarastal a fhaigheann duine sa phost seo?	Deich euro san uair.
3	Cé a dhéanfaidh an oscailt oifigiúil?	An tAire Mícheál Ó Cuív.

Caibidil 3

Bia agus Deoch

CODANNA AN CHOIRP

Meaitseáil codanna an choirp leis an bpictiúr ceart. (p.59)

an ghualainn	1
an ceann	2
caol an droma	3
an chos	4
an chluas	5
baithis an chinn	6
an scamhóg	7
an rúitín	8
an leiceann	9
an muineál	10
an brollach	11
an ordóg	12
an smig	13
an tsrón	14
an uillinn	15
na hingne	16
bricíní	17
an lámh	18
an ghlúin	19
caol na láimhe	20
bonn na coise	21
an scornach	22
an tsáil	23
na méara	24
an ghruaig	25
an mhala	26

CAD ATÁ ORT?

Meaitseáil an duine tinn leis an bpictiúr ceart. (p.61)

Comharthaí	Pictiúr
tá tinneas cinn air	1
tá tinneas fiacaile air	2
tá tinneas droma uirthi	3
tá pian ina bolg	4
tá pian ina cos	5
tá piachán air	6
tá tinneas cluaise uirthi	7
tá an fliú air	8
tá slaghdán uirthi	9
bhris sé a chos	10
tá a rúitín ataithe	11
tá an bhruitíneach uirthi le spotaí dearga	12
tá an plucamas uirthi	13
tá teas orm, tá mo chuisle an-tapa	14
ag cur allais	15
ag aiseag	16
níl aon ghoile aige, ní airíonn sé go maith	17
tá fiabhras orm, mothaím lag	18
thit sí i laige	19

Meaitseáil an t-othar ceart leis an suíomh ceart. (p.63)

F, H, I, G, A, E, D, B, C

AN LEIGHEAS

Meaitseáil na pictiúir seo a leanas leis na focail chearta. (p.64)

drandal	1
steallaire	2
fiacail a thógáil amach	3
fiacail a líonadh	4

fiacail lofa	5
taos fiacail	6
scuab fiacla	7
seomra feithimh	8
fáilteoir	9
banaltra	10
bóna	11
an obrádlann	12
an barda	13
ag dul faoi scian(obraid)	14
x-ghathú	15
sínteán	16
maidí croise	17
siopa poitigéara	18
bindealán	19
an t-otharcarr	20
scáthán beag	21
druilire	22
plástar	23
mála an dochtúra	24
piollaí	25
buidéal leighis	26
teirmiméadar	27
teastas	28
oideas	29
ungadh	30

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.71)

1	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	Maith dom mo mhoill.
4	Aon scéal?

5	Tá dea-scéal agam duit.
6	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil leat nár scríobh mé níos luaithe.
7	Bhí mé gnóthach.
8	Rinne mé dearmad.
9	Ní raibh sé ar mo chumas scríobh mar bhris mé mo lámh.
10	Chaill mé do sheoladh.
11	Chonaic mé scannán nua le déanaí.

1	A	It's a long time since I heard from you.
2	C	Everyone here is asking for you.
3	D	Forgive me the delay.
4	B	Any news?
5	F	I have good news for you.
6	G	I have to apologise that I haven't written to you sooner.
7	J	I was busy.
8	E	I forgot.
9	K	I was unable to write because I broke my hand.
10	H	I lost your address.
11	I	I saw a new film recently.

Corp na litreach – An cineál áite ina bhfuil tú – An obair atá á dhéanamh agat

(p.72)

1	Fuair mé loistín i dteach ósta.
2	Thóg mé seomra ar cíós i lár an bhaile.
3	Tá árasán beag agam ar imeall an bhaile.
4	Is ceantar deas é.
5	Tá an áit plódaithe.
6	Is bruachbhaile é ar imeall na cathrach.
7	Is áit torannach í.
8	Oibrím mar fhreastalaí i mbialann.

9	Tosaíonn an obair ag a sé san oíche.
10	Críochnaím thart ar a haon ar maidin.
11	Glanaim an bhialann ag deireadh na hoíche.
12	Cóirim na boird ag tús na hoíche.
13	Is breá liom bualadh le custaiméirí.
14	Faighim breis airgid ó chustaiméirí go minic.

1	D	I found accommodation in a hotel.
2	G	I rented a room in the centre of town.
3	E	I have a small flat on the edge of town.
4	J	It is a nice area.
5	M	The place is packed.
6	K	It is a suburb on the edge of the city.
7	L	It is a noisy place.
8	I	I work as a waiter in a restaurant.
9	N	The work starts at a six at night.
10	B	I finish at one in the morning.
11	A	I clean the restaurant at the end of the night.
12	H	I set the tables at the beginning of the night.
13	F	I love meeting customers.
14	C	I get tips from customers often.

Corp na litreach – Rud a tharla san áit fad a bhí tá ann – Dhá rud faoin saol atá agat san áit (p.73)

1	Tharla timpiste dom sa bhialann.
2	Bhí mé ag iompar trádaire mhór anraith.
3	Baineadh tuisle asam.
4	Thit mé trasna an urláir.
5	Dhoirt mé anraith ar fhear mór.
6	Is aoibhinn liom an deireadh seachtaine.
7	Téim ag siúil sna sléibhte.
8	Snámhaim sa linn snámha.
9	Chuaigh mé ar thuras go Londain.
10	Chonaic mé an pharlaimint.

11	Ghortaigh mé mo rúitín.
12	Chaith mé seal san ionad éigeandála.
13	Cuireadh bindealán ar mo chos.
14	Tugadh maidí croise dom.
15	Ní raibh ann ach leonadh.
16	Tar éis seachtaine mhothaigh mé go maith.

1	C	An accident happened to me in the restaurant.
2	D	I was carrying a big tray of soup.
3	M	I tripped.
4	E	I fell across the floor.
5	K	I spilt soup on a big man.
6	H	I love the weekends.
7	F	I go walking in the mountains.
8	L	I swim in the swimming pool.
9	O	I went on a trip to London.
10	I	I saw the parliament.
11	G	I injured my ankle.
12	J	I spent a while in casualty.
13	A	A bandage was put on my foot.
14	N	I was given crutches.
15	P	It was only a sprain.
16	B	After a week I felt fine.

Críoch na litreach

(p.73)

1	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus is fhéidir leat.
2	Níl a thuilleadh le rá agam.
3	Ná déan moill.
4	Cloisim mo mháthair do mo lorg.
5	Caithfidh mé críochnú.
6	An bhféadfá gloach gutháin a chur orm mar níl cead agam an guthán a úsáid faoi láthair.

1	F	I would be grateful to you if you would answer the letter as soon as you can.
2	C	I have nothing further to say.
3	B	Don't delay.
4	E	I hear my mother calling me.
5	D	I have to finish.
6	A	Could you call me because I am not allowed to use the phone myself at present.

BIA

Meitseáil an bia leis an bpictiúr ceart.

(p.74)

torthaí	1
oráistí	2
oinniúin	3
cairéid	4
píseanna	5
prátaí	6
putóg bhán	7
beacáin	8
pónairí	9
uaineoil	10
piorraí	11
meacain bhána	12
ispíní	13
bainne	14
plátaí	15
gríscíní	16
tae	17
uachtar	18
cupán	19
forc	20
scian	21
spúnóg	22

sásar	23
cáis	24
stéig	25
subh	26
putóg dhubh	27
slisíní	28
mairteoil	29
brioscaí	30
caireoil	31
muiceoil	32
deochanna	33
turcaí	34
liamhás	35
bagún	36
anraith	37
uibheacha	38
íogairt	39
fíon	40
calóga arbhair	41
arán	42

Cuir an bia nó duine nó áit leis an bpiectiúr ceart. (p.75)

Bhí spúnóg salach agam.	1
Cheap mé go raibh an mhilseog searbh.	2
Cé gur ghlaomar ar an mbialann roimh ré bhí orainn fanacht uair a chloig sula bhfuaireamar áit.	3
Cheapamar go raibh an bille an-ard.	4
D’ordaigh mé anraith trátaí agus bhí sé leamh agus ró-the.	5
Níor chreid mé mo shúile nuair a chonaic mé piast san úll a tugadh dom.	6
D’fhanamar leathuair a chloig sular tháinig an freastalaí don bhord.	7
Tugadh glasraí lofa dom.	8

Cheapamar go raibh an bia déisteanach.	9
Bhí an freastalaí drochbhéasach.	10
B'amadán an freastalaí mar dhoirt sé anraith ar m'athair nuair a shleamhnaigh sé.	11
Chuir an freastalaí uafás orm nuair a thosaigh sé ag casacht ar an mbia.	12

LITIR FHOIRMEÁLTA

Corp na litreach

(p.78)

1	Ceol
2	Níor thaitin an ceol liom.
3	Bhí an ceol ró-ard.
4	Ní raibh mé abálta caint le mo chlann de bharr an cheoil.
5	Sheinn an banna ceoil snagcheol agus is fuath liom snagcheol.
6	Níor chuala mé torann chomh glórmhar uafásach riamh.
7	Airgead
8	D'íoc mé céad euro as an mbille.
9	Teastaíonn an t-airgead ar ais uaim.
10	Dhoirt an freastalaí anraith ar mo chuid éadaigh.
11	Bhí orm iad a ghlanadh.
12	Mhóthaigh mé tinn i ndiaidh an dinnéir.
13	Chuaigh mé chuig an dochtúir agus dúradh liom go raibh tinneas boilg orm.
14	Bhí orm íoc as an dochtúir.
15	Ní raibh fiúntas ar bith sa bhéile.
16	Ceapaim gur chóir cuid den airgead a thabhairt ar ais dom.

1	I	Music
2	F	I didn't like the music.
3	O	The music was too loud.
4	J	I wasn't able to speak to my family because of the music.
5	M	The band played jazz and I hate jazz.
6	B	I never heard such a awful noisy sound.
7	L	Money
8	G	I payed a bill of one hundred euro.
9	A	I want the money back.
10	P	The waiter spilt soup on my clothes.
11	D	I had to have them cleaned.
12	C	I felt sick after the dinner.
13	K	I went to the doctor and was told that I had a sick stomach.
14	E	I had to pay for the doctor.
15	N	The meal was worthless.
16	H	I think some of the money should be given back to me.

Corp na litreach

(p.79)

1	Bainisteoir
2	Duine drochbhéasach ab ea an bainisteoir.
3	Níor éist sé lenár ngearán ar an oíche.
4	Chuir sé an ruaig orainn.
5	Labhair sé go borb linn.
6	Dar leis, bhí bréaga á n-insint againn.
7	Bialann
8	Bhí an bord salach.
9	Bhí boladh lofa ón leithreas.
10	Chualamar torann uafásach ón gcistin.
11	Bhí an cócaire ag screadaíl agus ag béicíl an t-am go léir.

1	E	Manager
2	C	The manager was bad-mannered.
3	I	He didn't listen to our complaints on the night.
4	H	He got rid of us.
5	G	He spoke abruptly to us.
6	J	According to him, we were telling lies.
7	D	Restaurant
8	B	The table was dirty.
9	K	There was a rotten smell from the toilets.
10	A	We heard a terrible noise from the kitchen.
11	F	The cook was screaming and shouting all the time.

COMHRÁ

(p.84)

Gearóid: A Thríona, an bhfuil tú chun dul amach chun ithe?
Tríona: Tá brón orm ach ní féidir liom. B'fhearr liom fanacht sa bhaile.

Gearóid: In ainm Dé, cén fáth?

Tríona: Is fuath liom feoil.

Gearóid: Déanfaidh sé maitheas duit stéig mhór a ithe, clúdaithe le hanlann.

Tríona: Seafóid. Ba chóir duit ciall a bheith agat. Céard faoi ghalar na mbó mire?

Gearóid: Ní aontaím leat. Níl ann ach scéal scanrúil. Ar aon nós, d'fhéadfá píosa breá turcaí a ithe.

Tríona: Tá tú déisteanach. Cuireann sé fonn eisig orm ag éisteacht leat ag caint faoi ainmhithe bochta.

Gearóid: Fuist, ba chóir duitse ciall a bheith agatsa. Suigh síos agus bain greim as seo.

Tríona: Céard atá ann?

Gearóid: Ceapairí maicréil.

Tríona: Ná bí dom chrá leis an mbia sin. B'fhearr liomsa sailéad.

Gearóid: Ní mór duit rud éigin fiúntach a ithe. Tá tú chomh beag le dreoilín.

Tríona: Féach ortsa, cosúil le tarbh.

Gearóid: Gan amhras, agus níl ionam ach matáin.

Tríona: Matáin, bheadh níos mó matáin ar spideog. Tá tusa ramhar mar itheann tá an iomarca agus den bhia mícheart.

Gearóid: Ní gá duit a bheith crosta.

Tríona: Bain triail as seo.

Gearóid: Céard é sin? Tá sé uafásach.

Tríona: Is dócha nach bhfuil do theanga aibí go leor chun bia maith a bhlaiseadh. Is tofu é sin.

Gearóid: Táim ag dul chuig an mbialann chun bia ceart a fháil. Tá ocras an domhain orm. Tar liom.

Tríona: An créatúr bocht. Fanfaidh mise anseo. Slán.

Gearóid: Slán.

COMHRÁ/ARGÓINT

(p.85)

1	Conas is féidir leat do chuid ama a chaitheamh mar sin?
2	Tá cuma an mheisce ort.
3	Caitheann tú an Aoine ag ól.
4	Is alcólaí tú.
5	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
6	Ní dóigh liom gur nós aibí é. Tá sé leanbach.
7	Níl tú sean go leor chun bheith ag ól.
8	Tú tú mícheart, mar thosaigh m'athair ag ól ag an aois chéanna.
9	Níl tú i ndáiríre.
10	Níl ann ach buidéal amháin.
11	Bíodh ciall agat.
12	Nílim ag cur isteach ar éinne.
13	Tá an locht ortsa.
14	Breathnaigh ortsa, ní thuigeann tusa maitheas dí.
15	Ólann gach duine ag an deireadh seachtaine idir óg agus aosta.
16	Níl aon spraoi ionat.
17	Tá tú colgach cantalach mar gheall ar an deoch.
18	Bíonn rud éigin cearr leat i gcónaí.

1	P	How can you spend your time like that?
2	C	You look drunk.
3	A	You spend Friday drinking.
4	I	You are an alcoholic.
5	B	You should have more sense.
6	N	I don't think it's a mature habit, it's childish.
7	F	You are not old enough to drink.
8	D	You are wrong because my father started to drink at the same age.
9	E	You're not serious.
10	M	It's only one bottle.
11	Q	Have sense.
12	O	I'm not disturbing anyone.
13	L	It's your fault.
14	K	Look at yourself, you don't understand the benefits of drink.
15	R	Both young and old drink at the weekend.
16	G	You are no fun.
17	H	You are cranky and cross today.
18	J	There is always something wrong with you.

Abairtí eile

(p.86)

1	Ní ólaimse.
2	Tá drochthionchar ag an alcól ort.
3	Iompraíonn tú tú féin mar liudramán.
4	Is staicín áiféise tusa.
5	An bhfuil a fhios ag do thuismitheoirí?
6	Is cuma sa tsioc leo.
7	Tá a fhios agam go mbeadh fearg an domhain ar do mháthair dá mbeadh a fhios aici go raibh tú ag ól.
8	Ní ólaim ach corrdheoch anois is arís.
9	Tugann sé faoiseamh dom ó bhrú an tsaoil.
10	Ní aontaím leat.
11	Ní fiú bheith ag caint leatsa.

12	Níl ciall ar bith agat.
13	Tá sé in am agat fás suas.
14	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
15	Imigh leat go beo anois, ní theastaíonn uaim caint leat.

1	D	I don't drink.
2	A	Alcohol has a bad effect on you.
3	N	You are behaving like a loafer.
4	M	You are a laughing stock.
5	B	Do your parents know?
6	L	They don't care.
7	F	I know your mother would be furious if she knew you were drinking.
8	G	I only take the odd drink now and then.
9	H	It gives me a break from life's pressures.
10	E	I don't agree with you.
11	K	There is no point talking to you.
12	O	You haven't an ounce of sense.
13	I	It's time you grew up.
14	J	There is no need to get cross.
15	C	Get out of my sight, I don't want to talk to you.

AGALLAMH

(p.88)

Le déanaí tháinig Seosamh Mac Diarmada, iarscoláire na scoile, ar cuairt chuig ár scoil. Chuir an leasphríomhoide, an tUasal Ó Néill, fáilte roimhe chuig an scoil. Bhuail sé leis na daltaí sa rang tíos. Thug sé caint ar thionscal na turasóireachta in Éirinn agus thar sáile. Dúirt sé go raibh feabhas iontach ar an gcaighdeán cócaireachta in Éirinn, le deich mbliana anuas. Ina dhiaidh sin thaispeáin sé cleasanna cócaireachta dúinn. Iarradh air agallamh a thabhairt dúinn agus ghlac sé leis.

Is cócaire óstáin é a thaistil an domhan ag foghlaim a cheirde. Tá a bhialann i nGaillimh. Thosaigh sé ag cocaireacht sa bhliain **1980** tar éis scrúdú an **teastais shóisearaigh**. Thosaigh sé ag obair i mbialann **sa Bheilg**. Bhí am iontach aige ag ullmhú agus ag cócaireacht an bhia. Dar ndóigh chonaic sé cuid mhaith den tír. B'aoibhinn leis Páras. Chaith sé **trí** bliana sa Fhrainc agus ansin bliain go leith san Iodáil. Thaitin an **Fhrainc** thar thír ar bith eile leis mar is dóigh leis go bhfuil na daoine cairdiúil agus ceapann sé go bhfuil an bia ar fheabhas. Bhí dhá bhliain aige in ostán mór i Meiriceá. Ansin tháinig sé abhaile agus bhunaigh sé **óstán** anseo. Bhí an bia leadránach anseo nuair a d'fhág sé an tír agus anois itheann daoine gach sórt bia sa tír seo. Is dóigh go bhfuil sé deacair oibríthe maithe a fháil mar go bhfuil an-tóir orthu. Sa todhchaí rachaidh sé don Astráil tar éis an **gheimhridh** chun mí a chaitheamh ar saoire ann. Osclóidh sé **siopa bia** i nGaillimh an bhliain seo chugainn. Tá sé an-sásta leis an saol. Ní athródh sé faic. Tá sé sásta leis an saol. Ní athródh sé faic.

AGALLAMH

Ceisteanna don tiománaí

(p.89)

1	Táim fíorbhuíoch díot as ucht an seans seo a thabhairt dom.
2	Bhuel, ar dtús inis dom conas ar thosaigh tú sa bhriogáid dóiteáin.
3	An raibh sé deacair áit a fháil sa bhriogáid?
4	Cad a rinne tú ansin?
5	Cá ndeachaigh tú?
6	Ar thaitin an t-am sin leat?
7	Cad a tharla ina dhiaidh sin?
8	Cad a rinne tú?
9	An bhfuair tú an post?
10	Cad faoin luas?
11	An bhfuil sé baolach?
12	Cathain ar tháinig tú anseo?

13	An dtaitníonn an stáisiún seo leat?
14	Inis dom faoi sórt oibre a dhéanann tú anois.
15	Cathain a thosaíonn an lá?
16	Tá fáilte romhat.

1	L	I am very grateful for this opportunity to speak to you.
2	H	Well, first tell me how you began in the fire brigade.
3	I	Was it difficult to get into the brigade?
4	F	What did you do then?
5	B	Where did you go?
6	O	Did you enjoy that time?
7	E	What happened after that?
8	P	What did you do?
9	N	Did you get the job?
10	G	What about speed?
11	M	Is it dangerous?
12	D	When did you come here?
13	K	Do you like the station?
14	J	Tell me about the type of work you do.
15	C	When does the day start?
16	A	You're welcome.

Freagraí

(p.90)

1	Ná habair é. Ar aghaigh leat.
2	Thosaigh mé deich mbliana ó shin.
3	Bhí sé deacair go leor. Rinne mé staidéar dian don ardteist agus ghnóthaigh mé cúig onóir.
4	Chuaigh mé ar chúrsa traenála.
5	Chuaigh mé go ionad traenála dóiteáin i dtuaisceart Bhaile Átha Cliath.
6	Níor thaitin mar bhí an cúrsa deacair agus bhí sé dian ar mo chorp.

7	D'éirigh thar cionn liom ar an gcúrsa agus thaitin sé liom dá réir.
8	Seoladh mé anseo mar bhean dóiteáin.
9	Chonaic mé fógra sa nuachtán ón mbardas áitiúil don bhriogáid dóiteáin.
10	Chuir mé iarratas isteach. Cuireadh agallamh orm.
11	Fuair. Chaith mé dhá bhliain mar bhean dóiteáin agus chuaigh mé ar chúrsa traenála mar thiománaí.
12	Bíonn orm dul chomh tapa agus is féidir liom.
13	Bíonn baol ann i gcónaí ag tiomáint go tapa sa chathair.
14	Sa bhliain 1998.
15	Taitníonn sé liom mar tá meascán daoine ann.
16	Múchaimid tinte i dtithe, i monarchana, in árasáin.
17	Uaireanta oibrím san oíche, uaireanta sa ló.
18	Táim an-bhuíoch díot don am a thug tú dom.
19	Slán agat.
20	Ní bhíonn aon dá lá mar an gcéanna.
21	Pléim le daoine óga, timpistí, tinte agus seandaoine.
22	Téimid go timpistí bóthair.
23	Tugaimid cabhair do dhaoine agus d'ainmhithe.
24	Ní féidir liom a shéanadh go mbainim taitneamh as an bpost.

1	X	Don't mention it. Off you go.
2	L	I started ten years ago.
3	G	It was difficult enough. I worked hard for the leaving cert. and got five honours.
4	J	I went on a training course.
5	I	I went to the fire training centre in north Dublin.
6	Q	I didn't because the course was difficult, and it was tough on my body.
7	S	I did really well on the course and so I really liked it.
8	K	I was sent here as a firewoman.

9	M	I saw an advert from the local corporation for the fire brigade.
10	N	I put in an application. I was given an interview.
11	R	I did. I spent two years as a firewoman and I went on a training course to be a driver.
12	P	I have to go as fast as I can.
13	D	There is always a danger driving quickly in the city.
14	H	In the year 1998.
15	O	I like it because there a mixture of people there.
16	A	We put out fires in houses, factories and flats.
17	E	Sometimes I work at night, sometimes during the day.
18	V	I am very grateful to you for the time you gave me.
19	W	Goodbye.
20	F	No two days are the same.
21	T	I deal with young people and old people, accidents, and fires.
22	C	We go to road accidents.
23	B	We help people and animals.
24	U	I can't deny that I enjoy the job.

TIMPISTÍ

Meaitseáil an eachtra leis na focail chearta.

(p.91)

1	Tharla timpiste chairr.
2	Chuaigh an bád síos.
3	Thit an t-eitleán go talamh.
4	Chuaigh an traein ó smacht.
5	Shleamhnaigh an carr ar an leac oighir.
6	Bádh an fear san abhainn.
7	Dódh an teach.
8	Thit an foirgneamh anuas.

9	Thit an crann anuas ar an teach.
10	Bhuail tintreach an teach i rith na stoirme.
11	Bádh bean i gcarr sa tuile.
12	Scaoileadh urchar leis an bhfear.
13	Phléasc an carr.
14	Thiomáin an leoraí díreach isteach sa teach.
15	Shleamhnaigh an aill isteach san fharraige.
16	Réab an stoirm fhíochmhar san fharraige ard charraigeach.
17	Tharla crith talún.
18	Shéid gaoth fhíochmhar ina ghála.
19	Scríos tonn mhór cósta na tíre.
20	Thiomáin sé an tarracóir isteach sa chlaí.
21	Tháinig an carr aniar aduaidh ar an rothar agus bhuail sé é.
22	Shleamhnaigh an coisí ar an gcosán.
23	Stop an carr an an iarnród agus réab an traein tríd.

SCÉAL

An lá agus an aimsir

(p.94)

1	Tús an earraigh a bhí ann.
2	Shéid gaoth láidir aniar aneas.
3	Ghluais na scamaill go tapa trasna na spéire.
4	Bhí an ghrian go híseal in íochtar na spéire.
5	Mo bhreithlá a bhí ann.
6	Dhúisigh mé go tobann.
7	Léim mé de phreab ón leaba.
8	Chuir mé fallaing seomra orm.
9	Síos an staighre liom mar shionnach i ndiaidh giorria.
10	Bhí mó mháthair ann cheana féin.
11	Thug sí barróg dom.
12	Phóg sí mé ar mo leiceann.

13	Mhóthaigh mé ró-shean, ag a cúig déag, don tseafóid seo ach sin máithreacha.
14	Sheas cárta ar an mbord.
15	D'oscail mé é.
16	Taobh istigh chonaic mé dhá thicéad do Kartland.
17	Dúradh liom go mbeimis ag dul tar éis bricfeasta.

1	K	It was the begining of spring.
2	B	A strong wind blew from the south west.
3	P	The clouds moved quickly across the sky.
4	Q	The sun was low in the bottom of the sky.
5	J	It was my birthday.
6	H	I woke suddenly.
7	D	I jumped up quickly from the bed.
8	F	I put on a dressing gown.
9	G	I went down the stairs like a fox after a hare.
10	M	My mother was already there.
11	N	She gave me a hug.
12	O	She kissed me on the cheek.
13	C	I felt too old at 15 for this nonsense but that's mothers for you.
14	A	There was a card on the table.
15	E	I opened it.
16	I	Inside I saw two tickets for Kartland.
17	L	I was told that we would be going after breakfast.

Spraoi agus Spórt

(p.95)

1	Níor dhóigh liom go raibh a fhios agam cé chomh tapa agus a chuaigh na carranna.
2	Dar ndóigh, bhuaigh mé an chéad rás.
3	D'imigh mise agus Sinéad de Faoite ar dtús san iomaíocht.
4	Maidin bhreá ghréine a bhí ann nuair a shroicheadar an áit.

5	Thiomáineamar i gcoinne a chéile ar feadh uair a chloig.
6	Ní fhacamar duine ná deoraí san áit, buíochas le Dia, mar ba linn an t-ionad don mhaidin.
7	Mheas mé nach raibh duine ar bith níbh fhearr ná mise ag tiomáint.
8	Bhain mé gíoscán as na coscáin anois is arís.
9	Chaith mé an roth stiúrtha anseo is ansiúd.
10	Bhí an carr ag luascadh anonn is anall.
11	Mhóthaigh mé i gceannas ar an gcarr.

1	A	I don't think I knew how fast the cars went.
2	F	Of course, I won the first race.
3	H	Jenny White and I were against one another in the first race.
4	G	It was a fine sunny morning when we reached the place.
5	J	We drove against one another for an hour.
6	K	We saw no one else in the place, thank God, because the centre was ours for the morning.
7	E	I thought no one else was as good as me at driving.
8	C	I slammed on the brakes now and then.
9	D	I swung on the steering wheel now and then.
10	I	The car swayed to and fro.
11	B	I felt in control of the car.

Mothúcháin

(p.96)

1	Mhóthaigh mé buartha.
2	Bhraith mé go raibh mé ar fheabhas.
3	Mhóthaigh mé slán.
4	Bhris mé síos ag caoineadh.
5	Thit mé i laige.

6	Thit an lug ar an lag agam.
7	Bhí imní an domhain orm.
8	Bhí gob circe ar an bhfear.

1	G	I was worried.
2	C	I felt brilliant.
3	D	I felt safe.
4	A	I broke down crying.
5	B	I fainted.
6	E	I was flabbergasted.
7	F	I was greatly concerned.
8	H	The man was furious.

Timpiste

(p.96)

1	Ag deireadh na maidine bheadh rás idir na hiomaitheoirí ab fhearr.
2	Thosaigh ceathrar againne sa rás.
3	Ag an dara coirnéal tharla an timpiste.
4	Ní dóigh liom go raibh an locht ormsa.
5	Bhuail roth tosaigh Sheáin cúl mo chairr.
6	Phreab mé ar aghaidh i gcoinne carr Shíle.
7	Tharla tuairteáil uafásach ansin.
8	Caitheadh mo charr san aer.
9	D'eitil an carr fiche slat.
10	Thuirling sé ar na boinn shlándála ar imeall an raoin.
11	Thuirling an carr bunoscionn ar an talamh.
12	Bhuail mé mo cheann ar fhráma slándála an chairr.
13	Shábháil an clogad mé.
14	Bhí dhá charr eile bunoscionn.
15	Tháinig otharcharr.
16	Shroicheadar an t-ospidéal gan mhoill.
17	Scrúdaigh an fhoireann leighis muid.
18	Bhí muineál leonta ag beirt againn agus láimh bhrúite ag Sinéad.

1	C	At the end of the morning there would be a race between the best competitors.
2	E	Four of us started the race.
3	D	At the second corner the accident happened.
4	F	I don't think it was my fault.
5	K	Seán's front wheel hit the back of my car.
6	H	I jumped forward against Síle's car.
7	A	There was a terrible collision.
8	J	My car was thrown into the air.
9	L	The car flew twenty yards.
10	I	It landed on the safety tyres on the edge of the track.
11	M	The car was upside down on the ground.
12	G	I hit my head on the car's safety frame.
13	N	The helmet saved me.
14	Q	Two other cars were upside down.
15	B	An ambulance came.
16	R	We reached the hospital without delay.
17	O	The medical team examined us.
18	P	Two of us had sprained necks and Jenny had a bruised hand.

Cur síos agus críoch

(p.97)

1	Bean bheag ramhar ab ea an dochtúir.
2	Chuir a súile cairdiúla mé ar mo shuaimhneas.
3	Chaith sí cóta bán agus steiteascóp ar a muineál.
4	Bean ghorm ard ab ea an bhanaltra.
5	Bholaigh mé rian ceimicí san ospidéal.
6	Bean mheánaosta a bhí inti.
7	Bhí gruaig liath aici.
8	Bhí aiféala orm nach raibh mé ní ba churamaí sa rás.
9	Ní dhéanfaidh mé dearmad ar an mbreithlá sin go deo.

10	Dá mbeadh seans agam rachainn ar ais arís ach ní dóigh liom go bhfaighinn cead ó mo mham.
11	B'shin an breithlá ab fhearr riamh.

1	A	The doctor was a small fat woman.
2	G	Her friendly eyes put me at my ease.
3	D	She wore a white coat and a stethoscope around her neck.
4	H	The nurse was a tall black woman.
5	D	I smelt chemicals in the hospital.
6	E	She was a middle-aged woman.
7	B	She had grey hair.
8	J	I was sorry that I wasn't more careful in the race.
9	H	I will never forget that birthday.
10	K	If I had the chance I would go back again but I doubt if I would get permission from my mother.
11	I	That was the best birthday ever.

AISTE

Scríobh aiste ar 'An Carr agus Timpistí'.

(p.99)

1	Ní hiad na carranna is cúis leis na timpistí.
2	Daoine is cúis le timpistí.
3	Tiomáineann daoine nuair atá siad ar meisce.
4	Ní chaitheann daoine a gcriosanna slándála.
5	An fhadhb is mó ná luas na gcarranna.
6	Tiomáineann gach duine ró-thapa.
7	Sáraimid an teorainn luais an t-am ar fad.
8	Faigheann beagnach 400 duine bás gach bliain i dtimpistí.
9	Deir an Chomhairle Náisiúnta Slándála gurb iad tiománaithe is cúis le formhór na dtimpistí.

10	Is annamh a bhíonn an locht ar an gcarr.
11	B'aoibhinn linn an locht a chur ar na bóithre.
12	Níl bóithre iontacha againn.
13	Ní hé sin an chúis.
14	Caithfidimid a admháil go bhfuil an locht orainne.
15	Ní mór dúinn rud éigin fiúntach a dhéanamh faoi.
16	Ba chóir don Rialtas stop a chur leis an ngealtachas seo.

1	J	Cars do not cause accidents.
2	D	It is people who cause accidents.
3	F	People drive when drunk.
4	E	People don't wear safety belts.
5	I	Speed is the biggest problem.
6	B	Everyone drives too fast.
7	M	We break the speed limit all the time.
8	A	Almost 400 people die each year on our roads.
9	L	The National Safety Council says most accidents are caused by drivers.
10	G	Rarely is the car at fault.
11	C	We would love to blame the roads.
12	N	We don't have wonderful roads.
13	H	That is not the cause.
14	O	We must admit that we are at fault.
15	P	We must do something about it.
16	K	The Government should put a stop to this madness.

1	Tá an locht ar na gardaí.
2	Ní chúisíonn siad dóthain tiománaithe lochtacha.
3	Tá an iomarca daoine óga ag tiomáint gan cheadúnas iomlán.
4	Tá na carranna ró-chumhachtach.
5	Níor chóir go mbeadh carr abálta dul ar céad míle san uair.
6	Ba chóir smachtbhannaí a chur ar thiománaithe lochtacha.
7	Éinne atá ciontach ba chóir an ceadúnas a bhaint de.
8	Is ionann luas agus baol.
9	Faigheann duine amháin bás in aghaidh an lae ar bhóithre na hÉireann.

1	G	The gardaí are to blame.
2	I	They don't convict enough offending drivers.
3	H	There are too many young people driving without a full licence.
4	C	Cars are too powerful.
5	D	Cars should not be able to go at a hundred miles per hour.
6	E	Sanctions should be imposed on offending drivers.
7	B	Anyone found guilty should have his licence removed.
8	F	Speed means danger.
9	A	A person dies every day on Irish roads.

Cuid A

An chéad chainteoir

Sorcha Ní Chonchúir

1	Cár rugadh í?	I nGort a’Choirce.
2	Cá bhfuil a Maim ag obair?	In otharlann.
3	Gairm bheatha a deirfear?	Oibríonn sí mar phoitigéir.
4	An tslí bheatha ba mhaith léi?	Bainisteoir ollstóir.

An dara cainteoir

Liam Ó Ruairc

1	Cár b as dó?	Sligeach.
2	Cá n-oibríonn a athair?	In ospidéal Shligigh.
3	Cad a tharla nuair a bhí sé cúig bliana d’aois?	Timpiste uafásach.
4	An obair a dhéanann a haintín sa Ghearmáin?	Mar bhanaltra.

An triú cainteoir

Nuala Nic Dhiarmada

1	Cá bhfuil cónaí uirthi?	I gcathair Chorcaí.
2	Cén post atá ag a daid?	Cócaire.
3	Jab a deirfear?	Oibríonn sí i siopa poitigéara.
4	An fáth nach maith léi an Satharn?	Bíonn uirthi oibriú lena hathair sa bhialann.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cad a bheidh ar siúl i halla an phobail?	Díolachán saothair.
2	Dhá rud a bheidh ar díol ann?	Leabhar, cístí agus fíon.
3	Cad a tharla do Shéamas de Brún?	Gortaíodh Séamas go dona i dtimpiste bhóthair.

Fógra a dó

1	Cén áit a a bhfuil an bhialann suite?	Ar an tsráid mhór in aice le teach tábhairne Mhic Sheáin.
2	Ainmnigh dhá chineál bia atá le fáil sa bhialann.	Portáin, gliomaigh, bradáin agus gach sórt éisc eile.

Fógra a trí

1	Tá orthu rud áirithe a chur siar. Cén rud é sin?	Rás mór na mban.
2	Cén lá a bheidh an rud sin ar siúl anois?	Ar an Aoine an séú lá déag.
3	Cé atá ag caint san fhógra?	Lorna Ní Laoire, An Bainisteoir Spóirt, Bardas Átha Cliath.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cé a bhí sa charr le Nóra?	A daid.
2	Cén chaoi a ghortaigh sí a gualainn?	Bhuail sí a gualainn ar dhoras an chairr.
3	Is dóigh le Stiofán nach bhfuil an t-ádh ar Nóra. Cén fáth?	Beidh scrúdú tíreolaíochta aici.
4	Cén fhadhb atá aici?	Níl nóta ar bith aici.

Comhrá a dó

1	Cé atá ag caint le hEibhlín?	Tomás.
2	Chuala Eibhlín go raibh rud éigin ag dul thart? Cén rud é sin?	Fliú nó tinneas uafásach.
3	Cá ndeachaigh sé lena theaghlach?	Go dtí an bhialann.

Comhrá a trí

1	Teastaíonn ó Phól dul chuig áit éigin. Cén áit é sin?	Dul amach chuig an bpictiúrlann.
2	Cathain a bheidh Pól ag fágáil an tí?	Ag a hocht.
3	Tá Pól ag iarraidh ar Nuala rud éigin a dhéanamh. Cén rud é sin?	Aire mhaith a thabhairt do Shíle.

Cuid D

Píosa a haon

1	Cén áit inar tharla an timpiste?	Trí mhíle siar ó Chathair na Gaillimhe.
2	Luaigh dhá phointe eolais eile faoin timpiste. Shleamhnaigh carr amháin ar leac oighir agus bhuail an carr sin i gcoinne an chairr eile.	Maraíodh triúr agus gortaíodh beirt eile.

Píosa a dó

1	Cé mhéad airgid a bhuaigh an bhean seo?	Milliún euro.
2	Cén t-ospidéal a mbronnfaidh sí roinnt airgid air?	An t-ospidéal réigiúnda i Sligeach.
3	Cén fáth?	Chaith sí bliain ann anuraidh tar éis timpiste bhóthair.

Píosa a trí

1	Cad a bhí ar siúl maidin inné?	Oscailt.
2	Cár tharla sé?	In ospidéal na leanaí i gCroimghlinn.
3	Cé mhéad leaba atá ann?	Caoga.

Caibidil 4

Mo Cheantar

CÁ BHFUIL TÚ I DO CHÓNAÍ?

Cuir an focal ceart leis an bpictiúr ceart. (p.103)

bruachbhaile
sráidbhaile
baile mór
cathair
faoin tuath
iostán
teach sraithe
teach leathscóite
teach dhá stór
ar imeall na farraige
ar bhruach na habhann
ag bun na sléibhte
ar thaobh na coille
bungaló

Cuir an aidiacht cheart leis an áit cheart. (p.104)

tréithe	pictiúr
uaigneach	1
glan	1
úr	1
sean	1
álainn	1
sláintiúil	1
taitneamhach	2
cairdiúil	2

normálta	2
measartha	2
iontach	2
baolach	3
aisteach	3
ait	3
uafásach	3
plódaithe	4
gnóthach	4
salach	4
truailithe	4
lofa	4
déisteanach	4
míchairdiúil	4

CÉN CONTAE É?

Meaitseáil an áit leis an bpictiúr.

(p.105)

Contae		Contae	
Dún na nGall	1	Fear Manach	2
An Lú	3	Loch Garman	4
Tiobraid Árann	5	Baile Átha Cliath	6
Liatroim	7	Luimneach	8
Doire	9	Tír Eoghain	10
Gaillimh	11	Ceatharlach	12
Uíbh Fhailí	13	Maigh Eo	14
Port Láirge	15	An Clár	16
An Dún	17	Muineacháin	18
An Mhí	19	Cill Dara	20
An Iarmhí	21	Sligeach	22
Corcaigh	23	Laois	24
Ard Mhacha	25	An Cabhán	26
Cill Mhantáin	27	Cill Chainnigh	28
An Longfort	29	Ros Comáin	30
Ciarraí	31	Aontroim	32

ÁISEANNA

Meaitseáil an pictiúir ceart leis an bhfocal ceart. (p.108)

	Foirgneamh		Foirgneamh
1	siopa nuachtán	2	siopa crua-earraí
3	séipéal	4	ollmhargadh
5	banc	6	briogáid dóiteáin
7	meánscoil	8	bunscoil
9	stáisiún peitрил	10	linn snámha
11	oifig an phoist	12	teach tábhairne
13	leabharlann	14	brú óige
15	óstán	16	siopa grósaera
17	ospidéal	18	stáisiún na ngardaí
19	siopa poitigéara	20	otharlann
21	ollscoil	22	naíonra
23	ionad pobail	24	halla
25	comharchumann	26	oifig
27	garáiste	28	ionad spóirt
29	siopa leictreach	30	árasán
31	siopa leabhar		

COMHRÁ

(p.117)

Treasa: A Sheosaimh, an bhfuil tú chun dul amach ag imirt haca?

Seosamh: Tá brón orm ach ní féidir liom. Táim ag éisteacht leis an nuacht ar an raidió.

Treasa: In ainm Dé, múch an diabhal raidió agus tar liom.

Seosamh: B'fhearr liom an nuacht a chloisteáil.

Treasa: Níl faic ann.

Seosamh: Cinnte tá. Tá scéal nua ag briseadh faoi pholaiteoir sa Dáil.

Treasa: Is cuma sa tsioc liomsa. Tóg do bhata agus amach linn don pháirc. Is cur amú ama é. Ní athraíonn faic sa nuacht. Déir polaiteoir amháin rud áiféiseach a chuireann fearg ar pholaiteoir eile. Freagraíonn an polaiteoir eile é le ráiteas níos amaidí.

Seosamh: Beidh mé leat i gceann uaire.

Treasa: Seafóid. Ba chóir duit ciall a bheith agat.

Seosamh: Ní aontaím leat. Baineann an nuacht le cúrsaí móra an tsaoil.

Treasa: Táim chun dul ag léamh.

Seosamh: Fuist, ba chóir duitse foighne a bheith agat. Suigh síos agus éist leis an nuacht.

Treasa: Ná bí dom chrá leis an ráiméis sin. B'fhearr liomsa *Mahagony Gaspire*. Tá cúlchaint agus scéalta iontach ann faoi réalta.

Seosamh: Buíochas le Dia. Seo duit *Foinse*. Tá alt spéisiúil ar leathanach a cúig. Ní mór duit é a léamh.

Treasa: Mise gan a bheith aibí. Féach ortsa, gasúr ag éisteacht le scéalta na cruinne faoi chogaí agus ár. Táim bréan díot.

Seosamh: Is dócha nach bhfuil tú aibí go leor chun an nuacht a thuiscint.

Treasa: Ní theastaíonn uaim labhairt leat a thuilleadh.

Seosamh: Tá an nuacht tábhachtach.

Treasa: An creatúr bocht. Slán.

Seosamh: Imigh leat go beo anois. Fág mise le mo raidió agus mo nuachtán.

COMHRÁ

(p.119)

1	Conas is féidir leat do chuid ama a chaitheamh anseo?
2	Breathnaíonn an áit seo lofa.
3	Caitheann tú do chuid ag brionglóideach faoi fhlaitheas éigin nach bhfuil ann.
4	Is ceantar álainn é seo.
5	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
6	Ní dóigh liom gur áit deas í seo. Tá sé déisteanach.
7	Níl áiseanna cearta ann do dhaoine óga.
8	Tá tú mícheart, mar tá ionad pobail ann.
9	Níl tú i ndáiríre.

10	Níl ann ach halla folamh.
11	Bíodh ciall agat.
12	Caithim mo chuid ama ag sínteoireacht thart mar nach bhfuil faic le déanamh.
13	Tá an locht ortsa.
14	Breathnaigh ortsa, ní thuigeann tú gur áit ar leith í seo.
15	Tá leabharlann, linn snámha agus club peile againn.
16	Níl spéis agam sna rudaí sin.
17	Tá tú colgach cantalach inniu.
18	Bíonn rud éigin cearr leat i gcónaí.
19	Ní aontaím leat.
20	Ní fiú bheith ag caint leatsa.
21	Níl ciall ar bith agat.
22	Tá sé in am agat fás suas.
23	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
24	Imigh leat go beo anois, ní theastaíonn uaim caint leat.

1	D	How can you spend your time here?
2	Q	This place looks awful.
3	X	You spend your time dreaming of some paradise which doesn't exist.
4	P	This is a beautiful area.
5	W	You should have more sense.
6	E	I don't think this is a nice area. It is disgusting.
7	L	There are no proper facilities for young people.
8	U	You are wrong because there is a community centre.
9	T	You are not serious.
10	A	All there is is an empty hall.
11	C	Have sense.
12	H	I spend my time lolling about because there is nothing to do.

13	J	It's your fault.
14	K	Look at yourself, you don't understand that this is a special place.
15	R	We have a library, a swimming pool, and a football club.
16	G	I have no interest in those things.
17	S	You are cranky and cross today.
18	M	There is always something wrong with you.
19	F	I don't agree with you.
20	O	There is no point talking to you.
21	V	You haven't an ounce of sense.
22	I	It's time you grew up.
23	N	There is no need to get cross.
24	B	Get out of my sight, I don't want to talk to you.

AGALLAMH

(p.121)

Le déanaí tháinig an tUasal **Mac an Iomaire**, Teachta Dála áitiúil, ar cuairt chuig ár scoil ar thuras oifigiúil. Thosaigh an lá ag a deich a chlog. Chuir an príomhoide, Bean Uí Shé, fáilte roimh chuig an scoil. Bhuail **sé** leis na daltaí agus foireann na scoile. D'oscail **sé** saotharlann eolaíochta nua don scoil. Thug **sé** óráid don slua ar thábhacht oideachais in Éirinn. Dúirt **sé** go raibh dul chun cinn iontach na heacnamaíochta bunaithe ar ardchaighdeán oideachais in Éirinn, go háirithe san eolaíocht agus sa mhatamaitic. Mhair an óráid fiche nóiméad. Ina dhiaidh sin bhí cóisir bhreá againn i halla na scoile. Iarradh **air** agallamh a thabhairt dúinn agus ghlac **sé** leis.

Cé gur Teachta Dála áitiúil é, ní as Contae na Mí é. Rugadh agus tógadh **é** i **gCorcaigh**. Bhí saol compórdach aige nuair a bhí sé óg agus bhain sé taitneamh as. Ba mheicneoir a athair agus **ba Theachta Dála a mháthair**. D'oibrigh **sé** le Clann Shíomóin ar dtús agus ansin d'éirigh

leis áit a aimsiú sa Dáil sa bhliain **1990**. Tá **sé** ann ó shin ó leith.

Cheap **sé** go mbeadh todchaí dóchasach os comhair na tíre. Dar **leis** go bhfuil athruithe suntasach le feiscint sa saol polaitíochta ó thosaigh **sé**. Dar ndóigh níor thaitin na meáin chumarsáide leis go háirithe iriseoirí.

Bhí sé lánsásta lena shaol polaitíochta. Ach dúirt sé nach raibh gach rud i gceart agus go gcabhródh sé le feirmeoirí, go gcuirfeadh sé tuilleadh airgead ar fáil do scoileanna agus do na **drochbhóithre**.

AGALLAMH

Ceisteanna don chathaoirleach

(p.122)

1	Cad é coiste na dtuismitheoirí?
2	Conas a fuair tú post an chathaoirligh?
3	Cad a dhéanann an coiste?
4	Cad a dhéanann an cathaoirleach?
5	An maith leat an post?
6	Cad a dhéanfaidh tú amach anseo?
7	An bhfuil brón ort gur thosaigh tú ag obair le coiste na dtuismitheoirí?
8	Táim an-bhuíoch díot as ucht an seans seo labhairt leat.
9	Cén fáth ar thosaigh tú ag obair le coiste na dtuismitheoirí?
10	Cad iad na tréithe a theastaíonn chun bheith i do bhall den choiste?
11	Cad a cheapann tú faoin scoil?
12	Cén rud is fearr leat faoin scoil?
13	Cathain a thosaigh tú ag obair leis ar an gcoiste?
14	Cén tuairim atá agat faoi oideachas?

1	J	What is the parents' committee?
2	C	How did you get the job of chairperson?
3	I	What does the committee do?
4	H	What does the chairperson do?
5	B	Do you like the job?
6	K	What will you do in the future?
7	A	Are you sorry that you began working with the parents' committee?
8	D	I am very grateful for having this chance of speaking to you.
9	N	Why did you start working with the parents' committee?
10	E	What do you need to be a member of the committee?
11	G	What do you think about the school?
12	M	What do you most like about the school?
13	L	When did you start working with the committee?
14	F	What do you think about education?

Freagraí

(p.123)

1	Thosaigh mé sna nóchaidí.
2	Is aoibhinn liom é ach bím traochta leis an obair.
3	A bheith díograiseach dícheallach ar son na scoile agus ar son na ndaltaí.
4	Níl brón ar bith orm gur thosaigh mé ag obair don choiste mar is iontach tábhachtach an post é don scoil.
5	Ceapaim gur chóir tuilleadh airgid a thabhairt do gach scoil chun na háiseanna a fheabhsú.
6	Níl brón ar bith orm gur thosaigh mé ar an gcoiste mar tugann sé seans domsa cabhrú leis an scoil.
7	Ar aghaidh leat.

8	Is fearr liom í ná aon rud eile.
9	Is iad tuismitheoirí na ndaltaí sa scoil a oibríonn ar son na scoile.
10	Is aoibhinn liom an scoil, go háirithe na múinteoirí iontacha.
11	Rachaidh mé ar ais mar ghnáthbhall den choiste agus leanfaidh mé leis an obair go ceann i bhfad.
12	Toghadh mé.
13	Bailíonn siad airgead don scoil le crannchur seachtainiúil agus eagraíonn siad damhsaí do na daltaí.
14	Bím i gceannas ar an gcruinniú nuair a thagann na tuismitheoirí le chéile.

1	M	I began in the nineties.
2	J	I love it but the work is very tiring.
3	A	To be diligent and dedicated to the school and the students.
4	K	I have no regrets that I started working on the committee because it is a very important job for the school.
5	H	I think more money should be given to every school to improve facilities.
6	L	I have no regrets that I started on the committee because it gives me a chance to help the school.
7	D	Off you go.
8	E	I prefer it to anything else.
9	C	They are the parents of students in the school who work on behalf of the school.
10	I	I love the school, especially the wonderful teachers.
11	F	I will go back as an ordinary member of the committee and I will continue with the work for some time to come.
12	G	I was elected.

13	B	They collect money for the school in a weekly draw and they organize dances for students.
14	N	I am in charge of the meeting when parents come together.

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.125)

1		Is fada an lá ó chuala mé uait.
2		Tá gach duine ag socrú síos.
3		Maith dom mo mhoill.
4		Tá súil agam go bhfuil gach duine i mbarr na sláinte.
5		Motháim féin uafásach.
6		Tá díomá orm faoin gceantar nua seo.
7		Bhí mé ró-leisciúil.
8		Rinne mé dearmad.
9		Léigh mé do litir
10		Bhain mé an-taitneamh aisti.

1	J	It's a long time since I heard from you.
2	A	Everyone here is settling down.
3	B	Forgive me the delay.
4	E	I hope everyone is in the best of health.
5	C	I feel terrible.
6	I	I am disappointed with this new area.
7	H	I was too lazy.
8	D	I forgot.
9	F	I read your letter.
10	G	I really enjoyed it.

1	Maidir le cúrsaí tithíochta tá teach beag cúng againn.
2	Tá stampa poist againn mar ghairdín.
3	Mar is eol duit ón litir dheireanach, is fuath liom an chathair.
4	Theip orm socrú síos go fóill.
5	Níor chreid mé cé chomh mór is atá sé.
6	Ní thaitníonn an áit liom.
7	shocraigh mé dul chuig an scoil áitiúil.
8	Is fuath liom í.
9	Freastalaíonn míle dalta ar an scoil.
10	Níl aithne agam ar éinne.
11	Motháim uaigneach anseo.
12	Tá muintir na cathrach borb agus drochbhéasach.
13	Bíonn sé fíordheacair cairde nua a dhéanamh.
14	Bíonn siad ag magadh faoin blas tuaithe atá agam.
15	Tá na háiseanna go maith sa chathair.
16	Is féidir liom dul chuig an linn snámha, an phictiúrlann, an t-ionad spóirt nó ag siopadóireacht am ar bith.
17	Tá na háiseanna go léir gar dúinn anseo.
18	Táim ag éirí bréan den torann cheana féin.
19	Cuireann sé déistean orm an bruscar agus an chreachadóireacht a fheiceáil.

1	Q	As regards housing, we have a small narrow house.
2	A	We have a postage stamp for a garden.
3	P	As you know from my last letter, I hate the city.
4	G	I haven't settled down yet.
5	L	I didn't believe how big it is.
6	J	I don't like the place.
7	M	I decided to go to the local school.
8	H	I hate it.

9	S	A thousand pupils attend the school.
10	K	I don't know anyone.
11	I	I feel lonely here.
12	D	The city people are rude and bad-mannered.
13	F	It is very difficult to make new friends.
14	B	They mock my country accent.
15	C	The facilities are good in the city.
16	N	I can go to the swimming pool, the sports centre, the cinema or shopping at any time.
17	R	All the facilities are close by.
18	O	I am getting sick of the noise already.
19	E	It sickens me to see the rubbish and vandalism.

Críoch na litreach

(p.127)

1		Bheinn buíoch díot dá gcuirfeá litir chugam ar ball.
2		Níl a thuilleadh le rá gam.
3		Ná déan moill.
4		Cloisim an guthán ag bualadh.
5		Caithfidh mé críochnú.
6		An dtabharfá cuairt orm?
7		Cuirfidh mé litir eile chugat go luath.

1	C	I would be grateful to you if you would send me a letter soon.
2	F	I have nothing further to say.
3	G	Don't delay.
4	E	I hear my phone ringing.
5	D	I have to finish.
6	A	Would you visit me?
7	B	I'll send you another letter soon.

LITIR FHOIRMEÁLTA

Tús na litreach

(p.129)

1	Is mise ...
2	Is scoláire dara léibhéal mé.
3	Mar is eol duit tá an trácht go dona sa cheantar.
4	Caithfidh mé a rá nach rabhamar thar a bheith sásta le freagra na bpolaiteoirí go dtí seo.
5	Ba mhaith liom gearán a dhéanamh leat.
6	Ní mór dom a rá gur ceist iontach tábhachtach í.
7	Is léir go bhfuilimid go léir míshásta faoi.
8	Cuireann sé faitíos mhór orm.

1	H	My name is...
2	B	I am a second-level student.
3	A	As you know, traffic is bad in the area.
4	C	I have to say that we were not happy with the response of the politicians up to now.
5	D	I would like to complain to you.
6	G	It must be said that it is a very important question.
7	E	It is clear that we are all unhappy about it.
8	F	It makes me fearful.

Corp na litreach

(p.130)

1	Ní féidir liom dul ar mo rothar.
2	Tá sé an-bhaolach ag trasnú na sráide.
3	Nuair a bhíonn sé fliuch bíonn moill orm ag teacht ar scoil tríd an trácht uafásach.
4	Bíonn tranglam tráchta ann ó mhaidin go fuíoll.
5	Ní féidir áit pháirceála a fháil riamh.
6	Bíonn lár an bhaile tachtaithe le gal gluaisteáin.
7	Cuireann an truailliú ó ghluaisteán isteach ar shláinte na daoine.

8	Tarlaíonn an iomarca timpistí bóthair gach bliain sa baile mór.
9	Níl bóthar eile ann chun an baile mór a sheachaint.
10	Is é an príomhbhóthar ó Bháile Átha Cliath go Corcaigh.
11	Is baile cúng ársa é.
12	Níl sé abálta an trácht a iompar.
13	Níl ach réiteach amháin ar an gceist.
14	Is é sin bóthar nua a thógáil timpeall an bhaile.
15	Ba chóir rampaí a chur ar an bpríomhbhóthar chun an scéal a leigheas.

1	O	I can't go on my bike.
2	K	It is very dangerous crossing the street.
3	B	When it is wet I am delayed coming to school in the terrible traffic.
4	D	There is traffic chaos from morning till night.
5	A	You can never get a parking place.
6	G	The centre of town is choked with car fumes.
7	H	The car pollution affects people's health.
8	C	Too many accidents happen in the town every year.
9	F	There is no other road to avoid the town.
10	M	It is the main road from Dublin to Cork.
11	N	It is an ancient narrow town.
12	L	It is unable to handle the traffic.
13	E	There is only one solution to the problem.
14	I	That is to build a new road around the town.
15	J	Ramps should be put on the main road to solve the problem.

SCÉAL

Ag cuardach

(p.133)

1	Cá raibh sé?
2	Chuardaigh mé an gairdín ó bhun go barr.
3	Bhí sé deacair aon rud a fheiceáil faoi leathsholas na gealaí.
4	Bhuail mo chos rud éigin.
5	Thit mé thar an dréimire.
6	Shleamhnaigh mé sa phuiteach.
7	Bhí mé clúdaithe le salachar.
8	Níor airigh éinne an torann sa teach.
9	Bhain mé an salachar de mó lámha.
10	D'ardaigh mé an dréimire.
11	Chroch mé é in aice le fuinneog mo sheomra codlata.
12	Thosaigh mé ag dul in airde.

1	L	Where was it?
2	E	I searched the garden from top to bottom.
3	I	It was hard to see anything in the halflight of the moon.
4	J	My foot hit something.
5	A	I fell over the ladder.
6	F	I slipped in the mud.
7	H	I was covered in dirt.
8	K	No one noticed the noise in the house.
9	D	I removed the dirt from my hands.
10	C	I raised the ladder.
11	B	I lifted it beside the window of my bedroom.
12	G	I started to go up.

An aimsir

(p.133)

1	Thosaigh gaoth ag séideadh go fíochmhar tríd an spéir.
2	D'athraigh an aimsir.
3	Bhí sé ag caitheamh sceana gréasaí.
4	Bhí an dréimire ag luascadh anall is anonn sa ghaoth.
5	Fliuchadh go craiceann mé.
6	Chnead na céimeanna faoi mheáchan mo chosa.
7	D'éirigh na duilleoga ina gcuaifeach ag an ngaoth.
8	Mhottaigh mé préachta leis an bhfuacht.

1	H	A fierce wind started to blow through the sky.
2	A	The weather changed.
3	E	It was raining cats and dogs.
4	C	The ladder swayed to and fro in the wind.
5	F	I was soaked to the skin.
6	B	The steps groaned under the weight of my feet.
7	D	Leaves swirled in the wind.
8	G	I felt perished with the cold.

Mothúcháin

(p.134)

1	Mhottaigh mé buartha.
2	Bhraith mé go raibh mí-ádh orm.
3	Mhottaigh mé i mbaol.
4	Bhris mé síos ag caoineadh.
5	Bhí mearbhall orm.
6	Thit an lug ar an lag agam.
7	Bhí inní an domhain orm.
8	Ghabh mé buíochas le Dia as teacht slán.
9	Bhí an teaghlach go léir ina gcodladh, mór an trua.
10	Chuir uaigneas na hoíche faitíos orm.

1	C	I was worried.
2	I	I felt I was unlucky.
3	H	I felt myself in danger.
4	J	I broke down crying.
5	F	I was confused.
6	E	I was flabbergasted.
7	D	I was greatly concerned.
8	G	I thanked God for coming out safely.
9	A	The whole family was asleep, more's the pity.
10	B	The loneliness of the night frightened me.

Timpiste

(p.134)

1		Thosaigh an t-adhmad ag scoilteadh.
2		Ró-dhéanach, thuig mé céard a bhí ag tarlú.
3		Shocraigh mé dul síos.
4		Baineadh tuisle asam ar chéim fhliuch.
5		Shleamhnaigh mé anuas.
6		Thit an dréimire anuas orm.
7		Cheap mé go raibh mo phort seinnte.
8		Thuirling an dréimire ar mo dhroim.
9		Theip orm teacht slán.
10		Streachail mé ar feadh bomaite.
11		Bhí mé gan aithne gan urlabhra.

1	K	The wood began to crack.
2	C	I realized too late what was happening.
3	A	I decided to go down.
4	G	I tripped on a wet step.
5	D	I slid down.
6	J	The ladder fell on top of me.
7	F	I thought my time was up.
8	I	The ladder fell down on my back.
9	B	I failed to get away safely
10	E	I struggled for a moment.
11	H	I was unconscious.

DÍOSPÓIREACHT

Oscailt

(p.136)

1	A chathaoirligh, a mholtóirí, a chomhscoláirí agus a lucht an fhreasúra, is mise _____
2	Táim anseo inniu chun labhairt i gcoinne an rúin go mbíonn saol na cathrach níos fearr ná saol na tuaithe.
3	Cruthóidh mé le linn na díospóireachta nach mbíonn saol na cathrach níos fearr ná saol na tuaithe.
4	Dár ndóigh, níl amhras ar bith orm ach go n-aontóidh sibh go léir liom roimh dheireadh na díospóireachta seo.
5	Ba mhaith liom sainmhiniú a dhéanamh ar an gcás seo.

1	E	Chairperson, adjudicators, fellow pupils and members of the opposition, I am _____
2	D	I am here today to speak against the motion that life is better in the city than in the country.
3	C	I will prove during the debate that city life is not better than country life.
4	A	Indeed, I have no doubt that you will all agree with me before the end of the debate.
5	B	I would like to define the issue.

Corp na díospóireachta

(p.137)

1	Gan amhras, ní aontaím le pointe ar bith de fhoireann an fhreasúra.
2	Seafóid go huile is go hiomlán a bhí a rá acu.
3	Ó thaobh áiseanna de ...
4	Nílimid sa chlochaois a thuilleadh faoin tuath.
5	Bíonn carr ag chuile dhuine faoin tuath anois.
6	Ní féidir a shéanadh ach go bhfuil fadhbanna timpeallachta againn faoin tuath.

7	Féach ar thruailliú na cathrach.
8	Tá na haibhneacha marbh.
9	Cé a d'ith iasc ón Life riamh nach raibh brón air ina dhiaidh?
10	Scaoileann lucht na cathrach múnlach díreach isteach san fharraige.
11	Ní féidir tiomáint sna cathracha a thuilleadh.
12	Bíonn tranglam tráchta uafásach ann.
13	Tarlaíonn na coireanna is measa cosúil le coireanna drugaí, foiréigean agus dúnmharú sna cathracha.
14	Cónaíonn muintir na cathrach i mboscaí beaga cúnga.
15	Tithe sraithe taobh le taobh a bhíonn acu.
16	Ní áit daonna í an chathair.
17	Cuireann sé brú breise ar dhaoine.
18	Más áit iontach í an chathair cén fáth go dtéann muintir na cathrach chun na tuaithe ar saoire gach bliain?
19	Is í an chathair an áit is measa ó thaobh truaillithe de.
20	Scaoileann na mílte carranna gal san aer chuile lá.
21	Bíonn sláinte mhuintir na cathrach lochtach mar gheall ar thruailliu na cathrach.
22	Deir na saineolaithe go bhfuil an bochtanas is measa sa tír sna cathracha.
23	Bíonn gach áis chun spóirt faoin tuath.

1	V	Without doubt, I do not agree with the opposition team.
2	P	They were talking complete nonsense.
3	A	As regards facilities ...
4	S	We are no longer in the stone age in the countryside.
5	C	Everyone has a car in the countryside now.
6	O	It cannot be denied that we have environmental problems in the countryside.
7	H	Look at the pollution of the city.

8	M	The rivers are dead.
9	U	Who ever ate a fish from the Liffey and was not sorry later?
10	L	The people of the city release sewage directly into the sea.
11	W	You can't drive in cities anymore.
12	R	Traffic jams are terrible.
13	N	The worst crimes such as drugs, violence and murder, happen in the cities.
14	B	City people live in small narrow boxes.
15	F	They have terraced houses side by side.
16	I	The city is not a humane place.
17	G	It puts people under pressure.
18	E	If the city is such a wonderful place why do city people go on holidays to the countryside?
19	J	The city is the worst place for pollution.
20	Q	Thousands of cars release fumes into the air.
21	K	The health of city people is affected by the pollution of the city.
22	D	Experts say that the worst poverty in the country is in the cities.
23	T	We have every sporting facility in the countryside.

Críoch

(p.138)

1		Mar chríoch, féachaimis arís ar na pointí a luaigh mé.
2		Is léir do chách nach bhfuil an rún fíor.
3		Bhí tuairimí an taobh eile áiféiseach.
4		Níor chruthaigh siad an rún.

1	D	To finish, let us look at the points I have made.
2	A	It's clear to all that the motion is not true.
3	B	The opinions of the other side were ridiculous.
4	C	They didn't prove the motion.

Cuid A

An chéad chainteoir

Seosamh de Paor

1	Saghas tí?	Teach scoite.
2	Suíomh an tí?	Ar bruach na habhann i sráidbhaile beag.
3	Áiseanna sa sráidbhaile.	Siopa grósaera, teach tabhairne, bunscoil, garáiste agus oifig an phoist.

An dara cainteoir

Cathal Mac Dónaill

1	Saghas tí?	Teach sraithe.
2	Cén seoladh atá aige?	17 Garrán Uí Chonghaile.
3	Áiseanna sa sráidbhaile.	Leabharlann, ionad pobail, agus an ionad spóirt.
4	Pointe amháin faoina dheartháir?	Téann Seán don bhunscoil.

An tríú cainteoir

Muiris Ó Braonnáin

1	Saghas tí?	Árasán
2	Cén seoladh atá aige?	17 Ascaill Uí Mhuirthile.
3	Áiseanna sa chathair.	Ollmhargadh, banc, scoil agus siopa poitigéara.
4	Pointe amháin faoina dheartháir?	Oibríonn Lorcán sa siopa nuachtán.

CUID B

Fógra a haon

1	Cad ba chóir duit a dhéanamh má theastaíonn an post uait?	Glaó a chur ar an mbainisteoir.
2	Cá bhfuil an post seo?	San ollmhargadh.
3	Cén sórt oibre atá i gceist?	Boscaí a iompar, seilfeanna a líonadh agus freastal ar cheisteanna na gcustaiméirí.

Fógra a dó

1	Cad a bheidh ar siúl?	Díolachán mór.
2	Cá bhfuil an rud seo ar siúl?	I siopa éadaigh Mhuintir de Brún.
3	Cén duais a bheidh ar fáil?	Gluaisrothar nua.

Fógra a trí

1	Cá bhfuil sé?	I nGaoth Dobhair, i dTír Chonaill.
2	Cén suíomh atá i gceist?	Áit álainn iargúlta.
3	Conas is féidir tuilleadh eolais a fháil faoi?	Glaigh ar 092 54897.

CUID C

Comhrá a haon

1	Cá bhfuil Colm?	Ina theach nua.
2	Luaigh dhá phointe faoi theach Choilm.	Teach scoite é. Tá seacht sheomra codlata ann agus cúig sheomra folctha.
3	Cad iad na háiseanna sa cheantar?	Siopa sceallóga agus siopa físe.
4	Déan cur síos ar áiseanna an bhaile mhóir.	Pictiúrlann, ionad siamsaíochta, ceithre bhialann, halla spóirt.

Comhrá a dó

1	Cad a rinne tuistí Sheosaimh mí ó shin?	Cheannaigh a thusimitheoirí bungaló agus dhíol siad an teach dhá stór.
2	Cén fáth?	Bhí sé ró-mhór don chlann.
3	Cé mhéad seomra codlata sa bhungaló?	Ceithre cinn.
4	Cén fáth a chuir sí glao ar Sheosamh?	Chun cuireadh don dioscó san ionad pobail a thabhairt dó.

Comhrá a trí

1	Cad a tharla di inné?	Goideadh a rothar.
2	Cad a rinne na gardaí nuair a d'inis sí an scéal dóibh?	Thosaigh siad ag gáire.
3	Cén fáth?	Níor chuir sí an rothar faoi ghlas.

4	Cá raibh Ciarán ag dul ag an deireadh seachtaine?	Ag rothaíocht.
---	---	----------------

Cuid D

Píosa a haon

1	Cad a tharla don bhean?	Bhuaigh sí an duais mhór sa Chrannchur Náisiúnta.
2	Cé mhéad airgid a bhí i gceist?	Dhá mhilliún go leith euro.
3	Cad a dhéanfaidh sí leis an airgead?	Cuid den duais a bhronnadh ar ospidéal. Árasáin a cheannach dá cúigear clainne.
4	Cá mbeidh an teach nua?	Faoin tuath i measc na sléibhte.

Píosa a dó

1	Cé a rinne an oscailt?	An tAire Dlí agus Cirt.
2	Luaigh na háiseanna nua-aimseartha.	Ríomhairí, an t-idirlíon agus ceamaraí.

Píosa a trí

1	Cad a rinne an fear óg?	Bhris Muiris Mac Gearailt isteach i Siopa Uí Shé.
2	Cathain a tharla sé?	Ar an seachtú lá de Mheitheamh.

Caibidil 5

Caitheamh Aimsire

SPÓRT

Meitseáil an pictiúr leis an gcaitheamh aimsire ceart.

(p.142)

1	Spórt peil	2	Spórt sacar
3	rugbaí	4	cispheil
5	iomáint	6	camógaíocht
7	haca	8	liathróid lámhe
9	cluiche corr	10	luthchleasaíocht
11	marcaíocht	12	rothaíocht
13	siúil	14	snámh
15	bádóireacht	16	seoltóireacht
17	tumadóireacht	18	dreapadóireacht
19	leadóg	20	leadóg bhoird
21	galf	22	rianadóireacht
23	snúcar	24	iascaireacht
25	rásaí capall	26	sciáil
27	dornálaíocht	28	peil na mban
29	eitpheil	30	babhta iomrascála

Meitseáil an tréith leis an bpictiúr ceart.

(p.145)

Tréith

cairdiúil

mí-chairdiúil

aclaí

mall

mí-shláintiúil
tanaí
leisciúil
gasta
sláintiúil
cróga
cuthaileach
faiteach
fonnmhar
meata

COMHRÁ

(p.148)

Síle: A Sheáin, múch an ceol sin, le do thoil.

Seán: Tá brón orm, ní féidir liom tú a chloisteáil. Cad dúirt tú?

Síle: In ainm Dé, stop an ceol. Múch an seinnteoir diosca anois.

Seán: Cén fáth? Tá an ceol sin ar fheabhas.

Síle: Ar fheabhas! Seafóid. Clampar atá ann.

Seán: Tá tú bodhar.

Síle: Mise bodhar, is tusa atá bodhar tar éis a bheith ag éisteacht leis an torann sin lá i ndiaidh lae.

Seán: Níl ciall ar bith agat. Éist leis an rithim, an binneas agus an mothúchán sa cheol.

Síle: Rithim, binneas, mothúchán! Bhuel, mothaím tinn tuirseach traochta den chlampar.

Seán: Is óinseach tusa.

Síle: Taispeánfaidh mise ‘óinseach’ duit. Má chloisim an ceol sin arís scríosfaidh mé an dlúthdhiosca sin.

Seán: Cad atá cearr leis ar aon nós?

Síle: Cearr? Tá gach rud cearr! Tá sé uafásach, agus is cur amú ama é.

Seán: Ní aontaím leat. Is aoibhinn liom snagcheol. Ceapaim go bhfuil an ceol beomhar ach b'fhearr liom a bheith ag seinm mé féin.

Síle: Is amadán tusa. Níl maitheas ar bith ann. Imigh leat go beo anois, ní theastaíonn uaim é a chloisteáil arís.

Seán: An gceapann tú gur amadán críochnaithe mé? Éistfidh mé leis nuair is mian liom.

Síle: Tá sé in am agat fás suas. Bíodh ciall agat. Déanann sé dochar do do chluasa.

Seán: Seafóid. Bhuel, go dtachtaí an diabhal tú! Tá mé críochnaithe leatsa agus ar ais liomsa chuig mo cheol álainn.

Síle: Níl cead agat é a sheinnt chomh hard sin.

Seán: Déanfaidh mé mo rogha rud.

Síle: An bodhar atá tú? An féidir é a sheinnt níos ísle?

Seán: Ní féidir. Imigh leat uaim.

COMHRÁ

(p.149)

1	Conas is féidir leat do chuid ama a chaitheamh leis an tseafóid sin?
2	Breathnaíonn tú ar MTV ó mhaidin go fuíoll.
3	Caitheann tú do chuid airgid go léir ar cheol.
4	Cosnaíonn na dlúthdhioscaí an iomarca airgid.
5	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
6	Éist leis na liricí uafásacha sin. Tá siad déisteanach.
7	Ní ceol atá ann ach clampar.
8	Tá tú mí-shláintiúil.
9	Caitheann tú an iomarca ama i do shuí ag éisteacht leis an tseafóid sin.
10	B'fhéarr duit spórt a thógáil suas.
11	Bíodh ciall agat.
12	Ní mise a chaitheann mo chuid ama go léir ag rith timpeall i ndiaidh liathróide.
13	Cuireann an ceol mé ar mo shuaimhneas.
14	Breathnaigh ortsa, ní thuigeann tú faic seachas spórt.
15	Níor léigh tú leabhar maith le trí bliana anuas.
16	Ní dóigh liom gur féidir leat léamh.
17	Féach ar an méid ama a chaith tú san ospidéal anuraidh nuair a leonaigh tú do rúitín.
18	Bíonn rud éigin cearr leat i gcónaí mar gheall ar an spórt úd.

19	Ní mise atá mí-shláintiúil ach tusa.
20	Ní fiú bheith ag caint leat.
21	Níl ciall ar bith agat.
22	Tá sé in am agat fás suas.
23	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
24	Imigh leat go beo anois, ní theastaíonn uaim caint leat.

1	D	How can you spend all your time on that nonsense?
2	T	You look at MTV from morning til night.
3	X	You spend all your money on music.
4	B	CDs cost too much money.
5	U	You should have more sense.
6	M	Listen to those terrible lyrics. They are disgusting.
7	H	It's not music, it's a racket.
8	Q	You are not healthy.
9	W	You spend too much time listening to that nonsense.
10	V	You should take up a sport.
11	A	Be sensible.
12	E	I am not the one who spends all my time running around chasing a football.
13	L	Music relaxes me.
14	K	Look at you, you don't understand anything but sport.
15	R	You have not read a decent book in three years.
16	G	I don't think you can read.
17	J	Look at the amount of time you spent in hospital last year when you sprained your ankle.
18	N	You are always suffering from some sports injury.
19	F	I am not the unhealthy one, you are.

20	P	There is no point talking to you.
21	S	You haven't an ounce of sense.
22	I	It's time you grew up.
23	O	There is no need to be getting cross.
24	C	Get out of my sight, I don't want to talk to you.

Meitseáil an caitheamh aimsire leis an bpictiúr ceart.

(p.151)

Caitheamh aimsire	Pictiúr
ag léamh	1
ag féachaint ar an teilifís	2
ag damhsa, ag rince	3
ag éisteacht le ceol	4
ag plé leis an ríomhaire	5
ag imirt cluichí ríomhaire	6
ag féachaint ar fhís	7
ag cócaireacht	8
ag rothaíocht	9
ag péinteáil	10
ag tógáil grianghrafanna	11
ag dul chuig an phictiúrlann	12
ag seinm ceoil	13
ag marcaíocht capaill	14
ag imirt cártaí	15
ag imirt fichille	16

CLUB SPÓIRT

Meitseáil an focal leis an bpictiúr ceart.

(p.153)

seomra gléasta	1
cúirt chispheile	2
cúirt eitpheile	3
cúirt scuaise	4
cúirt leadóige	5

cúirt bhadmantain	6
páirc pheile	7
linn snámha	8
raon reatha	9
halla gleacaíochta	10
seomra meáchan	11
cithfholcthaí	12
corn	13
bonn óir	14
bonn airgid	15
bonn cré-umha	16
bratach	17
ardán	18
Páirc an Chrócaigh	19
Bóthar Lansdún	20
An Staid Náisiúnta Cispheile	21
líontán	22
rothaíocht	23
foireann	24
réiteoir	25
caipín	26
iomáint	27
raicéad	28
liathróid peile	29
leadóg	30
calaois	31
snámh	32
galf	33
cúl	34
úd	35
ciseán	36
clogad	37
cic	38
cúilín	39

CEOL

Meitseáil an focal leis an bpictiúr ceart.

(p.160)

Uirlis	Uirlis
giotár	1
bainseo	2
drumaí	3
bosca ceoil	4
méarchlár	5
veidhlín	6
bodhrán	7
sacsafón	8
maindilín	9
triantán	10
cláirseach	11
trumpa	12
feadóg	13
pianó	14
píb uilleann	15
trombón	16
flúit	17
banna ceoil	18
seinnteoir	19
dordghiotár	20
dordveidhil	21
callaire	22
cluasáin	23
caiséid	24
dlúthcheirnín	25
raidíó cluaise	26
albam	27
ceoltóir	28
amhránaí	29
banna	30
grúpa	31

giotáraí	32
drumadóir	33
ceolchoirm	34

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.164)

1	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	Maith dom mo mhoill.
4	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil leat nár scríobh mé níos luaithe.
5	Bhí mé gnóthach le cursaí scoile.
6	Rinne mé dearmad litir a scríobh.
7	Ní féidir liom scríobh mar ghortaigh mé mo lámh scríofa.
8	Chuir mé do sheoladh i bhfolach agus ní fhéadfainn teacht air.

1	G	It is a long time since I heard from you.
2	A	Everyone here is asking for you.
3	B	Forgive me the delay.
4	H	You must excuse me for not writing sooner.
5	F	I was busy with school.
6	D	I forgot to write the letter.
7	C	I can't write because I injured my writing hand.
8	E	I put your address away and I couldn't find it.

Tús an turais – Cur síos ar an taispeántas – Chief O’Neills

1	D’éirigh mé an-luath ar maidin timpeall a sé a chlog.
2	Bhailíomar le chéile ag geata an ionaid phobail.
3	Bhí an bus ann cheana féin.
4	D’fhágamar an scoil timpeall a seacht a chlog.
5	Tá an iarsmalann nua ceoil suite i dtuaisceart na cathrach.
6	Chonaiceamar taispeántas faoi stair an cheoil agus faoi rince Gaelach.
7	Bhí an taispeántas an-bheomhar.
8	Chuir siad an taispeántas ar siúl ar dhá leibhéal sa bhfoirgneamh.
9	Taispeánann siad scannán ag an deireadh ar scáileán ollmhór atá leata 180 chéim os do chomhair amach.
10	Chríochnaíomar ansin mar bhí sé leathuair tar éis a dó.

1	J	I got up early in the morning around six.
2	C	We gathered together at the gate of the community centre.
3	I	The bus was already there.
4	B	We left the school around seven o’clock.
5	G	The new music museum is situated in the north of the city.
6	A	We saw a show on the history of music and Irish dancing.
7	H	The show was very lively.
8	F	They had the show on two levels in the building.
9	E	They show a film at the end on a huge screen that is spread 180 degrees in front of you.
10	D	We finished then as it was half-past two.

Corp na litreach (Rud amháin a rinne tú ina dhiaidh sin).

(p.165)

1	Chuamar chuig bialann.
2	D'ith mé sceallóga agus stéig.
3	Thaistilíomar chuig an trá ansin.
4	Chuamar ag snámh.
5	D'imríomar cluiche corr ar an trá.
6	Bhuaigh m'fhoireann.
7	Chuamar chuig ceolchoirm san RDS.
8	Sheinn na _____.
9	Thaitin siad liom.

1	I	We went to a restaurant.
2	A	I ate steak and chips.
3	F	We travelled to the beach then.
4	G	We went swimming.
5	D	We played rounders on the beach.
6	C	My team won.
7	H	We went to a concert in the RDS.
8	E	The _____ performed.
9	B	I liked them.

Críoch na litreach

(p.166)

1	D'fhágamar slán leis an gcathair ag a deich.
2	Thosaíomar ag canadh.
3	Diaidh ar ndiaidh tháinig ciúnas orainn.
4	D'fhéach mé amach fuinneog an bhus.
5	Ní raibh faic le feiceáil i ndorchadas na hoíche.
6	Thit mé i mo chodladh.
7	Faoi láthair táim i mbun scrúduithe.
8	An bhféadfainn bualadh leat an mhí seo chugainn?
9	Céard faoi lá a chaitheamh le chéile sa chathair?

10	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus ab fhéidir leat.
11	Ná déan moill.
12	Cloisim mo dheartháir do mo lorg.
13	Caithfidh mé críochnú.
14	An bhféadfá glaoch gutháin a chur orm mar chaill mé d'uimhir?

1	L	We left the city at ten.
2	M	We started to sing.
3	J	Little by little we became quiet.
4	G	I looked out the window of the bus.
5	K	There was nothing to see but the darkness of the night.
6	E	I fell asleep.
7	A	At the moment I am taking exams.
8	B	Could I meet you next month?
9	N	What about spending a day together in the city?
10	I	I would be grateful to you if you would answer this letter as soon as you can.
11	D	Don't delay.
12	F	I hear my brother looking for me.
13	H	I must finish.
14	C	Could you call me because I have lost your number.

LITIR FHOIRMEÁLTA

(p.168)

1	Chuir an praghas uafás orm.
2	Seafóid amach is amach a bhí ann.
3	Bhí an iomarca daoine ann.
4	Cuireadh an iomarca iarsma i seomra beag.
5	Níor bhain mé puinn sásaimh as an taispeántas.

6	Níor ith mé faic sa bhialann mar go raibh sé chomh costasach sin.
7	Ní raibh treoraí ar fáil chun na hiarsmaí a mhíniú dúinn.
8	Ba chur amú ama é.
9	Cheapfainn gur chóir an scannal seo a leigheas.
10	Ní mholfainn an áit d'éinne.
11	Bhí an-díomá orm faoin gcuart.
12	Ba mhaith liom míniú a fháil ar an scéal.

1	I	The price appalled me.
2	G	It was complete rubbish.
3	K	There was too many people there.
4	L	There were too many artifacts in a small room.
5	B	I didn't get any enjoyment from the show.
6	A	I did not eat a thing in the restaurant because it was so costly.
7	J	There was no instructions to be found to explain the artefacts to us.
8	F	It was a waste of time.
9	E	I would think that this scandal should be resolved.
10	D	I would not recommend the place to anyone.
11	H	I was very disappointed with the visit.
12	C	I would like an explanation of the situation.

AGALLAMH

(p.170)

Labhair mé le Triona Ní Mhurchú seachtain ó shin d'iris na scoile. Is captaen an chumainn dhrámaíochta í, mar is eol do chách, i gClochar na Trócaire. Toghadh í anuraidh sa phost ach is í cúis an agallaimh ná an bua iontach a bhí aici an deireadh seachtaine seo caite. Ghlac sí páirt le scoláirí dramaíochta na

scoile i gcomórtas dramaíochta i mbliana. Tharla sé in **Eochail**, i gcontae an Chláir. Thug sí agallamh dom ag cur síos ar eachtraí iontacha an deireadh seachtaine sin.

Dar léi níor thosaigh sí ag aisteoireacht go dtí le déanaí. Ar dtús d’inis sí dom faoin múinteoir dramaíochta a mhol dóibh dul isteach sa chomórtas. Ní raibh an rang ró-thógtha leis an smaoineamh. Mhol an múinteoir dramaíochta, **Bean Uí Laoire**, dóibh dul san iomaíocht. Is dócha gur aithin sí an tallann iontu cé nár aithin siad féin í. Ní raibh an misneach ag cuid acu. Ní dhearna siad a leithéid riamh. Mhol Bean Uí Loingsigh iad an t-am go léir. Thug sí comhairle dóibh maidir le botúin agus conas feabhsú. Thaispeáin sí dóibh conas dul i ngleic leis an aisteoireacht. Thaitin an rud go léir leo, go háirithe an seans a thug sé dóibh **breathnú orthu féin ar scannán**. Maidir leis an dráma a rinne siad féin bhí sé **ársa** agus neamhghnách. Bhí na dramaí eile leadránach ach bhí an aisteoireacht **láidir agus cumasach**. Is léir go raibh an bua tuillte acu. Ach bhí dráma eile ann a bhí spleodrach, **eisceachtúil agus craiceáilte**. Níor bhuaigh an ceann sin. Tar éis an bhua seo d’fhiafraigh mé de Thríona faoin todcháil. Rachaidh sí don ollscoil tar éis na hArdteistiméireachta chun **ceol a dhéanamh agus b’fhéidir don Fhrainc**. Oibreoidh sí ar thionscnamh litríochta a bheidh ar siúl aici. Nach bhfuil plean galánta aici!

AGALLAMH

Ceisteanna don duine

(p.171)

1	Cén fáth ar thosaigh tú ag canadh?
2	Cad iad na tréithe a theastaíonn chun a bheith i do cheoltóir?
3	Cathain a thosaigh tú ag ceol?
4	Cad a cheapann tú faoi cheol traidisiúnta na tíre?
5	Cén ceoltóir is fearr leat?
6	Cad a dhéanfaidh tú amach anseo?

7	An bhfuil brón ort gur thosaigh tú ag amhránaíocht?
8	Cár rugadh agus cár tógadh tú?
9	Táim an-bhuíoch díot as ucht an seans seo labhairt leat.
10	Ba mhaith liom ceist a chur ort.

1	J	Why did you start singing?
2	D	What are the qualities needed to be a singer?
3	G	When did you start singing?
4	E	What do you think of traditional music?
5	I	Which musician do you prefer?
6	H	What will you do in the future?
7	A	Are you sorry that you began singing?
8	F	Where were you born and raised?
9	B	I am very grateful to have this chance of speaking to you.
10	C	I would like to put a few questions to you.

Freagraí

(p.171)

1	Thosaigh mé sna seachtóidí.
2	Is fearr liom í ná aon rud eile.
3	A bheith ceolmhar, misniúil agus díograiseach. Tá tallann riachtanach freisin.
4	Is fuath liom ceol traidisiúnta, go háirithe ceol tíre.
5	Tógfaidh mé sos bliana agus rachaidh mé ar camchuart tar éis albam nua a dhéanamh.
6	Níl brón ar bith orm gur thosaigh mé ag ceol ach cuireann sé isteach ar mo shaol pearsanta.
7	Ba bhreá liom canadh le U2 nó Pavarotti.
8	Ceapaim gur chóir tuilleadh airgid a thabhairt do TG4 chun cláir cheoil a dhéanamh.
9	Tá sé ar intinn agam dul don Spáinn.
10	Rugadh agus tógadh mé i mBéal Feirste.
11	Ar aghaidh leat.

1	K	I began in the seventies.
2	C	I love it more than everything else.
3	A	To be musical, diligent and brave. Talent is also needed.
4	H	I hate traditional music and especially country music.
5	I	I will take a year off and then I will tour after making a new album.
6	J	I have no regrets that I started singing but it does interfere with my personal life.
7	D	I would love to sing with U2 or Pavarotti.
8	G	I think more money should be given to TG4 to make new music programmes.
9	E	I intend to go to Spain.
10	F	I was born and reared in Belfast.
11	B	Off you go.

AISTE/ALT

(p.172)

1	Tacaím le ...
2	Is iad an fhoireann is fearr liom.
3	D'éirigh go maith leo sa chraobh.
4	Níor fhulaing siad cailliúint don bhliain i bpríomhshraith na tíre.
5	Chuaigh siad isteach sa gcomórtas lán dóchais gurbh fhéidir leo buachan i mbliana.
6	D'fhulaing siad an chailliúint is troime ag ...
7	Ní bhíonn ach foireann amháin ag dul a bhuachan na coimhlinte.
8	Ó thús deireadh, bíonn bunús na seilbhe againn.
9	Is beag seans a chruthaíonn an freasúra inár gcoinne.
10	Ní dhéanann réiteoirí gar ar bith dúinn riamh.

11	Diúltaíonn siad ciceanna éirice a thabhairt dúinn nuair a bhíonn siad tuillte againn. Bronntar cartaí buí ar ár gcosantóirí gan chúis.
12	Bíonn an corn tuillte acu mar rialaíonn siad lár na páirce.
13	Sáraíonn siad gach foireann eile.
14	Níl scuad láidir go leor againn.
15	Tá ar a laghad imreoir amháin eile de dhíth orainn i lár na cosanta.
16	Tá imreoir cliste de dhíth i lár na páirce.

1	B	I support ...
2	G	They are my favourite team.
3	I	They did well in the championship.
4	J	They have not suffered a defeat this year in the national premier league.
5	N	They went into the competition full of confidence that they could win this year.
6	L	They suffered their biggest defeat at the hands of ...
7	E	Only one team can win the battle.
8	A	From begining to end they have possession.
9	D	The opposition create few chances against us.
10	C	Referees never do us any favours.
11	F	They always refuse to give us penalties when we deserve them. Our defenders are always being given yellow cards for no reason.
12	H	They deserve the cup because they control midfield.
13	K	They overcome every other team.
14	M	We haven't a strong enough squad.
15	P	We need at least one more player amongst the defenders.
16	O	We need a clever midfielder.

1	Ní bhíonn freagra ar bith riamh ag foireann an fhreasúra ar thaispeántais chumhachtacha a thugann imreoirí na foirne.
2	Déanann an t-aonad cosanta cinnte de go mbíonn soláthar ceart ag na tosaithe an t-am ar fad.
3	Tachtann siad an soláthar do ionsaitheoirí an fhreasúra.
4	Tá imreoirí tapa againn ar an sciathán.
5	Caitheann sé cuid mhór den chluiche ag rith agus ag briseadh chun tosaigh gach seans a bhfaigheann sé.
6	Is é an t-imreoir lár páirce an t-aon duine a choinníonn greim docht ar dhul chun cinn an chluiche.
7	Aimsíonn siad cúl i ndiaidh a chéile ó chiceanna coirnéil.
8	Déanann an cúl báire sáriarracht i gcónaí.
9	Is léir go bhfuil smacht aige ar a bhosca agus an pheil san aer.
10	Scóráilann an príomhionsaitheoir cúl in aghaidh an chluiche, nach mór.

1	H	The opposition never have an answer to the powerful performances which the players give.
2	C	The defensive unit always make sure that the forwards get a good supply of ball.
3	I	They choke the supply to the opposition attackers.
4	J	We have a fast player on the wing.
5	B	He spends most of the match running and breaking through every opportunity he gets.
6	G	The midfielder is the one person who keeps control of the progress of the match.
7	D	They get lots of goals from corner kicks.
8	E	The goalkeeper always makes a great effort.

9	A	He clearly has control of the box and the ball in the air.
10	F	The main attacker scores a goal almost every match.

SCÉAL

Ag cuardach

(p.175)

1		D'fhág mé an t-ardán.
2		Chas mé faoi dheis síos trí thollán éalaithe na páirce.
3		Sheas garda mór fíochmhar os mo chomhair amach.
4		Ghluais mé go mear gasta suas an pasáiste.
5		Rinne mé iarracht smaoineamh ar chúis a imeachta.
6		Cad a tharla dó?
7		Cad ba chúis leis an bhfuadach?
8		B'fhéidir go ndeachaigh sé ar strae.
9		Níor fhéad mé cuimhne ar cad ba chúis leis a thuilleadh.
10		Tháinig mé chuig an staighre.
11		Stop mé ar feadh nóiméid.
12		Chuala mé guthanna taobh thiar díom.
13		Chas mé timpeall.
14		Stop an chaint.
15		Clann a bhí déanach don chluiche a bhí ann.

1	E	I left the stand.
2	I	I turned right, down through the tunnel exit of the stadium.
3	A	A fierce guard stood before me.
4	J	I walked quickly up the passage.
5	G	I tried to figure out the reason he had left.
6	N	What had happened to him?
7	O	What was the reason for the kidnapping?

8	L	Perhaps he had got lost.
9	C	I couldn't bear to think about it anymore.
10	B	I came to the stairs.
11	F	I stopped for a moment.
12	D	I heard voices behind me.
13	H	I turned around.
14	M	The chatter stopped.
15	K	It was a family who were late for the match.

I bponc

(p.176)

1		Níor dhóigh liom go raibh sé imithe ón bpáirc.
2		Tharla sé dhá nóiméad ó shin.
3		D'imigh mé suas don gharda.
4		D'inis sé dom go bhfaca sé buachaill díreach cosúil leis ag súil síos an pasáiste.
5		Dheifrih mé ina dhiaidh.
6		Ní fhaca mé duine ná deoraí.
7		Mheas mé nach raibh seans dá laghad agam é a fháil.
8		Chaith mé fiche nóiméad ag cuardach.
9		Shocraigh mé dul chuig an oifig.
10		B'shin an rud ab fhearr.
11		Chuala mé guth taobh thiar díom.

1	D	I didn't think he had left the park.
2	J	It had happened two minutes ago.
3	I	I went up to the guard.
4	A	He told me he had seen a boy just like him walking down the passage.
5	F	I rushed after him.
6	C	I didn't see a soul.
7	H	I thought I hadn't a hope of finding him.
8	G	I spent twenty minutes searching.
9	B	I decided to go to the office.

10	K	That was the best thing.
11	E	I heard a voice behind me.

Mothúcháin

(p.177)

1		Mhottaigh mé buartha.
2		Bhraith mé go raibh mo shaol ag imeacht uaim.
3		Mhottaigh mé slán.
4		Bhris mé síos ag caoineadh.
5		Thit mé i laige.
6		Thit an lug ar an lag agam.
7		Bhí inní an domhain orm.
8		Bhí gob circe ar mo mháthair.

1	G	I was worried.
2	D	I felt that my life was ebbing away.
3	H	I felt safe.
4	A	I broke down crying.
5	B	I fainted.
6	E	I was flabbergasted.
7	F	I was greatly concerned.
8	C	My mother was furious.

San oifig

(p.177)

1		Chnag mé ar dhoras na hoifige.
2		Bhreathnaigh sé anuas orm thar a spéaclaí.
3		D'iarr duine orm teacht isteach.
4		Chas fear i mo threo.
5		'Chaill mé mo dheartháir,' a phléasc mé amach.
6		Thosaigh sé ag fiosrú an scéil.
7		Cheistigh sé mé faoi.
8		Thug sé íde béil dom.

9	Chuir sé an milleán orm.
10	D'inis sé dom gur tháinig oifigeach air ní ba luaithe.
11	Chuir mo dheartháir an locht ormsa.
12	'An trátaire!' a smaoinigh mé.
13	Bheadh orm íoc as sa bhaile.
14	Ansin chuir an bainisteoir fios ar mo thuistí.

1	J	I knocked on the office door.
2	F	he looked down at me over his glasses.
3	M	Someone asked me to come in.
4	C	A man turned turned towards me.
5	A	'I've lost my brother,' I shouted out.
6	H	He started to investigate.
7	N	He questioned me about it.
8	E	He gave out to me.
9	D	He blamed me.
10	I	He told me an official had found him earlier.
11	L	My brother blamed me.
12	B	'The traitor,' I thought.
13	K	I would have to pay for it at home.
14	G	Then the manager contacted my parents.

CLUASTRIAIL

(p.178)

Cuid A

An chéad chainteoir

Séamas de Róiste

1	Aois?	Sé bliana déag d'aois.
2	Áit sa chlann?	An duine is óige sa chlann.
3	Caitheamh aimsire Emma?	Seinneann sí i ngrúpa ceoil.
4	Grúpa ceoil is fearr leis?	Altan.

An dara cainteoir

Treasa Ní Dhúill

1	Aois?	Cúig bliana déag d'aois.
2	Áit sa chlann?	An duine is sine sa chlann.
3	Caitheamh aimsire Cháit?	Leadóg.
4	Caitheamh aimsire Threasa?	Faisean.

An triú cainteoir

Eimear Ní Bhaoil

1	Aois?	Ceithre bliana déag d'aois.
2	Caitheamh aimsire Chonáin?	Liathróid láimhe agus cluiche corr.
3	Caitheamh aimsire Eimear?	Camógaíocht agus criocaid/ceol tuaithe.
4	Cad a cheannaíonn sí go rialta?	Dlúthdhioscaí.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cén sórt aimsire a bhí ann?	Drochaimsir.
2	Cad iad na cluichí a bheidh ar siúl?	Cispheil, eitpheil agus leadóg.
3	Cathain a bheidh an cluiche cispheile anois?	Ar an gCéadaoin.

Fógra a dó

1	Cad a bheidh ar siúl ar an Luan?	Sladmhargadh.
2	Cén praghas a bheidh ar dhlúthdhioscaí?	Cúig euro.
3	Cé mhéad a chosnaíonn an scasafón?	Ochtó euro.

Fógra a trí

1	Cad a bheidh ar siúl ar an Domhnach?	Seó faisin.
2	Cad chuige an ócáid?	Do halla spóirt na scoile agus chun fearas a cheannach don halla.
3	Cad a bheidh ar fáil ina dhiaidh sin?	Tae agus soláistí.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cá bhfuil Fionnuala ag dul?	Chuig an gcúirt leadóige.
2	Cén spórt a imríonn sí?	Galf.
3	Cén fáth nach bhfuil an trealamh aici?	Faigheann sí trealamh ar cíos ón gclub.

Comhrá a dó

1	Cá mbeidh an cleachtadh ar siúl?	I ngaráiste Eoin.
2	Cad a sheinneann Seoirse agus Fiachra?	Na drumaí, dordghiotár.
3	Cad a sheinneann Eoin agus Stiofán?	Na giotáir.

Comhrá a trí

1	Conas a mhothaíonn Máire?	Neirbhíseach.
2	Cé mhéad duine a bheidh ann?	Míle.
3	Cad a bheidh ar siúl sa halla?	Ceolchoirm.

Cuid D

Píosa a haon

1	Cad as do na foirne?	Ó Ghaeltachtaí na tíre.
2	Cathain a bheidh an cluiche ceannais ar siúl?	Ar an Luan.
3	Cad a tharlóidh ag deireadh an chluiche?	Beidh an corn á bhronnadh.

Píosa a dó

1	Cá raibh an cúrsa?	Sa Spidéal.
2	Cén saghas cúrsa a bhí ann?	Cúrsa dramaíochta agus ceoil traidisiúnta.
3	Ainmnigh na huirlisí ceoil a luaitear.	Veidhlíní, bodhráin, feadóga, boscaí ceoil agus fliúiteanna.

Píosa a trí

1	Cad a chuir siad ar siúl?	Taispeántas faisin.
2	Cé dó an t-airgead a bailíodh?	Ospidéal na leanaí.
3	Cé a sheol an rud?	An tAire Airgeadais.

Caibidil 6

Na Meáin Chumarsáide

CAD ATÁ AR AN TEILIFÍS ANOCHT?

Meitseáil an clár nó scannán leis an bpictiúr ceart.

(p.181)

Clár	Pictiúr
sobalchlár	1
nuacht	2
clár polaitíochta	3
clár do pháistí	4
clár do dhéagóirí	5
clár faisin	6
clár cócaireachta	7
clár spóirt	8
réamhaisnéis na haimsire	9
tráth na gceist	10
clár ceoil	11
scannán	12
clár grinn	13
cartún	14
clár ainmhithe	15
clár ficsean-eolaíochta	16
scannán brónach	17
scannán románsúil (scannán grá)	18
scannán bleachtaireachta	19
scannán eachtrúil	20
scannán uafáis	21
scannán ficsean-eolaíochta	22
scannán grinn	23
aisteoir	24

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.189)

1	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	Maith dom mo mhoill.
4	Aon scéal?
5	Tá dea-scéal agam duit.
6	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil duit nár scríobh mé níos luaithe.
7	Bhí mé gnóthach.
8	Rinne mé dearmad.
9	Ní raibh sé ar mo chumas scríobh mar bhris mé mo lámh.
10	Chaill mé do sheoladh.
11	Chonaic mé scannán nua le déanaí.

1	H	It's a long time since I heard from you.
2	J	Everyone here is asking for you.
3	I	Forgive me the delay.
4	K	Any news?
5	G	I have good news for you.
6	A	I have to apologise that I haven't written to you sooner.
7	C	I was busy.
8	F	I forgot.
9	B	I was unable to write because I broke my hand.
10	E	I lost your address.
11	D	I saw a new film recently.

Corp na litreach

(p.190)

1	Tháinig an scannán *** don phictiúrlann áitiúil le déanaí.
2	Chonaic mé fógra sa nuachtán go raibh *** tagtha don phictiúrlann.

3	D'inis cara liom go raibh an scannán *** sa phictiúrlann.
4	Scannán iontach a bhí ann.
5	Chuir sé mé ag gáire.
6	Bhain sé geit asam.
7	Scannán greannmhar a bhí ann.
8	Scéal bleachtaireachta a bhí ann.
9	Eachtra rómánsúil a bhí ann.
10	Tharla an scannán sa todhchaí.
11	Bhí an scéal suite san am atá caite.
12	Thóg Leonardo DiCaprio ról an phríomhcharachtair.
13	B'é Gabriel Byrne an laoch.
14	B'í Gwyneth Paltrow duine de na príomhaisteoirí sa scannán.
15	Bhí mé sna tríthí gáire an t-am ar fad.
16	B'é Jack Nicholson an drochcharachtar.
17	Chuir sé faitíos orm.
18	Maraíodh Michael Douglas ag an deireadh.
19	Thit Melanie Griffiths i ngrá le Steve Martin.
20	Bhuaigh Mel Gibson an cailín faoi dheireadh.
21	Bhí an suíomh dochreidte.
22	Scannán ficsean-eolaíochta ab ea é.
23	Óinseach ab ea Melanie Griffiths.
24	Rógair ab ea Michael Douglas.
25	Bhí achrann ann idir Steve Martin agus Whoopi Goldberg.
26	Phós Eddie Murphy Meg Ryan sa scannán.

1	V	The film *** came to the local cinema recently.
2	E	I saw an advert in the newspaper that **** had come to the cinema.
3	A	A friend told me that *** was in the cinema.
4	M	It was a wonderful film.
5	I	It made me laugh.
6	H	It gave me a fright.
7	K	It was a funny film.

8	J	It was a detective story.
9	L	It was a romance.
10	W	The film was set in the future.
11	X	The film was set in the past.
12	P	Leonardo DiCaprio played the lead role.
13	C	Gabriel Byrne was the hero.
14	D	Gwyneth Paltrow was one of the principal actors.
15	F	I was in fits of laughter all the time.
16	O	Jack Nicholson was the evil character.
17	G	It frightened me.
18	U	Michael Douglas was killed in the end.
19	R	Melanie Griffiths fell in love with Steve Martin.
20	Q	Mel Gibson won the girl in the end.
21	Y	The location was incredible.
22	N	It was a science fiction movie.
23	S	Melanie Griffiths was an idiot.
24	T	Michael Douglas was a rogue.
25	Z	There was a dispute between Steve Martin and Whoopi Goldberg.
26	B	Eddie Murphy married Meg Ryan in the film.

Críoch na litreach

(p.191)

1	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus ab fhéidir leat.
2	Níl a thuilleadh le rá agam.
3	Ná déan moill.
4	Cloisim mo mháthair do mo lorg.
5	Caithfidh mé críochnú.
6	An bhféadfá glaoch gutháin a chur orm mar níl cead agam an guthán a úsáid faoi láthair.

1	F	I would be grateful to you if you would answer the letter as soon as you could.
2	C	I have nothing further to say.
3	B	Don't delay.
4	E	I hear my mother calling me.
5	D	I have to finish.
6	A	Could you call me because I am not allowed to use the phone myself at present?

LITIR FHOIRMEÁLTA

Tús na litreach

(p.193)

1	Is mise ...
2	Is dalta scoile mé i gColáiste ...
3	Táim ag scríobh na litreach mar gheall ar an gclár 'Aos Óg' an Domhnach seo caite.
4	Ba mhaith liom cúpla pointe a lua faoi.
5	Bhí orm peann a chur ar pháir nuair a chuala mé an clár 'Aos Óg' an tseachtain seo caite.
6	Bheinn buíoch díot dá léifeá an litir seo mar gheall ar an gclár 'Aos Óg' a craoladh seachtain ó shin.
7	Is litir ghearáin agus litir mholta í seo.
8	Thug ábhar an chláir spreagadh dom an litir seo a scríobh.
9	Níor scríobh mé litir mar seo riamh ach mhothaigh mé go gcaithfinn ceann a scríobh faoin gclár 'Aos Óg'

1	G	My name is ...
2	A	I am a student in ...
3	B	I am writing this letter about the programme 'Young People' last Sunday.
4	F	I would like to make a couple of points about it.

5	C	I had to put pen to paper when I heard the programme ‘Young People’ last week.
6	H	I would be grateful if you would read this letter about the programme ‘Young People’, which was broadcast a week ago.
7	I	This is a letter of praise and complaint.
8	E	The subject of the programme made me write this letter.
9	D	I have never written a letter like this before but I felt I had to write one about the programme ‘Young People’

Corp na litreach

(p.194)

1	Bhí dhá rud ar an gclár a thaitin liom.
2	Thaitin tuairimí Áine go mór liom.
3	D’aontaigh mé le tuairimí Sheáin.
4	Dar leis/léi gur ghrúpa iontach iad aos óg na tíre.
5	Dúirt sé/sí go raibh tallann ar leith ag daoine óga inniu.
6	D’ainmnigh sé/sí ceoltóirí óga na tíre a thuilleann clú agus cáil ar fud na cruinne.
7	Luaigh sé/sí luthchleasaí óga a tharraing cáil ar an tír le déanaí sna Cluichí Oilimpeacha.
8	Mhaigh sé/sí gur thaispeáin Comórtas na nEolaithe Óga cumas láidir na n-óg.
9	Labhair sé/sí go tréan ar son áiseanna ar leith d’aos óg na tíre.
10	Cheap sé/sí nach n-éisteann daoine fásta le daoine óga a dhóthain.
11	Bhí dhá rud ar an gclár nár thaitin liom.
12	Níor thaitin tuairimí Nuala go mór liom.
13	Cheap mé go raibh tuairimí Eoin áiféiseach.
14	Dar leis/léi gur leisceoirí muid go léir.

15	Dúirt sé/sí nach raibh ciall ar bith ag daoine óga inniu.
16	D'ainmnigh sé/sí andúiligh drúgaí agus alcólachas mar fhadhb choiteann na n-óg.
17	Luaigh sé/sí drochiompar na n-óg ag féilte cheoil.
18	Mhaigh sé/sí gur thaispeáin ceol na n-óg gur lucht foiréigneach gan mhaith muid.
19	Labhair sé/sí go tréan i gcoinne faisean na n-óg.
20	Cheap sé/sí nach dtuigeann daoine óga go bhfuil saol réchúiseach acu.
21	Tá tuairim láidir agam féin faoi ábhar an chláir.
22	Clár an-spéisiúil a bhí ann.
23	Níor chuala mé a leithéid de sheafóid riamh.
24	Chuir an cainteoir sin fearg orm.
25	Cheap mé gurbh óinseach í.

1	X	There were two things on the programme I liked.
2	Q	I liked Áine's opinion a lot.
3	T	I agreed with John's opinions.
4	B	According to him/her young people in Ireland are wonderful.
5	H	He/she said that young people have special talent.
6	V	He/She named young musicians from this country who have won fame and fortune throughout the world.
7	D	He/she mentioned young athletes who have brought fame to the country recently in the Olympic Games.
8	K	He/she stated that the Young Scientist's Competition showed the ability of the young.

9	J	He/she spoke strongly in favour of facilities for young people.
10	M	He/she thought that grownups don't listen to young people.
11	Y	There were two things on the programme I didn't like.
12	O	I didn't like Nuala's opinions.
13	S	I thought Eoin's ideas were silly.
14	A	According to him/her we are all layabouts.
15	G	He/she said that young people have no sense.
16	E	He/she named drug addiction and alcoholism as common problem among young people.
17	C	He/she mentioned the bad behaviour of the young at music festivals.
18	L	He/she said that young people's music showed that we were useless and violent.
19	I	He/she spoke strongly against young people's fashion.
20	N	He/she thought that young people don't understand what an easy life they have.
21	P	I have a strong opinion about the programme.
22	F	It was a very interesting programme.
23	R	I never heard such rubbish.
24	W	That speaker made me angry.
25	U	I thought she was a twit.

Críoch na litreach

(p.195)

1	Bheinn buíoch díot dá seolfá freagra ar ais dom.
2	Ba mhaith liom a rá go mbeidh mé ag éisteacht leis an gcéad chlár eile.
3	Ní mholfainn d'éinne éisteacht leis.
4	An bhféadfá insint dom cathain a bheidh an chéad chlár eile?

5	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus ab fhéidir leat.
6	Ní mór daoibh tuilleadh cláracha mar sin a dhéanamh.

1	C	I would be grateful if you could send me a reply.
2	D	I would like to say that I will be listening to the next programme.
3	F	I would not advise anyone to listen to it.
4	A	Could you tell me when the next programme will be?
5	B	I would be grateful if you could answer this letter as soon as possible.
6	E	You should make more programmes like that.

COMHRÁ

(p.197)

Mise: Cá bhfuil tú ag dul, a Nóra?

Nóra: Táim ag dul abhaile chun breathnú ar chlár spóirt ar TG4. Is aoibhinn liom an spórt ar TG4.

Mise: Gabh mo leithscéal?

Nóra: Dúirt mé gurbh aoibhinn liom an spórt ar TG4.

Mise: A leithéid de sheafóid níor chuala mé riamh.

Nóra: Ná bí mar sin.

Mise: Níl clár maith spóirt acu.

Nóra: Ní aontaím leat ar chor ar bith.

Mise: Is cuma sa tsioc liomsa faoi do chuid tuairimí ach táim á rá leat nach bhfuil na cláracha spóirt go maith.

Nóra: Féach ar an gcispheil atá acu.

Mise: Is fuath liom cispheil agus tagann sé as Meiriceá.

Nóra: Céard atá cearr leis sin?

Mise: Nílím ró-thógtha le spórt Meiriceánach.

Nóra: Céard faoin gclár iontach ar pheil Astrálach?

Mise: Is scuigíní iad uilig na peileadóirí sin. Ní imríonn siad, troideann siad.

Nóra: Ní féidir a shéanadh ach go raibh an rugbaí idirchúige ar TG4 ar fheabhas anuraidh.

Mise: Rugbaí ar fheabhas! Tá an cluiche sin níos measa ná peil Astrálach.

Nóra: An bhfuil aon rud ar TG4 gur maith leatsa?

Mise: Is aoibhinn liom TG4 ach is fuath liom spórt de shaghas ar bith. Is cuma liom más peil nó leadóg, iomáint nó eitpheil é, is fuath liom iad uilig.

Nóra: Ba chóir duit ciall a bheith agat. Déanann sé maitheas dod shláinte.

Mise: Seafóid. Táim i mbarr na sláinte mar atáim.

Nóra: Ní dóigh liom é. Féach ortsa. Níl tú aclaí ar chor ar bith.

Mise: Ní gá duit a bheith ag éirí pearsanta.

Nóra: Ní gá duitse bheith ag éirí crosta.

Mise: Ní theastaíonn uaim labhairt leat a thuilleadh. Imigh leatsa.

Nóra: Oireann sé sin domsa. B'fhearr liom gan éisteacht le do ráiméis a thuilleadh.

COMHRÁ

Ar son TG4

(p.198)

1	Craolann siad cláracha dochreidte.
2	Tá réimse leathan cláracha ann.
3	Nach bhfaca tú <i>Hiudaí</i> ? Is cartún an-ghreannmhar é.
4	Is aoibhinn liom an popcheol atá acu ar an Satharn.
5	Is dóigh liom go bhfuil an spórt ar fheabhas.
6	Taitníonn an clár <i>Spórtiris</i> go mór liom.
7	Féachaim ar an gcomórtas rugbaí idir chúige ar TG4.
8	Is aoibhinn liom an clár cainte <i>Ardán</i> .
9	Is é <i>Ros na Rún</i> an sobalchlár is fearr ar staisiún teilifíse in Éirinn, dar liom.
10	Cheap mé go raibh Hector Ó hEochagáin go hiontach sa chlár ag taisteal ar fud na cruinne.

11	Ní dhéanann éinne an aimsir níos fearr ná TG4.
12	Tugann an clár tráth na gceist <i>90 Soicind</i> duaiseanna iontacha do bhuaiteoirí.
13	Ba bhreá liom dul ar an gelár <i>Cleamhnas</i> mar is clár craiceáilte é.
14	Is stáisiún iontach é.
15	Chuir an clár <i>Gleann Ceo</i> mé ag gáire an oíche cheana.

1	O	They broadcast unbelievable programmes.
2	N	There is a huge range of choices.
3	A	Haven't you seen <i>Hiudai</i> ? It is a very funny cartoon.
4	C	I love the pop music they have on Saturday.
5	F	I think the sport is brilliant.
6	D	I love the programme <i>Spórtiris</i> .
7	B	I look at the interprovincial rugby competition on TG4.
8	E	I love the talk show <i>Ardán</i> .
9	M	The saop <i>Ros na Rún</i> is the best one on TV in Ireland in my opinion.
10	G	I thought Hector Ó hEochagáin was wonderful in his programme travelling around the world.
11	J	Nobody does the weather better than TG4.
12	K	The quiz programme <i>90 Soicind</i> gives out wonderful prizes to winners.
13	H	I would love to go on the programme <i>Cleamhnas</i> because it is a crazy programme.
14	I	It is a great station.
15	L	The programme <i>Gleann Ceo</i> made me laugh the other night.

1	Bíonn formhór na gcláracha i mBéarla.
2	Ceapaim go bhfuil an iomarca cartún ar an staisiún.
3	Tá caighdeán na gcláracha an-íseal.
4	B'fhearr liom breathnú ar RTÉ.
5	Tá Gaeilge lofa ag na léiritheoirí.
6	Is dóigh liom nach bhfuil dóthain cláracha ann do dhéagóirí.
7	Is í mo thuairim go bhfuil an caighdeán aisteoireachta ar <i>Ros na Rún</i> uafásach.
8	Athchraolann siad gach clár trí nó ceithre huair.
9	Maidir leis na cláracha, tá an réimse uafásach cúng.
10	Níl ann ach seafóid.

1	F	Most of the programmes are in English.
2	E	I think that there are too many cartoons on the station.
3	H	The standard of the programmes is very low.
4	C	I would prefer to watch RTÉ.
5	G	The presenters have rotten Irish.
6	A	I don't think that there are enough programmes for teenagers.
7	D	In my opinion the standard of acting in <i>Ros na Rún</i> is awful.
8	I	They repeat the same programme three or four times.
9	J	With regard to programmes, the range is terribly narrow.
10	B	It's only rubbish.

Argointí

(p.200)

1	An gceapann tú gur amadán críochnaithe mé?
2	Ní aontaím leat ar chor ar bith.
3	Tóg go bog é, in ainm Dé.
4	Tá an tuairim sin seafóideach.
5	Ba chóir duit foighne a bheith agat.
6	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
7	Bhuel, go dtachtaí an diabhal thú.
8	Fág mo radharc.

1	H	Do you think I am a complete idiot?
2	E	I don't agree with you at all.
3	G	Take it easy, for God's sake.
4	B	That opinion is ridiculous.
5	A	You should have more patience.
6	D	No need to be getting cross.
7	C	Drop dead.
8	F	Get out of my sight.

AGALLAMH

(p.201)

Labhair sí le hAoife Uí Thuairisc seachtain ó shin. Rugadh agus tógadh í sa cheantar seo. Is iardhalta í i gColáiste Chuimsitheach na nDéise. Is duine é atá thar a bheith suimiúil. Eagarthóir spóirt le TG4 atá inti. Is dócha go ndearna sí cuid mhaith de na cláracha is fearr linn ar TG4. D'fhág sí an scoil **cúig bliana ó shin**. Cosúil le gach dalta b'aoibhinn léi an **obair** agus a cairde scoile agus an spraoi a bhí aici ar scoil. Rinne sí cúrsa teilifíse agus scannaíochta i gColáiste **Choilm i Sord**. Mhair an cúrsa dhá bhliain chun teastas a bhaint amach agus **trí bliana eile chun céim a dhéanamh**. **D'oibrigh sí le Sky**. Chaith sí seal mar eagarthóir. Níor thaitin sin léi. Bhí an obair leadránach agus níor réitigh sí leis an eagarthóir. Ba dhuine leisciúil é. Chonaic sí fógra i bhFoinse

ceithre bliana ó shin. Chuir sí iarratas isteach. D’éirigh léi an post a fháil le TG4 ag léiriú cláracha agus ag eagarthóireacht. Tá sí i bhfeighil ar chláracha spóirt faoi láthair. Ba mhaith léi leanúint leis an bpost.

AGALLAMH

Ceisteanna don duine

(p.202)

1	Cén fáth ar thosaigh tú ag aisteoireacht?
2	Cad iad na tréithe a theastaíonn chun a bheith i do aisteoir?
3	Cathain a thosaigh tú ag aisteoireacht?
4	Cad a cheapann tú faoi TG4?
5	Cén clár is fearr leat?
6	Cad a dhéanfaidh tú amach anseo?
7	An bhfuil brón ort gur thosaigh tú ag aisteoireacht?
8	Cár rugadh agus tógadh tú?
9	Táim an-bhuíoch díot as ucht an seans seo labhairt leat.
10	Ba mhaith liom ceist a chur ort.

1	J	Why did you start acting?
2	D	What are the qualities needed to be an actor?
3	G	When did you start acting?
4	E	What do you think about TG4?
5	I	Which programme do you prefer?
6	H	What will you do in the future?
7	A	Are you sorry that you began acting?
8	F	Where were you born and raised?
9	B	I am very grateful for having this chance of speaking to you.
10	C	I would like to put a few questions to you.

1	Thosaigh mé sna nóchaidí.
2	Is fearr liom í ná aon rud eile.
3	A bheith cliste, oscailte agus cróga. Tá tallann riachtanach freisin.
4	Is aoibhinn liom an staisiún, go háirithe a bheith ag obair le foireann <i>Ros na Rún</i> .
5	Rachaidh mé ar ais don phost le <i>Ros na Rún</i> agus le cúnamh Dé leanfaidh mé leis an gclár go ceann i bhfad.
6	Níl brón ar bith orm gur thosaigh mé ag aisteoireacht mar is iontach spéisiúil an ghairm bheatha í.
7	Ba bhreá liom dráma a dhéanamh san amharclann, b'fhéidir in Amharclann na Mainistreach.
8	Ceapaim gur chóir tuilleadh airgid a thabhairt do TG4 chun drámaí nua a dhéanamh.
9	Tá sé ar intinn agam dul go Meiriceá.
10	Rugadh agus tógadh mé i gCois Fharraige, i nGaeltacht na Gaillimhe.
11	Ar aghaidh leat.

1	K	I began in the nineties.
2	C	Is fearr liom í ná aon rud eile.
3	A	To be clever, open and brave. Talent is also needed.
4	H	I love the station especially working with the Team of <i>Ros na Rún</i> .
5	I	I will go back to the job with <i>Ros na Rún</i> and with the help of God I will continue with the programme for some time to come.
6	J	I have no regrets that I started acting because it is a very interesting profession.
7	D	I would love to do a play in the theatre, perhaps the Abbey Theatre.

8	G	I think more money should be given to TG4 to make new dramas.
9	E	I intend to go to America.
10	F	I was born and reared in Cois Fharráige in the Galway Gaeltacht.
11	B	Off you go.

SCÉAL

Ag buachaint

(p.205)

1	Shroich mé an babhta deireanach.
2	Bheadh sé cheist le freagairt agam chomh tapa agus ab fhéidir liom.
3	Tháinig an chéad cheist.
4	Ceann éasca a bhí ann.
5	Ní chuimhin liom ceisteanna a dó go dtí a cúig.
6	Chuala mé glór an láithreora ag rá ‘ceart’, arís is arís eile.
7	D’fhéach mé ar an gclog.
8	Bhí cúig soicind fágtha chun an príomhdhuais a bhuan.
9	Tháinig an cheist mhór dheireanach.
10	‘Cá bhfuil Ouagadougou?’
11	Thosaigh gach rud ag moilliú.
12	Smaoinigh mé ar an rang tíreolaíochta.
13	Faoi dheireadh ó dhorchadas m’intinne tháinig an freagra.
14	‘Ceart!’ a phléasc an láithreoir.
15	Bhí an t-ádh liom.

1	G	I reached the final round.
2	J	I would have to answer three questions as fast as I could.
3	M	The first question came.
4	K	It was an easy one.
5	D	I don't remember question two to five.
6	E	I heard the voice of the presenter saying 'correct', again and again.
7	F	I looked at the clock.
8	N	There was five seconds remaining to win the main prize.
9	L	The big final question came.
10	O	'Where is Ouagadougou?'
11	B	Everything started to slow.
12	H	I thought of the geography class.
13	C	Finally from the recesses of my mind came the answer.
14	A	'Correct!' the presenter roared.
15	I	I was lucky.

An iomaíocht

(p.206)

1	Bhí trí bhabhta ann.
2	Sa chéad bhabhta d'imir triúr againn.
3	Sa dara bhabhta cuireadh an ruaig ar dhuine amháin.
4	Sa triú d'imir beirt in aghaidh a chéile.
5	Chloígh mé an bhean.
6	Bhíomar ar chomhscór.
7	Chuamar tríd an gcomórtas céim ar chéim.
8	Sháraigh mé iad.
9	Chuaigh mé chun tosaigh.
10	Chuir mé iad faoi bhrú.
11	Theip air sa cheist dheireanach.

1	I	There were three rounds.
2	F	In the first round three of us played.
3	G	In the second round one person was eliminated.
4	H	In the third round two played a head to head.
5	B	I defeated the woman.
6	K	We were even.
7	J	We went through the competition point for point.
8	C	I overcame them.
9	E	I went ahead.
10	D	I put them under pressure.
11	A	He missed the last question.

Mothúcháin

(p.206)

1	Mhóthaigh mé buartha.
2	Bhraith mé nach raibh seans dá laghad agam.
3	Mhóthaigh mé slán.
4	Bhris mé síos ag caoineadh.
5	Thit mé i laige.
6	Thit an lug ar an lag agam.
7	Bhí inní an domhain orm.
8	Bhí gob circe ar an bhfear.
9	Bhí mo chroí ag preabadh go tapa.
10	Mhóthaigh mé mar laoch i gcoimhlint mharfach sa Róimh.
11	Bhí mé ar bís.
12	Bhí an lucht féachana ar imeall a suíochán.
13	Bhí teannas san aer.
14	Ghluais uimhreacha an chloig go tapa síos.
15	Léim mé san aer le háthas.
16	Thug mé barróg buíochais dó.

1	K	I was worried.
2	E	I felt I hadn't a chance.
3	D	I felt safe.
4	A	I broke down crying.
5	B	I fainted.
6	H	I was flabbergasted.
7	I	I was greatly concerned.
8	N	The man was furious.
9	L	My heart was beating quickly.
10	C	I felt like a warrior in deadly conflict in Rome.
11	J	I was on edge.
12	M	The audience were on the edge of their seats.
13	P	There was tension in the air.
14	O	The numbers on the clock moved quickly down.
15	G	I jumped into the air for joy.
16	F	I gave him a hug in thanks.

An seó

(p.207)

1	Stuideó mór millteach a bhí ann.
2	Lasadh soilse móra os ár gcionn.
3	Thosaigh teocht na háite ag ardú.
4	Chuir an solas geal mearbhall intinne orm.
5	Bhí suíochán ard míchompordach ag gach iomaitheoir.
6	Rith teicneoirí ar fud na háite.
7	Sheas fear le cluasáin ar an urlár ag treorú cúrsaí.
8	Shín suíocháin an lucht féachana siar uainn faoi dheis isteach sa dorchadas.
9	Shleamhnaigh trí cheamara mór timpeall an urláir go ciúin.

1	D	It was a huge studio.
2	I	Big lights were turned on above us.
3	H	The temperature started to rise.
4	G	The bright light confused me.
5	C	Every contestant had a high uncomfortable seat.
6	E	Technicians ran all over the place.
7	A	A man with earphones stood on the floor directing things.
8	F	The audience's seats stretched away from us on the right into the dark.
9	B	Three large cameras moved quietly around the floor.

Cur síos

(p.208)

1		Fear mór ramhar a bhí sa chéad iomaitheoir.
2		Chuir a shúile cairdiúla mé ar mo shuaimhneas.
3		Chaith sé culaith dhubh fhaiseanta.
4		Bhí gruaig liath air.
5		Bean óg chatach a bhí sa dara iomaitheoir.
6		Chaith sí gúna fada dúghorm.
7		Fear méanaosta fhionn a bhí sa láithreoir.
8		Chaith sé geansaí dearg agus briste corcra.

1	F	The first contestant was a big fat man.
2	D	His friendly eyes relaxed me.
3	G	He wore a black fashionable suit.
4	A	He had grey hair.
5	H	The second contestant was a young curly-haired woman.
6	E	She wore a long navy dress.
7	B	The presenter was a fair-haired middle-aged man.
8	C	He wore a red jumper and purple trousers.

1	Craoltar <i>Ros na Rún</i> , sobalchlár TG4, chuile sheachtain.
2	Bíonn an-chuid charachtar ann, maith agus olc.
3	Is aoibhinn liom an charachtar seo.
4	Is fuath liom an duine seo.
5	Cuireann sé déistean orm.
6	Is duine sothuigte é.
7	Is duine sochreidte í.
8	Bím sáite sa chlár.
9	Cuireann sé mé ag gáire.
10	Creidim gur daoine realaíocha iad.
11	Is as Dún na nGall d'Angela.
12	Chas a fear céile, Tadhg, uirthi i nGaillimh agus anois ritheann siad an teach tábhairne i dteannta a chéile.
13	Bhí sí i ngrá le Tadhg tráth ach anois ní fhanann sí leis ach ar son cúiseanna phraicticiúla airgeadais.
14	Is í atá in ann ag a fear céile agus tá sí féin chomh cruachroíoch agus chomh glic leis féin.
15	Fuair a hiníon, Saoirse, bás nuair nach raibh sí ach sé seachtaine d'aois.
16	Ó <i>Ros na Rún</i> ó dhúchas, is é Tadhg úinéir an tí tábhairne áitiúil, Tigh Thaidhg.
17	Fear aisteach é agus is cosúil go mbaineann sé an-sásamh as a bheith ag cur as do dhaoine.
18	Tá sé pósta le hAngela ach níl aon ghean acu ar a chéile agus is léir gur gnó pearsanta atá sa cheangal eatarthu agus nach fíorphósadh é.
19	Bhí sí ar tí é a fhágáil mar bhí sí i ngrá le Micheál ach d'éirigh le Tadhg í a mhealladh ar ais.

1	R	The soap <i>Ros na Rún</i> is broadcast every week.
2	F	There are lots of characters in it, good and bad.
3	I	I love this character.
4	H	I hate this person.
5	B	He disgusts me.
6	D	He is an understandable person.
7	L	She is a believable person.
8	G	I lose myself in the programme.
9	K	It makes me laugh.
10	J	I think they are real people.
11	A	Angela is from Donegal.
12	O	She met her husband in Galway and they now run a pub together.
13	N	She loved Tadhg once but now she only stays with him for practical financial reasons.
14	M	She is able for her husband and she is as hard-hearted and shrewd as him.
15	S	Her daughter Saoirse died when she was only six weeks old.
16	Q	Tadhg, the owner of the pub Tigh Taidhg, is originally from <i>Ros na Rún</i> .
17	C	He is a strange man and it seems that he enjoys putting people out.
18	E	He is married to Angela but they have no fondness for one another and it is clear that their relationship is a business one and not a true marriage.
19	P	She was about to leave Tadhg because she was in love with Micheál but Tadhg managed to entice her back.

1	Mac le Rita, tá Jason ocht mbliana déag díaois.
2	Nuair a fuair sé amach gurb é Tadhg Ó Direáin a athair d'éalaigh sé go dtí an Ísiltír.
3	Tháinig sé ar ais le freastal ar choláiste agus chun aghaidh a thabhairt ar a shaol.
4	Fear áitiúil é Séamus a raibh cónaí air i gcónaí i <i>Ros na Rún</i> .
5	Níor phós sé riamh agus tá deartháir amháin aige, Cóilín.
6	Fear géarchúiseach, deisbhéalach é Séamus a bhfuil tuairimí sean-nósacha aige.
7	Bíonn sé féin agus Tadhg ag iarraidh an ceann is fearr a fháil ar a chéile.
8	Bhíodh sé cairdiúil le hathair Mhichíl Seoighe agus tá sé an-cheanúil ar Mhicheál é fhéin.
9	Rugadh agus tógadh Tom i gCo.Mhaigh Eo.
10	Chónaigh sé i Londain ar feadh roinnt blianta sular tháinig sé go <i>Ros na Rún</i> .
11	Is duine cineálta é a réitíonn go maith le daoine.
12	Grianghrafadóir is ea é.
13	Ó <i>Ros na Rún</i> ó dhúchas, oibríonn Caitriona mar thuarisceoir leis an stáisiún raidió pobail.
14	Tá sí an-féinmhuiníneach agus ní smaoiníonn sí ar aon duine ach uirthi féin.
15	Tá sí uailmhianach agus déanfaidh sí rud ar bith le dul chun cinn.

1	O	Rita's son, Jason, is 18 years of age.
2	A	When he found out that Tadhg Ó Direáin was his father he fled to Holland.
3	K	He came back to go to college and to get on with his life.
4	F	Séamas is a local man who always lived in <i>Ros na Rún</i> .

5	H	He never married and has one brother, Coilín.
6	E	Séamas is a shrewd, witty person with old-fashioned ideas.
7	M	He and Tadhg are always trying to get one up on one another.
8	G	He was friendly with Micheál Seoighe's father and he is very fond of Micheál himself.
9	B	Tom was born and raised in Mayo.
10	I	He lived in London for some years before coming to <i>Ros na Rún</i> .
11	L	He is a kind person who gets on with everyone.
12	J	He is a photographer.
13	N	From <i>Ros na Rún</i> , Caitríona works as a reporter with the local community radio.
14	C	She is very confident and she only thinks of herself.
15	D	She is ambitious and she will do anything to get ahead.

CLUASTRIAIL

(p.212)

Cuid A

An chéad chainteoir

Liam Ó Murchú

1	Áit chónaithe?	In Inis.
2	A áit sa chlann?	An duine is sine.
3	Cad is fuath leis?	Obair bhaile.
4	An rud is fearr leis ar TG4?	Hiudaí.

An dara cainteoir

Sinéad Ní Cheallaigh

1	Ainm a scoile?	Pobalscoil na Cille.
2	Staisiún raidió is maith léi?	Raidió na Life.
3	An carachtar is fearr léi?	Tadhg.
4	Cén fáth?	Tá sé glic agus mailíseach.

An triú cainteoir

Rebecca Ní Mhurchú

1	Méid duine sa chlann?	Ceathrar.
2	An maith léi an teilifís?	Is maith.
3	An clár is fearr léi?	POP TV.
4	Conas a éistean sí le ceol?	Ar a dlúthdhioscaí féin.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cé dó an clár seo?	Do dhéagóirí.
2	Cén saghas cláir é?	Clár cainte, ceoil agus craic.
3	Cén t-ábhar a bheidh á phlé an Aoine seo chugainn?	Éide scoile.

Fógra a dó

1	Cad is ainm don chlár?	Mí in Ibiza.
2	Cé mhéad duine a bheidh sa chlár?	Ochtar.
3	Cá mbeidh na hiarratasóirí ag dul?	Go hárasán in Ibiza

Fógra a trí

1	Cad a fograíodh ar an glár spéisialta?	Buaiteoir <i>Réalta</i> .
2	Cé a bhronn na duaiseanna?	Ceannaire TG4.
3	Cad is ainm don bhuaiteoir?	Louis De Paor.
4	Cad is ainm don amhrán?	Ag an gCóisir.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cén chuma atá ar Pheadar?	Cuma traochta.
2	Cad a bhí ar siúl ar an teilifís?	Bhí scannán iontach ar TG4 agus clár ceoil ar MTV.
3	Cén fhadhb atá aige inniu?	Beidh scrúdú staire aige amárach.

Comhrá a dó

1	Cén clár is fearr leo?	<i>Ros na Rún</i> .
2	Cén fáth nach bhfaca Seosamh an clár?	Níl cead aige breathnú air.
3	Cén réiteach atá ag Seosamh ar a fhadhb?	<i>Ros na Rún</i> a thaifeadh dó.

Comhrá a trí

1	Cad a bhí ar siúl ag Seán?	Bhí sé ag éisteacht leis an raidió.
2	Cén staisiún atá i gceist?	Raidió na Gaeltachta.
3	Cén fáth a n-éisteann Seán leis?	Bíonn clár spórt iontach acu ar an Domhnach.

4	Cad a cheapann sé faoi Shéan Bán Breathnach?	Níl éinne chomh maith le Séan mar thráchtair spóirt.
---	--	--

Cuid D

Píosa a haon

1	Cá bhfuil an taispeántas ar siúl?	Sa leabharlann áitiúil.
2	Cathain a bheidh an taispeántas ar siúl?	An tseachtain seo chugainn.
3	Cén t-am a dhúnann sé?	Ag a hocht.
4	Cé a bheidh ag labhairt ar an Aoine?	Ceannaire RTÉ.

Píosa a dó

1	Cár tharla an timpiste?	Ar an mbóthar ó Bhaile na hAbhann go Gaillimh.
2	Cé a bhí sa timpiste?	Foireann nuachta.
3	Cé mhéad duine a gortaíodh?	Triúr.

Píosa a trí

1	Cad a tharlóidh san fhómhair?	Tá cláracha Raidió na Gaeltachta ag athrú.
2	Cad is ainm don chlár ag leathuair tar éis a seacht ar maidin?	<i>Athmhaidin.</i>
3	Cad a tharlóidh san oíche?	Beidh clár cainte agus ceol ar siúl.

Caibidil 7

Laethanta Saoire agus an Aimsir

AR SAOIRE

Meaitseáil an post leis an bpictiúr ceart.

(p.215)

freastalaí	1
bainisteoir	2
óstán	3
carabhán	4
puball	5
brú óige	6
eitleán	7
aerfort	8
treoraí	9
árasán	10
bialann	11
gaineamh	12
ionad spraoi	13
farraige	14
linn snámha	15
club oíche	16
dánlann	17
iarsmalann	18
radharc tíre	19
bronntanas	20
milseáin	21
buidéal fíona	22

LITIR PHEARSANTA

Tús na litreach

(p.221)

1	Is fada an lá ó chuala mé uait.
2	Tá gach duine ag cur do thuairisce.
3	Maith dom mo mhoill.
4	Tá súil agam go bhfuil gach duine i mbarr na sláinte.
5	Motháim go hainnis faoi láthair, tá fliú agam.
6	Caithfidh mé leithscéal a ghabháil leat nár scríobh mé níos luaithe.
7	Táim faoi bhrú le hobair scoile.
8	Fuair mé do litir dheireanach.
9	Bhain mé an-taitneamh aisti.

1	I	It's a long time since I heard from you.
2	A	Everyone here is asking for you.
3	B	Forgive me the delay.
4	H	I hope everyone is in the best of health.
5	F	I feel miserable at present, I have the 'flu.
6	G	I have to apologise that I haven't written to you sooner.
7	C	I am under pressure with school work.
8	E	I got your last letter.
9	D	I enjoyed it.

Corp na litreach – pointe a haon agus a dó

(p.222)

1	D'eitlíomar don Spáinn.
2	Bhí moill dhá uair ar an eitilt.
3	Cheannaíomar milseáin agus cumhrán i siopa an aerfoirt.
4	Thurling an t-eitleán i Malaga ag a dó.
5	Thógamar bus áitiúil don óstán.
6	Chuir bia an eitleáin déistean orm.

7	Chuir siad maonáis ar gach rud.
8	Chuir teocht na Spáinne iontas orm.
9	Bhí sé cosúil le sorn.
10	Níor athraigh an aimsir ar feadh coicíse.
11	Lá i ndiaidh lae bhí sé te, meirbh agus tirim.
12	Ní dheachaigh an teocht faoi bhun tríocha céim Celsius lá ar bith.
13	Chonaic mé sa nuachtán go raibh báisteach, tintreach, toirneach agus gaoth in Éirinn.
14	Dódh mo chraiceann ar an gcéad lá.
15	Chaith mé uachtar gréine ina dhiaidh sin.

1	N	We flew to Spain.
2	H	The flight was delayed two hours.
3	M	We bought sweets and perfume in the airport shop.
4	F	The flight came into Malaga at two.
5	O	We took the local bus to the hotel.
6	G	The airplane food disgusted me.
7	L	They put mayonnaise on everything.
8	I	The temperature in Spain amazed me.
9	D	It was like a cooker.
10	K	The weather has not changed in a fortnight.
11	A	Day after day it was hot, sultry and dry.
12	J	The temperature never dropped below thirty degrees Celsius.
13	B	I saw in the newspapers that there was rain, wind, thunder and lightning in Ireland.
14	E	My skin was burnt on the first day.
15	C	I used sun cream after that.

Corp na litreach – pointe a trí, a ceathair agus a cúig.

(p.223)

1	Taitníonn an t-óstán go mór liom.
2	Is aoibhinn liom an linn snámha.
3	Feidhmíonn inneall na dtionta chuile lá ó a dó go dtí a sé.
4	Téim chuig an ionad spraoi chuile mhaidin.
5	Bíonn club óige iontach ar siúl ann.
6	San oíche téim chuig dioscó iontach.
7	Bainim an-taitneamh as an dioscó.
8	Bhuail mé le buachaill deas ann.
9	Is fuath liom an bia anseo.
10	Ní thaitníonn bia na háite liom.
11	Ní thuigim Spáinnis agus nílim ábalta labhairt le muintir na háite. Cuireann sé seo frustrachas orm.
12	Níl an bia blasta.
13	Braithim go bhfuil an pobal áitiúil míchairdiúil.
14	Tá bainistíocht an ostáin borb.
15	Caithfidh mé a admháil go mbeidh áthas orm filleadh abhaile.
16	Táim bréan den teas.
17	Ba bhreá liom sceallóga agus burgar a fháil ón mbialann áitiúil.
18	Ba bhreá liom dul abhaile mar beidh seans agam mo chairde go léir a fheiceáil.
19	Tá díomá orm a bheith ag dul abhaile.
20	Thaitin an Spáinn go mór liom agus beidh leisce orm filleadh ar ais go hÉirinn.
21	Rinne mé cairde nua anseo sa Spáinn agus béidh brón orm slán a fhágáil leo.
22	Béidh mé ag filleadh abhaile ar an Aoine seo chugainn.
23	Caithfidh mé a rá nach bhfuilim ag tnúth leis an turas abhaile mar ní bheidh tada le déanamh sa bhaile.
24	Nuair a théim abhaile braithfidh mé an Spáinn uaim.

1	O	I really like the hotel.
2	K	I love the swimming pool.
3	V	The wave machine operates every day from two to six.
4	G	I go to the fun park every day.
5	X	They have a wonderful youth club here.
6	A	At night I go to a wonderful disco.
7	N	I really enjoy the disco.
8	M	I met a nice boy there.
9	H	I hate the food here.
10	D	I don't like the local food.
11	E	I don't understand Spanish and I am unable to speak to the locals. This frustrates me.
12	T	The food isn't tasty.
13	F	I feel the locals are unfriendly.
14	U	The hotel management are abrupt.
15	J	I have to admit that I will be happy to return home.
16	C	I am tired of the heat.
17	R	I would love to have burger and chips from the local takeaway.
18	S	I would love to go home because I will get a chance to see all my friends.
19	B	I am disappointed to be going home.
20	P	I really liked Spain and I will be reluctant to return home to Ireland.
21	L	I made new friends here in Spain and I will be sad to say goodbye to them.
22	Q	I will be returning home on Friday next.
23	I	I have to admit that I am not looking forward to the trip home because I will have nothing to do at home.
24	W	When I go home I will miss Spain.

Críoch na litreach

(p.224)

1	Bheinn buíoch díot dá bhfreagrófa an litir seo chomh luath agus ab fhéidir leat.
2	Níl a thuilleadh le rá agam.
3	Ná déan moill.
4	Cloisim mo dhaid do mo lorg.
5	Caithfidh mé críochnú.

1	B	I would be grateful to you if you would answer the letter as soon as you could.
2	E	I have nothing further to say.
3	F	Don't delay.
4	C	I hear my dad calling me.
5	D	I have to finish.

LITIR FHOIRMEÁLTA

(p.226)

1	D'íoc mé €200 as an turas.
2	Thug m'athair an t-airgead dom ar iasacht.
3	Choigil mé an t-airgead ar feadh bliana.
4	Ní fhaca mé a leithéid aimsire riamh.
5	Rith tuilte thar an mbrú óige.
6	Bádh gluaisteán agus rothair ar na bóithre.
7	Chlúdaigh an t-uisce ár gcuid éadaigh sna málaí.
8	Scríos an t-uisce gach rud idir éadaí agus fhearas.
9	Lean an bháisteach ar feadh seachtaine.
10	Phléasc tóirneach anois is arís.
11	Shéid gála gaoithe an t-am go léir.
12	Fágadh puiteach ón uisce gach áit nuair a thit airde an uisce.
13	Loiteadh inneall an bhus.
14	Chaill mé mo sheinnteoir dlúthdhiosca.
15	Scríos an t-uisce m'uaireadóir.
16	Bhí orainn filleadh abhaile seachtain luath.

17	D'fhilleamar ar aerfort Chorcaí seachtain ó shin.
18	Bhí áthas orainn go léir teacht abhaile go tithe compordacha taréis fuacht agus fulaingt na saoire.

1	F	I paid €200 for the trip.
2	I	My father loaned me the money.
3	G	I saved the money over the year.
4	E	I never saw weather like it.
5	C	Floods ran by the youth hostel.
6	B	Cars and bikes were submerged on the roads.
7	L	The water covered our clothes in the bags.
8	M	The water destroyed both clothes and equipment.
9	K	The rain lasted a week.
10	O	Thunder rumbled now and then.
11	A	A gale blew all the time.
12	H	When the water level fell, there was mud left everywhere.
13	J	The bus engine was destroyed.
14	D	I lost my CD player.
15	N	The water destroyed my watch.
16	Q	We had to return home a week early.
17	R	We returned to Cork Airport a week ago.
18	P	We were all delighted to come home to comfortable houses after the cold and suffering of the holiday.

AGALLAMH

(p.229)

Labhair mé le Liam Mac Stiofáin seachtain ó shin. Is iarscoláire é den scoil seo. D'fhág sé an scoil **fiche bliain ó shin**. Is duine é atá thar a bheith suimiúil. D'fhéadfá a rá gur duine cróga féinmhuinéach é. Thaistil se ar fud na cruinne ina aonair. D'oibrigh sé i réimse post. Chas sé le daoine spéisiúla ar a thurais. Gan amhras chonaic sé rudaí iontacha a

léimid fúthu i leabhair. D'fhreastal sé ar Scoil Eoin ar feadh sé bliana. Dar leis na múinteoirí a mhúin Liam, ba scoláire measartha, ciúin, béasach é. Dúirt an múinteoir corpoideachais go raibh sé leisciúil.

Rinne sé an ardeistiméireacht deich mbliana ó shin. **Díreach ina dhiaidh sin chuaigh sé don ollscoil.** Chaith sé **trí** bliana san ollscoil. Shocraigh sé ansin dul don Fhrainc. D'oibrigh sé mar **thógalaí** ann. Chaith sé bliain iomlán ann. Ina dhiaidh sin chuaigh sé don Éigipt agus don India. Thaitin an dá áit go mór leis. **Ba san Astráil a chaith Liam an t-am is faide.** D'oibrigh sé mar **rúnaí** ann agus chuir sé a chuid airgid i dtaisce. I ndeireadh na dála shroich sé Meiriceá. D'oibrigh sé ann mar thógalaí. D'oibrigh sé ann ar feadh cúig bliana go leith. Rinne sé an-chuid airgid. Chuir sé é i dtaisce. Cheannaigh sé gluasteán. Chonaic sé Hollywood agus thaistil sé ar fud na tíre. Dar ndóigh cheap sé gur thír iontach é. Chuir na radhairc tíre iontas air, go háirithe an Mississippi. Bhí aiféala air nach bhfaca sé an Rúis. Dar ndóigh táim cinnte go mbainfidh sé an ceann scríbe sin amach ar ball. Faoi láthair, áfach, tá an t-iarthaistealaí ar ais in Éirinn agus é go compordach anseo. Oibríonn sé mar thógalaí áitiúil.

AGALLAMH

Ceisteanna don duine

(p.229)

1	Cathain a thosaigh tú ag obair le RTÉ?
2	Cad iad na tréithe a theastaíonn dod' phost?
3	Cathain a thosaigh tú ag obair in oifig na haimsire i nGlasnaíon mar fhear aimsire?
4	Cad a cheapann tú faoin aimsir agus faoi théamh an phlainéid?
5	Cén t-ábhar ab fhearr leat ar scoil?
6	Cad a dhéanfaidh tú amach anseo?
7	An bhfuil brón ort gur thosaigh tú sa phost seo?

1	G	When did you start working with RTÉ?
2	F	What are the qualities needed for your job?
3	B	When did you start working in Glasnevin as a weather man?
4	E	What do you think of the weather and the warming of the planet?
5	D	What was your favourite subject in school?
6	C	What will you do in the future?
7	A	Are you sorry that you started this job?

Freagraí

(p.230)

1	Thaitin eolaíocht agus matamaitic liom ar scoil.
2	Shocraigh mé eolaíocht a dhéanamh san ollscoil.
3	Lean mé ar aghaidh chun staidéar iarchéime a dhéanamh ar an aimsir.
4	Chonaic mé fógra sa nuachtán do phost san oifig aimsire.
5	Sheol mé iarratas isteach.
6	Fuair mé post páirtaimseartha ar dtús cúig bliana ó shin.
7	D'oibrigh mé leis na ríomhairí ag cur léarscáileanna na haimsire le chéile.
8	Chuaigh bean na haimsire ar pinsean dhá bhliain ó shin.
9	Bhí folúntas mar dhuine aimsire le RTÉ.
10	Tugadh an post domsa.
11	Táimid an-bhuartha faoi athrú na haimsire.
12	Ceapaim go mbeidh teocht na cruinne ag athrú.
13	Ba mhaith liom taighde a dhéanamh ar an aimsir in Éirinn.
14	Is aoibhinn liom an post seo. Dá mbeadh seans agam rud ar bith a athrú, ní athróinn faic.
15	Is post maith é agus tá an tuarastal ar fheabhas.

16	Cheap mé nach bhfaighinn an post mar bhí an iomaíocht an-ghéar dó.
17	Bhí agallamh fada agam.
18	Cuireadh ceisteanna deacra orm.

1	F	I liked science and maths in school.
2	C	I decided to do science in university.
3	B	I went on to do postgraduate study on the weather.
4	H	I saw a newspaper ad. for a job in the weather office.
5	I	I sent in an application.
6	D	I got a part-time job five years ago.
7	N	I worked with computers putting weather maps together.
8	A	A weatherwoman went on pension two years ago.
9	Q	There was a vacancy for a weatherperson with RTÉ.
10	M	I was given the job.
11	R	We are very concerned about the changing weather.
12	J	I think the temperature of the planet will change.
13	O	I would like to do research on the weather in Ireland.
14	G	I love this job. There is nothing I would like to change.
15	P	It's a good job and the salary is brilliant.
16	K	I thought I wouldn't get the job because the competition was very tough.
17	E	I had a long interview.
18	L	I was asked difficult questions.

COMHRÁ

(p.232)

Máire: A Dhaid!

Daid: Sea, a Mháire.

Máire: Bhí mé ag smaoineamh faoin turas scoil i mbliana.

Daid: An raibh tú? Cá bhfuil an turas ag dul?

Máire: Go Ibiza.

Daid: Ag magadh fúm atá tú? Ibiza! Is áit uafásach í, lán le meisceoirí agus ní fios dom cad eile.

Máire: A dhaid! Níl sé mar sin ar chor ar bith. Beidh turas oideachasuil ar siúl ag an scoil ann.

Daid: Inis dom faoi.

Máire: Rachaimid chuig an iarsmalann agus don dánlann.

Daid: Ní dóigh liom go bhfuil turas don iarsmalann ró-dhona. Cé mhéad a chosnóidh sé?

Máire: €300.

Daid: Níl mise ag íoc as. €300, tá sé sin áiféiseach.

Máire: Íocfaidh mise as.

Daid: Bheul, inis dom conas a íocfaidh tú as?

Máire: Gheobhaidh mé post sa siopa i rith an tsamhraidh.

Daid: Ceart go leor, gheobhaidh tú post. Cathain a bheidh an turas ag dul?

Máire: I gceann míosa a bheidh sé ag dul.

Daid: Cá bhfaighidh tú an t-airgead mar sin?

Máire: D'fhéadfá iasacht airgid a thabhairt dom!

Daid: Cathain?

Máire: Bheul, níl mórán suíochán fágtha agus is é amárach an dáta deireanach do na hiarratais.

Daid: Amárach. Cé mhéad a theastaíonn uait amárach?

Máire: Teastaíonn €300 uaim.

Daid: Ní féidir leat.

Máire: A Dhaid, le do thoil, tabhair seans dom.

Daid: Seans! Cad a dhéanfaidh sibh san oíche ar an turas scoile seo?

Máire: Rachaimid ag damhsa gach oíche.

Daid: Ag damhsa! Nílím sásta le sin. Níl tú ag dul.

Máire: A Dhaid, beidh gach duine eile ag dul.

Daid: Ní theastaíonn uaim labhairt leat a thuilleadh. Imigh leat.

Máire: A dhaid, an féidir liom dul?

Daid: An bodhar atá tú? Imigh leat.

COMHRÁ

(p.233)

Ar son na Gréige

1	Is tír álainn í.
2	D'íocamar an t-airgead don tsaoire arú inné.
3	Bheadh spraoi, spórt agus craic agat ann.
4	Ní bhíonn braon báistí ann i rith an tsamhraidh.
5	Beidh do dheartháir agus do dheirfiúr ag teacht linn.
6	Rachaimid ag bádóireacht ar an bhfarraige.
7	Cuireann an t-óstán áiseanna tumadóireachta ar fáil do chách.
8	Tá linn snámha millteach mór acu.
9	Bíonn dioscó ar siúl acu chuile oíche.

1	B	It is a beautiful country.
2	F	We paid for the holiday the day before yesterday.
3	H	You would have fun, sport and craic there.
4	C	There is not a drop of rain there during the summer.
5	I	Your brother and sister will be coming with us.
6	G	We will go boating on the sea.
7	A	The hotel provides diving facilities for everyone.
8	E	They have a huge swimming pool.
9	D	They have a disco every night.

1	Bheadh sé ró-the.
2	Bhí mé ann anuraidh agus níor thaitin sé liom.
3	Ní raibh faic le déanamh agamsa.
4	Bhí sé leadránach.
5	Táim bréan de shaoire gréine.
6	Chonaic mé an iomarca iarsmalann.
7	Níl inti ach fothracha ársa agus an ghrian.
8	Chaithfinn an lá ar fad ina luí faoin ngrian.
9	Deir na saineolaithe go ndéanann an ghrian dochar don chraiceann.
10	B'fhearr gan dul chun mo chraiceann a chosaint ó ailse chraicinn.

1	I	It would be too hot.
2	E	I was there last year and I didn't like it.
3	D	I had nothing to do.
4	H	It was boring.
5	B	I am tired of sun holidays.
6	C	I saw too many museums.
7	J	There is nothing there but ancient ruins and the sun.
8	G	I would spend the whole day lying under the sun.
9	A	According to the experts, the sun damages the skin.
10	F	I would prefer not to go to protect my skin from skin cancer.

1	Nach bhfuil ciall ar bith agat?
2	Ní aontaím leat, ar chor ar bith.
3	Tóg go bog é, in ainm Dé.
4	Ní haon mhaith a bheith ag caint nuair atá an dochar déanta.
5	Ba chóir duit ciall a bheith agat.
6	Ní gá duit a bheith ag éirí crosta.
7	Bhuel, go dtachtaí an diabhal thú.
8	Ní theastaíonn uaim caint leat.
9	Ba chóir duit foighne a bheith agat.
10	Imigh leat go beo anois!
11	Níl tú cothrom.
12	Tá an tuairim sin seafóideach.
13	Níl sé fíor, níl an ceart agat.
14	An bhfuil cead agam dul leis na gasóga? Níl cead agat.
15	An féidir liom dul ag campáil?
16	A dhiabhail, cén fáth?
17	Tá tú dian agus níl tú cothrom.
18	Níl cead agat agus sin é.
19	An bodhar atá tú? Níl tú ag dul leis na gasóga.
20	Bíonn an port céanna uait i gcónaí.

1	O	Have you no sense?
2	N	I don't agree with you at all.
3	K	Take it easy, for God's sake.
4	G	There is no point crying over spilt milk.
5	A	You should have more sense.
6	H	There is no need to be getting cross.
7	P	Drop dead.
8	M	I don't want to talk to you.
9	B	You should be more patient.
10	D	Get out of here now!

11	J	You are not fair.
12	I	That idea is stupid.
13	R	That's not true. You are not right.
14	S	Can I go camping with the scouts? No, you can't.
15	L	Can I go camping?
16	E	Oh dear, why?
17	C	You are hard and unfair.
18	T	You can't, and that's it.
19	F	Are you deaf? You are not going with the scouts.
20	Q	You always say the same thing.

SCÉAL

Timpiste sa stoirm

(p.237)

1	Las splanc thintrí an spéir.
2	Bhuail an chaor crann ard darach.
3	Chuala mé pléascadh uafásach.
4	Thosaigh an crann ag scoilteadh.
5	Ró-dhéanach, thuig mé céard a bhí ag tarlú.
6	Shocraigh mé éalú.
7	Baineadh tuisle asam.
8	Shleamhnaigh mé sa phuiteach.
9	Thit an crann anuas i mo threo.
10	Cheap mé go raibh mo phort seinnte.
11	Lasc duilleoga agus craobhacha an chrainn mo chorp.
12	Rinne mé mo sheacht ndícheall ar theacht slán.
13	Streachail mé mé féin ar mo bhoinn.
14	Bhí mé bacach.
15	Shocraigh mé bacadaíl liom chuig teach mo charad.

1	D	Lightning lit up the sky.
2	C	The bolt of lightening hit a tall oak tree.
3	M	I heard a terrible explosion.
4	A	The tree started to crack.
5	L	I realized too late what was happening.
6	O	I decided to flee.
7	N	I tripped.
8	K	I slid in the mud.
9	B	The tree fell towards me.
10	H	I thought my time was up.
11	E	Leaves and branches whipped my body.
12	J	I struggled to get out.
13	I	I struggled to my feet.
14	F	I was lame.
15	G	I decided to limp to my friend's house.

An stoirm

(p.238)

1		Réab gaoth aduaidh go fíochmhar tríd an spéir.
2		Ghluais scamail dhubha thar an ngealach.
3		Bhí sé ag caitheamh sceana gréasaí.
4		Dúluachar na mbliana a bhí ann.
5		Fliuchadh go craiceann mé.
6		Chnead na crainn faoi bhrú na gaoithe.
7		D'éirigh na duilleoga ina chuaifeach ag an ngaoth.
8		Mhóthaigh mé préachta leis an bhfuacht.

1	H	A north wind tore fiercely through the sky.
2	G	Dark clouds moved quickly across the moon.
3	D	It was raining cats and dogs.
4	C	It was the depths of winter.
5	F	I was soaked to the skin.
6	A	The trees groaned under the pressure from the wind.
7	B	Leaves swirled in the wind.
8	E	I felt perished with the cold.

1	Mhothaigh mé buartha.
2	Bhraith mé go raibh mí-ádh orm.
3	Mhothaigh mé i mbaol.
4	Bhris mé síos ag caoineadh.
5	Bhí mearbhall orm.
6	Thit an lug ar an lag agam.
7	Bhí inní an domhain orm.
8	Ghabh mé buíochas le Dia as teacht slán.
9	Bhí an teaghlach go léir imithe chuig cóisir agus bhí uaigneas orm.
10	Chuir torann na stoirme scanradh orm mar cheap mé go raibh an teach chun titim.
11	Bhí faitíos orm agus shocraigh mé an teach a fhágáil.

1	C	I was worried.
2	J	I felt I was doomed.
3	I	I felt myself in danger.
4	K	I broke down crying.
5	F	I was confused.
6	E	I was flabbergasted.
7	D	I was greatly concerned.
8	G	I thanked God for coming out safely.
9	A	The whole family had gone to a party and I was lonely.
10	B	The noise of the storm frightened me and I thought the house was going to fall.
11	H	I was afraid and decided to leave the house.

Cabhair

(p.239)

1	Shroich mé teach mo charad.
2	Chnag mé go gasta ar an doras.
3	Cheap mé nach raibh éinne ann.
4	D'imigh an dóchas uaim.
5	Chas mé ar mo sháil.
6	Las an solas sa léibheann.
7	D'oscail athair mo charad an doras.
8	D'fháiltigh sé romham.
9	Chuir sé fios ar mo thuistí.
10	D'fhan mé ann don oíche.
11	Ní dhéanfaidh mé dearmad go deo ar an stoirm scanrúil sin.

1	F	I reached my friend's house.
2	D	I knocked on the door quickly.
3	H	I thought no one was there.
4	E	I lost hope.
5	I	I turned round.
6	A	A light was turned on on the landing.
7	K	My friend's father opened the door.
8	C	He welcomed me.
9	B	He contacted my parents.
10	G	I stayed there the night.
11	J	I will never forget that terrifying storm.

AISTE

Oscailt

(p.240)

1	Maireann an samhradh ó Bhealtaine go Lúnasa.
2	Is am iontach é.
3	Maireann an lá ó a cúig ar maidin go dtí a deich san oíche.

4	Ó thaobh aimsire de is am ar leith é.
5	Cuireann an réimse gníomhachtaí sa samhradh le sonas an ama seo.

1	E	The summer lasts from May to August.
2	C	It is a wonderful time.
3	B	The day lasts from five in the morning til ten at night.
4	A	As regards the weather it is a special time.
5	D	The range of activities in summer adds to the pleasure of this time.

Corp na haiste

(p.241)

1	Aimsir
2	Geallann an lá sa samhradh.
3	Imíonn fuacht an gheimhridh.
4	Mothaíonn gach duine níos fearr leis an teas.
5	Snámhann daoine san fharraige alabhog.
6	Bíonn bláithchith anseo is ansiúd.
7	Luíonn daoine faoi sholas na gréine.
8	Cuireann an aimsir suaimhneas ar gach duine.
9	Tagann feabhas ar shláinte an phobail le teacht na haimsire maithe.
10	Spórt
11	Imrítear iomáint agus peil sa samhradh.
12	Bíonn cluichí craoibhe ar siúl an samhradh ar fad.
13	Tagann na sluaite le chéile i bPáirc an Chrócaigh agus i bPáirc Uí Chaoimh chun na cluichí móra a fheiceáil.
14	Tosaíonn comórtais spóirt i ndáiríre sa samhradh.
15	Bíonn leadóg ar siúl i Wimbledon.
16	Imríonn siad comórtas oscailte gailf i mí Iúil.
17	Tagann imreoirí cailila an domhain chun dul in iomaíocht lena chéile.

18	Go minic bíonn comórtas idirnáisinta ar siúl sa samhradh cosúil leis na Cluichí Oilimpeacha, an Corn Domhanda agus Craobh Luthchleasaíochta an Domhain.
19	Imríonn cosmhuintir na tíre an-chuid spóirt ag an am seo.

1	Q	The weather
2	M	The days brighten in summer.
3	L	The cold of winter goes away.
4	C	Everyone feels better with the heat.
5	H	People swim in the warm sea.
6	S	There is a light shower now and again.
7	J	People lie in the sun.
8	R	The weather makes everyone relaxed.
9	N	The health of the community improves with the coming of good weather.
10	G	Sport
11	E	Football and hurling are played in summer.
12	A	Championship games are played the whole summer.
13	B	Crowds come together in Croke Park and Páirc Uí Chaoimh to watch big matches.
14	I	Serious sport competitions begin in summer.
15	K	Tennis takes place at Wimbledon.
16	O	The open golf competition takes place in July.
17	D	Famous players from around the world come together to compete with one another.
18	F	Often there are international competitions in summer like the Olympic Games, the World Cup and the World Athletics Championships.
19	P	People around the country play a lot of sport at this time.

1	An timpeallacht
2	Fásann na plandaí.
3	Tagann na bláthanna go léir amach go flúirseach.
4	Bíonn réimse bia níos leithne ann.
5	Tagann fataí nua isteach sna siopaí.
6	Bíonn sú talún ar fáil chuile áit.
7	Laethanta saoire
8	Faigheann daltaí scoile a laethanta saoire.
9	Téann siad ar saoire thar sáile don Spáinn agus don Fhrainc.
10	Freastalaíonn siad ar chúrsaí i gcoláistí samhraidh sa Ghaeltacht.
11	Baineann siad sult as.
12	Bíonn am acu dá gcuid caitheamh aimsire.
13	Oibríonn siad go páirtaimseartha agus tuilleann siad airgead dóibh féin.

1	M	Environment
2	I	Plants grow.
3	L	Flowers bloom in abundance.
4	F	There is a wider range of food.
5	J	New potatoes come into the shops.
6	H	Strawberries are available everywhere.
7	K	Holidays
8	G	Students get their holidays.
9	C	They go on holidays abroad to France and Spain.
10	D	They go on courses to summer colleges in the Gaeltacht.
11	E	They enjoy it.
12	B	They have time for their hobbies.
13	A	They work part-time and earn money for themselves.

Cuid A

An chéad chainteoir

Aoife Ní Cheallaigh

1	Cár rugadh í?	Baile Átha Cliath.
2	Cá bhfuil a máthair ag obair?	Sa státseirbhís.
3	Scoil a deirféar?	Bunscoil Threasa.
4	Caitheamh aimsire amháin atá aici?	Rince Spáinneach.

An dara cainteoir

Seosamh Ó hÉir

1	Cad as dá athair?	Ó Ghort an Choirce i nGaeltacht Dhún na nGall.
2	An aimsir is fuath leis?	Aimsir ghaofar le gálaí.
3	A rogha gairme amach anseo?	Fear na haimsire.
4	Ábhar scoil is fuath leis?	Stair.

An triú cainteoir

Lúc Ó Maoláin

1	Cén aois é?	Sé bliana déag d'aois.
2	Cá bhfuil a dhaid ag obair?	I Sord.
3	An aimsir is fuath leis?	Aimsir fhuar gaofar.
4	Cá mbeidh sé ag dul ar saoire?	Don Iodáil.

Cuid B

Fógra a haon

1	Cé a rinne an fógra?	Oifig na haimsire.
2	Cad a tharlóidh tar éis lóin?	Brádán báistí.
3	Cad a tharlóidh anocht?	Tiocfaidh báisteach throm isteach ón Atlantach/ Titfidh báisteach throm.

Fógra a dó

1	Cathain a thosóidh an cúrsa?	Ar an Luan seo chugainn.
2	Cad a bheidh ar fáil ar an gcúrsa ar maidin?	Ranganna Gaeilge do fhoghlaimeoirí.
3	Cad a tharlaíonn san oíche?	Seisiún ceoil agus damhsa traidisiúnta.

Fógra a trí

1	Cé a rinne an fógra?	Na gardaí.
2	Cá bhfuil na tuilte?	I ndeisceart na tíre.
3	Cad a tharla i rith na hoíche?	Leagadh suas le céad crann i rith na hoíche.

Cuid C

Comhrá a haon

1	Cá raibh Seán ar saoire?	San Iodáil.
2	Conas a bhfuil a fhios ag Seán nach raibh Treasa ar saoire?	Tá a craiceann chomh bán le sneachta.
3	Cad a rinne Seán ar a shaoire?	Luigh sé faoin ngrian agus chuaigh sé ag snámh sa linn snámha/ag damhsa.

Comhrá a dó

1	Cá raibh Lorcán le seachtain anuas?	Ina theach.
2	Cén fáth nach maith leis an aimsir sin?	Bíonn fiabhras léana air/Bíonn sé ag sraothairt/Sileann a shrón agus a sháile.
3	Cén sórt aimsire a bheidh ann amárach?	Aimsir fhliuch báistiúil.

Comhrá a trí

1	Cén sórt aimsire atá ann?	Aimsir fhliuch.
2	Cén sórt aimsire a bheidh ann amárach?	Séidfidh gaoth fheannaideach fhuar aduaidh/sneachta.
3	Cá mbeidh Fionnuala ag dul?	Ar scoil.

Cuid D

Píosa a haon

1	Cathain a bheidh an turas ag imeacht?	Ag a seacht ar an Aoine.
2	Conas a bheidh siad ag dul don aerfort?	Ar bhus.
3	Conas a bheidh an aimsir ann?	Measartha te thart ar fiche céim Celsius.

Píosa a dó

1	Cá bhfuil an obair?	TG4.
2	Cén cháilíocht a chaithfidh bheith ag an iarratasóir?	A bheith líofa sa Ghaeilge.
3	Cad é an spriocdháta do na hiarrtais?	An séa lá déag de mhí na Samhna.

Píosa a trí

1	Cá mbeidh an bád ag dul?	Cill Rónáin.
2	Cad a tharlaíonn i rith drochaimsire?	Ní féidir leis an mbád seoladh i rith drochaimsire.
3	Cé dóibh an lacáiste?	Scólairí agus pinsinéirí.

Caibidil 8

Filíocht: Ceist 2 (mionstaidéar)

AISLING LE BAIRTLE Ó BRÁDAIGH

Cuir na pictiúir thíos in ord de réir mar a oireann sé don dán. (p.252)

- 1 D
- 2 F
- 3 G
- 4 A
- 5 E
- 6 B
- 7 C

Cuir na habairtí seo a leanas san ord ceart chun scéal an dáin a insint. (p.252)

1	Bhí sé ina shuí ina rang.
2	Bhreathnaigh sé amach an fhuinneog.
3	Chonaic sé éan gleoite.
4	Thug an múinteoir rabhadh dó.
5	Níor chuala sé tada.
6	Bhí sé ag brionglóidigh faoin bhfaoileán.
7	Shuigh sé féin agus an faoileán ar bharr na heaglaise.
8	Thug sé gach teach faoi deara.
9	Thaispeáin an faoileán a scoil dó.
10	Mhol an t-éan dó dul ar ais ar scoil.
11	Fuair sé pionós ón múinteoir mar bhí sé ag brionglóidigh.
12	Bhí air an líne seo a scríobh amach sé huaire: ‘Ní mór dom aire a thabhairt sa rang.’

Líon isteach na bearnaí leis na focail thíos. (p.255)

Bhí an **buachail** ina shuí sa seomra ranga. Níor chuala sé **tada** mar nach raibh sé ag éisteacht leis an múinteoir. Chonaic sé faoileán tríd an **bhfuinneog** ag eitilt san aer agus ag dul suas sa spéir ina aonar. Thosaigh sé ag brionglóideach faoin **bhfaoileán**. Thuig an múinteoir nach raibh sé ag tabhairt aire sa rang. Thug sé rabhadh **dó** nach mór dó aire a thabhairt sa rang. Níor **éist** sé leis. Lean sé ar **aghaidh** ag brionglóidigh. Chonaic sé féin agus an t-éan gleoite ag dul thar an **mbaile** ar a dhroim. Ansin **shuigh** sé féin agus an faoileán ar bharr na heaglaise. Thug sé gach teach faoi deara agus thaispeáin an faoileán a **scoil** dó. Mhol an t-éan dó dul ar **ais**. Fuair sé **pianós** ón múinteoir mar bhí sé ag brionglóidigh. Bhí air an **líne** a scríobh amach sé huaire.

FEAR LASTA LAMPAÍ – GAILLIMH 1928 LE MAÍRTÍN Ó DIREÁIN (p.257)

Cuir na pictiúir san ord ceart.

1, 4, 5, 2, 3

Líon isteach na bearnaí i scéal an dáin leis na focail thíos. (p.258)

An fear a bhí ag **lasadh** na lampaí, ní raibh sé mór nó dathúil. Bhí daoine drochbhéasacha ag **magadh** faoi os ard. Ach lean sé leis ag obair agus d'imigh sé suas na pollaí. Bhí an fear beag mar fhear **draíochta**. Bhí solas aige ina láimh. Bhí sé ag tógáil solais ó **lampa** go lampa. Lampaí gáis ab ea iad. Chuaigh an fear beag ó lampa go lampa chun an gás a lasadh. Cheap an slua go raibh cuma **aisteach** air. Ní raibh meas acu ar a chuid oibre. Cheap an file gur fear draíochta ab ea é mar go raibh sé in ann an tsráid a dhéanamh **geal**. Níor thaitin an **dream** a bhí ag magadh leis an bhfile. Ghlaoigh sé **cóip** orthu – muintir íseal gan mhúineadh. Níor chuir an magadh **isteach** ar an bhfear. Duine foighneach ab ea é. Lean sé air ag **obair** gan stró ar bith.

REOITEOG MHARFACH *LE DÉAGLÁN COLLINGE*

Cuir na pictiúir san ord ceart: (p.261)

7, 1, 8, 3, 2, 4, 5, 6

Cuir na habairtí san ord ceart chun scéal an dáin a insint. (p.261)

1	Tharla eachtra tubaisteach.
2	Cheannaigh buachaill óg uachtar reoite ag veain a bhí ag díol uachtair reoite.
3	Bhí sé sceitimíneach mar bhí uachtar reoite ina láimh aige.
4	Thug sé neamhaird ar an trácht ar an mbóthar.
5	Rith sé amach ó chúl an veain.
6	Tháinig carr go tapa anuas an bóthair.
7	Bhuail an carr an buachaill.
8	Thit sé síos ar an talamh mar bhábóg éadaigh.
9	Maraíodh é ar an bpointe.
10	Tháinig an t-otharcharr.
11	Cuireadh é ar an sínteán agus d'imigh an t-otharcharr.
12	Thosaigh a mháthair ag screadaíl le sceon agus le huafás.

Líon isteach na bearnaí i scéal an dáin leis na focail thíos. (p.262)

Ritheann buachaill an-óg amach ar an **mbóthar** gan aire a thabhairt ar an trácht agus buaileann **carr** é: 'Sea, chuaigh tá de ruathar ó chúl an veain amach'. Is léir gur **maraíodh** é ar an bpointe mar thit sé i gcarnán mar bhábóg éadaigh. Tá an óige mar **théama** ann freisin. Bhí **sceitimíní** ar an mbuachaill nuair a cheannaigh sé an t-uachtar reoite. Bhí deifir air agus rith sé amach ar an mbóthar os comhair an chairr. Léiríonn sé neamhaire na hóige. Is é an ceacht atá ann ná a bheith cúramach ar an bóithre. Úsáideann an file iomhánna

cumhachta láidre chun **cur** síos a dhéanamh ar an eachtra uafásach. Léiríonn sé an mháthair ag **gol** go pianmhar sa dán. Is pictiúr an-láidir é seo. Tá tionchar ar leith ag an dá líne dheireanach nuair a thagraíonn sé don reoiteog a bhí brúite síos ar an talamh agus an páiste atá anois sa **chónra** bán sa talamh. Cruthaíonn na híomhánna seo atmaisféar **brónach** sa dán.

TIGH NUA LE SÉAN MAC FHEORAIS

Cuir na pictiúir san ord ceart. (p.265)

4, 1, 2, 3

Cuir na habairtí seo in ord. (p.265)

Bhí an lanúin an-óg.

Bliain i ndiaidh a chéile tháinig páiste nua ar an saol.

D'oibrigh an bheirt acu go dian chun na páistí a chothú.

Ní raibh dóthain spáis acu sa teach beag don chlann mhór.

Chuir siad airgead i dtaisce, píosa i ndiaidh a chéile.

Ansin bhí dóthain acu chun teach breá mór a thógáil.

Ach ansin ní raibh sa teach ach an bheirt acu.

D'fhág na páistí iad chun dul amach sa saol.

Líon isteach na bearnaí sa scéal. (p.266)

Is dán deas simplí é seo faoi fhile ag cuimhne siar ar a **shaol**.

Déanann sé cur **síos** ar an lanúin óg, an file agus a bhean.

B'iad a bhean agus é féin. Bhí siad ag streachailt leis an saol

mar is gnách le lanúin nuaphósta. Bliain i ndiaidh a **chéile**

tháinig páiste nua ar an saol. Mhóthaigh siad sona **sásta** mar

cé nach raibh an teach sách mór dóibh bhí siad le chéile.

D'oibrigh an bheirt acu go dian chun na páistí a chothú. Ní

raibh dóthain spáis acu sa **teach** beag don chlann mhór. Chuir

siad **airgead** i dtaisce, píosa i ndiaidh a chéile. Thóg sé cuid

mhaith ama chun an t-airgead a choigilt. Ansin bhí dóthain

acu chun teach **mór** breá a thógáil. Faoin am sin thosaigh na

páistí ag imeacht. Diaidh ar **ndiaidh** ní raibh sa teach ach an bheirt acu. D’fhág na páistí iad chun **dul** amach sa saol.

CARTAÍ POIST LE LOUIS DE PAOR

Cuir na pictiúir san ord ceart. (p.269)

6, 5, 4, 2, 1, 3

Líon isteach na bearnaí. (p.271)

Chuaigh an file ar **saoire** don Ghréig. Rinne sé cur síos ar an tír, an **timpeallacht** agus na radharcanna a chonaic sé. Chonaic sé na pictiúir seo agus **chuala** sé na fuaimeanna seo a leanas. Bhí an t-aer plódaithe le faoileáin ag **screadaíl** agus ag béicíl os cionn an bhád a bhí ar a bhealach isteach sa chuan. Chuala sé cloigíní na **ngabhar** ag bualadh i measc na gcrann. Shiúil seanbhean **cromtha** in éadaí dubha chuig an séipéal ag guí. Sheas an séipéal cois farraige le seanchlog **meirgeach** ag bualadh go tur ann. Cois farraige bhí leannáin ghriandóite ag siúl ag **éisteacht** leis an bhfarraige. D’imir seanfhear **ficheall** le buachaill óg i dteach tábhairne. Os cionn na farraige scríobh an file **cártaí** poist abhaile.

Caibidil 9

Prós: Ceist 2 (mionstaidéar)

PRÓS LITEARTHA – AN GADAÍ LE PÁDRAIG MAC PIARAIS

Abair an bhfuil na habairtí seo a leanas fíor nó bréagach.

(p.287)

1.	Bhí an ceathrar buachaillí ar an mbealach abhaile ón siopa.	B
2.	D’fhan Micilín ar an sconsa nuair a chuaigh Antaine agus Darach isteach sa ghairdín.	F
3.	Chuaigh siad isteach chun breathnú ar bhláthanna sa ghairdín.	B
4.	Ghoid Antaine an teach bábóige.	B
5.	Thug Antaine an bhábóg dá dheirfiúr Eibhlín.	F
6.	Bhí Eibhlín tinn sa leaba.	F
7.	Bhí sí lánsásta leis an mbronntanas.	F
8.	Bhí Antaine ag caoineadh le himní.	B
9.	Cheap Antaine go raibh a fhios ag gach duine gur ghoid sé an bhábóg.	F
10.	Ar scoil bhí sé compordach.	B
11.	Cheap sé go raibh a fhios ag an máistir scoile.	F
12.	Ar Aifreann thug an sagart seanmóir faoi ghadaíocht.	F
13.	Chodail sé go sámh.	B
14.	Lá amháin tháinig Neans ar cuairt chuig a theach.	F

15.	Bhí Antaine i bponc mar fuair siad go léir amach gur ghoid sé an bhábóg.	B
16.	Choimeád Neans an ghadaíocht faoi rún.	F

Líon isteach na bearnaí leis na focail seo a leanas.(p.288)

Chríochnaigh an lá scoile. Ar an **mbealach** abhaile stop na buachaillí, Micilín, Darach, agus Antaine chun cainte. Shocraigh siad dul isteach i **ngairdín** an mháistir scoile. Bhí faitíos orthu go dtiocfadh sé abhaile ón scoil. D’fhan Antaine ar an sconsa chun **faire** dóibh. D’imigh an bheirt eile isteach chun breathnú ar na beacha sa ghairdín. D’fhéach Antaine ar an ngairdín. Chonaic sé teach bábóige agus bábóg álainn. Smaoinigh sé ar a dheirfiúr tinn sa bhaile. Chuirfeadh sí feabhas uirthi dar leis. Thóg sé an **bhábóg** agus chuaigh sé abhaile léi. Thug sé an bhábóg di. Dúirt sé gur **bhronntanas** í ó Neans, iníon an mháistir scoile.

An oíche sin bhí sé **buartha** ag smaoineamh faoin ghoid. An lá dar gcionn chuaigh sé ar scoil. D’fhiosraigh na buachaillí eile cúis a imeachta. D’fhreagair sé go raibh a mháthair á lorg. Bhí eagla an domhain air ar scoil. Cheap sé go raibh a fhios ag an máistir scoile. Bhí lá ar bís aige ar scoil. Sa bhaile bhí an leanbh ag cur **bisigh** ar Eibhlín. An oíche sin bhí drochbhrionglóid aige. Cheap sé go raibh na póilíní ina dhiaidh. Dhúisigh sé le scread. Ar an mbóthar cheap sé go raibh a fhios ag gach duine. Ag Aifreann an Domhnaigh thug an **sagart** seanmóir ar ghadaíocht. Níor éist sé leis.

Ansin lá amháin tháinig an mháistreas agus Neans ar cuairt. Bhí sé i **bponc**. Choimeád sé ciúin. D’fhéach sé síos ar a chosa. Ansin luaigh Eibhlín an bhábóg. Ghabh sí **buíochas** le Neans as ucht an bhábóg a thabhairt di. Bhí ionadh ar Neans. D’fhéach sí ar Antaine le **cineáltas**. Thug Neans a teach bábóige di freisin. Bhí Antaine slán agus buíoch di. D’inis sé an fhírinne do Neans ach ba chuma léi. Chuaigh sé ar **faoistine** agus mar mhaithiúnas bhí air an teach a sciúradh chuile sheachtain. Tháinig biseach iomlán ar

Eibhlín. Bhain sí an-sásamh as an teach. Bhí Antaine fíorbhuíoch de Neans go deo.

Maidir leis na carachtair sa scéal seo pioc tréith a bhaineann leis as an ngreille thíos agus ansin pioc sampla a léiríonn an tréith sin. (p.290)

Carachtar	Tréithe/Mothúcháin
Antaine	cliste
Antaine	brónach/náireach
Antaine	buíoch
Antaine	meargánta
Antaine	imníoch/buartha/faitíosach
Eibhlín	áthasach
Antaine	cróga
Neans	cairdiúil
Neans	cneasta
Neans	tuisceanach
Neans	aibí
Eibhlín	lag
Eibhlín	buíoch

PRÓS LITEARTHA – MISE ME FÉIN LE SÍLE NÍ CHÉILEACHAIR

Abair an bhfuil na habairtí thíos fíor nó bréagach. (p.296)

1	Bhí athair Aodha bocht.	B
2	D’oibrigh sé go crua don ardteist.	F
3	Chuaigh sé amach le Beítí don Debs.	F
4	D’éirigh go maith leis san ardteist.	F
5	Bhí Beítí ag obair mar bhanaltra.	B
6	Bhí athair Aodha caoga.	B
7	Ba mheisceoir é athair Bheítí.	F

8	Ba mhaith leis bheith ina ealaíontóir.	F
9	Bhí a athair sásta leis.	B
10	Bhí saol sona ag Beití.	B

Líon isteach na bearnaí leis na focail seo a leanas.

(p.297)

Bhí Aodh tar éis staidéar go crua don Ardteist agus ocht **n-onóir** a fháil. Ní raibh a athair sásta. Bhí a dheartháireacha Jeaic agus Muiris ag déanamh go maith. Rinne siad gach rud i gceart. Chuaigh siad ar ollscoil agus d'aimsigh siad poist mhaithe. Bhí Joe agus Mici **trioblóideach**. Bhí orthu an-chuid scrúduithe a dhéanamh dhá uair. Níor cheap Aodh gur bhain an méid sin leis. Eisean an duine ab óige sa chlann agus níor réitigh sé le héinne ach a dheirfiúr Máire. Thugadh sise cúpla punt dó agus ghlacadh sí a pháirt i gcoinne a **athar**.

D'inis athair Aodha dó nár thuig sé an seans a bhí aige. Bhí air post suarach a thógáil sa **státseirbhís** agus ní bhíodh airgead ar bith aige.

Bhíodh a mháthair á cheistiú i gcónaí. Bhí sé ocht mbliana déag d'aois. Cheap sí gur leanbh é. Bhí a mháthair leathchéad bliain d'aois. D'oibrigh sí sa teach. Dar leis bhí sí ceangailte don teach agus don athair. Bhí sé **seasca** bliain d'aois.

Beití an t-ainm a bhí ar chailín Aodha a bhí sa chéad bhliain san ollscoil.

Fuair Aodh sásamh as bheith ag déanamh rudaí lena dhá lámh. Níor theastaigh uaidh dul don ollscoil.

Ba fhuath leis dul i mbun staidéir ach choinnigh sé leis. D'éirigh leis san Ardteist. Bheadh **Beití** san ollscoil go ceann sé bliana. Cheap a hathair go mbeadh sí pósta go gairid agus go ndéanfadh post beag an gnó idir an dá linn. Bhí deontas ag Beití agus bhí **post** samhraidh aici. Ní raibh deontas ag Aodh mar bhí post maith ag a athair sa státseirbhís. Bhraith sé ar a thuismitheoirí, dá réir.

Thaitin rogha chiallmhar Bheití bheith ina macléinn **leighis** le athair Aodha. Ní raibh sé ró-shásta léi roimhe sin

nuair a chuala sé go raibh a hathair ina **mheisceoir** agus cónaí uirthi sna hárasáin.

Bhí Bill (cara Aodha) ag dul go dtí an *Debs* le Jane. Bhí Beítí cara le Jane, ag iarraidh páirtí. D'iarr Beítí ar Aodh í a thabhairt go dtí an rince agus chuaigh sé léi.

Bhí saol uafásach ag Beítí. Fuair a máthair bás nuair a bhí sí deich mbliana d'aois. Chaill a hathair a phost agus bhí siad bocht. Chaith siad seanéadaí. Bhí spéis aici sa leigheas mar chonaic sí go raibh gá le dochtúirí nuair a bhí a máthair tinn.

Bhí samhradh iontach ag Aodh agus ag Beítí le chéile. Ag deireadh an tsamhraidh chuaigh sise ar an **ollscoil** agus thosaigh Aodh ag staidéar don Ardeist. Fuair sé ocht n-onóir faoi dheireadh.

Ba mhaith le hAodh ealaín a dhéanamh tar éis na hArdteiste ach ní raibh a athair sásta leis. Dúirt sé go mba chóir dó leigheas nó **innealtóireacht** a dhéanamh. Dar leis go mbeadh fáinní á chaitheamh aige agus féasóg air dá ndéanfadh sé ealaín. Bheadh drugaí ann freisin, dar leis. Dúirt a athair nach raibh ann ach caitheamh aimsire agus nach raibh maireachtáil ann.

Maidir leis na carachtair sa scéal seo pioc tréith a bhaineann leo as an ghreille thíos agus ansin pioc sampla den tréith sin.

(p.298)

Carachtar	Tréith/Mothúcháin
Beítí	aibí, tuisceanach
Athair Bheití	aineolach
Athair Bheití	bocht
Máthair Aodha	buartha
Athair Aodha	caolaigeanta
Aodh	ceanndána
Athair Bheití	cineálta
Beítí	cliste
Aodh	deaslámhach
Máthair Aodha	dílis

Aodh	díograiseach díongbháilte
Beití	féinmhuinéach,
Beití	foighneach
Aodh	frustrachas
Deirfiúr Aodha	lách
Athair Bheití	meisceoir
Athair Aodha	míshásta
Beití	neamhspléach
Aodh	páistiúil
Athair Aodha	spriónlaithe

**PRÓS LITEARTHA – LEITE DHONNCHA PHEIG
LEIS AN SEABHAC**

**Abair an bhfuil na habairtí thíos fíor nó
bréagach.**

(p.305)

1	Bhí Neil go maith ag cócaireacht.	B
2	D'oibrigh sí go crua sa teach.	F
3	Bhí sí dearmadach.	F
4	Ní mó ná sásta a bhí a fear céile lena cócaireacht.	F
5	Ní raibh raic agus clampar sa teach mar gheall ar an drochleite.	B
6	Lá áirithe níor chuir gach duine sa chlann salann sa leite.	B
7	Cheap gach duine go mbeadh an leite blasta.	F
8	Lig Donncha scread déistin as nuair a d'ith sé spúnóg salainn.	F
9	Mhóthaigh Neil sásta.	B
10	Cheap Donncha go raibh an locht air.	F

Líon isteach na bearnaí leis na focail seo a leanas. (p.306)

Chónaigh Donncha Pheig agus a **bhean** bheag, a gclann Peats Donncha agus Máirín Dhonncha agus Neil Óg, le

chéile. Bhíodh buairt agus clampar ann. Ní foláir do Neil **leite** a dhéanamh gach tráthnóna. Bheadh sí róramhar nó róthanaí nó dhófaí ort í nó ní bheadh **salann** a dhóthain uirthi. Dhéanadh sí dearmad ar an salann. Nuair a thagadh Donncha agus a chlann isteach bhíodh ocras orthu agus mura mbíodh leite chuige gan mhoill bhíodh an scéal ina phraiseach. Mura mbíodh an salann sa leite thagadh **fearg** ar Dhonncha.

Bhí Donncha agus an chlann amuigh ar an ngort. Bhí Neil istigh. Nuair a bhí an dorchacht ag teacht fuair Neil corcán na leitean. Ansan chuimhnigh sí ar an salann. Chuaigh sí go dtí an chomhra agus thóg sí mám salainn as máilin. Chuir sí i **gcorcán** na leitean é. Tháinig Donncha agus lucht an ghoirt abhaile. Nuair a tháingadar don bhaile d'fhan Máirín agus Geanc i mbun an chapail agus na bprátaí. Chuaigh Donncha isteach. Bhí Neil agus Neil Óg ag crú na mbó. Chonaic Donncha an corcán leitean ar an tine. Chuaigh sé go dtí an chomhra agus thóg sé mám salainn as agus chaith anuas ar an leite é. Dhearg sé a phiopa ansan agus chuaigh amach i **bhfeighil** na bprátaí. I gcionn tamaill tháinig Máirín isteach chun í féin a théamh cois na tine. Chonaic sí an corcán. Phreab sí chun na comhrann agus d'oscail, agus **thóg** amach mám salainn agus chuir ar an leite é. Ní raibh aon solas i dtigh na bprátaí agus chuaigh Geanc isteach abhaile chun smut de choinneal a fháil. Chonaic sé an leite ar an tine. Chuir sé **mám** mór salainn sa leite. Fuair sé an **coinneal** agus seo amach arís leis. Bhí Neil Ní Dhálaigh sa chró agus í ag crú go breá réidh, nuair a chuimhnigh sí ar an gcorcán bhí ar an tine. D'iarr sí ar Neilín an leite a **shuaitheadh** go maith. Rinne sí agus bhí sí chun imeacht arís nuair a stad sí. D'oscail sí an chomhra agus fuair sí lán a doirn den salann agus chuir síos isteach sa chorcán é. **Chorraigh** sí an leite arís agus d'imigh sí chun na ba a shniogadh.

Tháinig bean an tí isteach agus thóg sí an corcán den tine. Tháinig Donncha isteach agus an chlann. Shuigh Donncha ag ceann an **bhoird** agus rug sé ar spúnóg mhór ina láimh. Chuir

Neil bhocht lán pláta di chuige. Ní raibh aon eagla chuici uirthi. Thóg Donncha lán spúnóige den leite. Lig sé ulfairt **as** nuair a scaoil sé an greim a bhí ina bhéal siar as an tslí.

Dúirt Donncha Pheig caint lasánta. D'imigh a misneach ar fad ó Neil bhocht agus chrom sí ar ghol. Tháinig a **chuimhne** do Dhonncha gur chuir sé féin salainn sa chorcán. Smaoinigh sé gurbh é féin a loit an leite. Ní dúirt sé é sin os ard. Cheap Geanc bocht gurbh é féin a mhill an leite. Níor lig Máirín ná Neil orthu go raibh aon eolas acu féin ar cad a d'imigh ar an leite. D'éirigh gach éinne go brónach ón mbord gan greim a bhlaiseadh, agus shuíodar cois na tine go neamhchainteach. Bhí Donncha ag machnamh go dian ar an scéal. Fé dheireadh labhair sé. Shocraigh sé éirí as an leite a ithe ar fad.

Maidir leis na carachtair sa scéal seo pioc amach tréith a bhaineann leo as an ngreille thíos agus ansin pioc sampla a léiríonn an tréith sin. (p.307)

Carachtar	Tréithe/Mothúcháin
Donncha	teasaí
Donncha	leisciúil
Donncha	ceandána
Donncha	leithleasach
Donncha	frustrachas
Donncha	drochbhéasach
Donncha	mífhoighneach
Donncha	magúil
Donncha	gránna
Donncha	míthuisceanach
Donncha	spleodrach
Donncha	míshásta
Neil	imníoch buartha
Neil	dearmadach
Neil	amaideach

PRÓS LITEARTHA — DÍOLTAS AN MHADA RUA LE SEÁN Ó DÁLAIGH

Abair an bhfuil na habairtí thíos fíor nó bréagach. (p.312)

Bhí iascaire ann ó Dhún Droma.	F
D'oibrigh sé ar fheirm bheag.	F
Chuaigh sé amach chun caoirigh a thiomáint abhaile.	B
Shiúil sé suas an cnoc tríd na páirceanna.	F
Stop sé agus shuigh sé síos.	F
Chonaic sé coinín.	B
Mharaigh an sionnach an giorria.	F
D'fhan sé i bhfolach don sionnach.	F
Bhéc an fear.	F
Lig an sionnach an giorria amach as a bhéal.	F
Phioc an fear an giorria suas.	F
Bhí an sionnach ag faire air.	F
Ghluais an fear anuas an cnoc.	B
Thosaigh sé ag bailiú caoraigh.	B
D'fhill sé abhaile.	F
D'ith sé an liamhás don dinnéar lena bhean.	B
Chuaigh sé amach ag iascaireacht sa bhád.	F
D'oibrigh sé leis féin ag glanadh agus ag ullmhú na n-iasc.	F

Maidir leis na carachtair sa scéal seo, pioc tréith a bhaineann leo as an ngreille agus ansin pioc sampa a léiríonn an tréith sin. (p.314)

Carachtar	Tréith/Mothúchán
Fear	amaideach
Sionnach	cruachróioch
Fear	díograiseach
A bhean	díograiseach
Sionnach	díoltasach
Sionnach	foighneach

Sionnach	glic
Fear	imníoch
Fear	leithleach
Fear	santach

Líon isteach na bearnaí sa scéal thíos.

Bhí iascaire ann ó Dhún Chaoin. D'oibrigh sé ar **fheirm** bheag chomh maith. Bhí bó amháin, lachan agus géanna aige. Maidin amháin chuaigh sé amach chun an bó a thiomáint abhaile. Thosaigh a **bhean** ag bleán na ba. Ansin d'úsáid siad an bainne chun im a dhéanamh. Nuair a bhí an obair críochnaithe shiúil sé suas an cnoc tríd na páirceanna. Bhí sé ag cur allais go trom. Stop sé agus shuigh sé síos.

D'fhéach sé amach **trasna** na farraige ciúine. Chonaic sé sionnach thíos uaidh ag seilg. D'fhan an sionnach in aice le sceacha ag fanacht ar **ghiorria**. Chodail an giorria ann. Dhúisigh an sionnach an giorria. Chomh luath agus a dhúisigh an giorria rith sé as na sceacha. Léim an **sionnach** air. Mharaigh sé é. Shocraigh an fear ar phlean. D'fhan sé i bhfolach taobh thiar den chlaí in aice le bearna sa chlaí. Chomh luath agus a tháinig an sionnach tríd an mbearna, **bhéic** an fear. Lig an sionnach an giorria amach as a bhéal. Theith sé. D'imigh an sionnach go barr an chnoic. D'fhair sé air. Phioc an fear an giorria suas. Chuaigh sé abhaile.

Ar an mbealach abhaile thug sé faoi deara go raibh an sionnach **ag faire** air an t-am go léir. Dhruid sé an doras isteach chuig a bhean chéile. Chuir sé iontas uirthi an fear a fheiceáil leis an ngiorria. Thosaigh sí ag gáire nuair a chuala sí an scéal faoin sionnach. Ansin d'fhág an fear an teach. Bhí an sionnach **imithe** ón gcnoc. Ghluais an fear suas an cnoc. Shroich sé an portach agus thosaigh sé ag bailiú móna. Lig sé a scíth ina dhiaidh sin nuair a chríochnaigh sé an obair. Ar ball d'fhill sé abhaile. Sa bhaile d'ith sé an giorria don **dinnéar** lena bhean. Tamall ina dhiaidh sin chuaigh sé amach ag iascaireacht sa bhád. Go déanach an oíche sin tháinig sé ar

ais ón iascaireacht. D'oibrigh sé go cruá lena bhean ag glanadh agus ag ullmhú na n-iasc.

Chodail an bheirt acu déanach an mhaidin dar gcionn. Nuair a chuaigh an fear amach an doras bhí uafás air. Chonaic sé **cleití** agus clúmh thart timpeall air ach níor mhair lacha nó gé. Bhí an sionnach tar éis iad go léir a mharú.

PRÓS LITEARTHA – *BANRÍON AN UAIGNIS*

Abair an bhfuil na habairtí seo thíos fíor nó bréagach.

(p.318)

1	Bhí an tIarla óg bocht.	B
2	Fear uaigheach a bhí ann.	F
3	Ba mhaith leis bean a phósadh.	F
4	Thaitin cailíní an cheantair leis.	B
5	Chonaic sé an cailín álainn ag fágáil an tsiopa.	B
6	D'iarr sé uirthi é a phósadh.	F
7	Bhí saol sona acu.	F
8	Bhí beirt mhac agus iníon acu.	B
9	Chuaigh sé go rásaí ar an Trá Bhán.	F
10	Bhuaigh sé duais chuile lá.	F
11	Tháinig sé abhaile le slua mór fear.	F
12	Nuair a chonaic a bhean iad, chuir sí fáilte rompu.	B
13	Bhí an tIarla croíbhriste nuair a léim a bhean isteach sa tobar.	F
14	Chlúdaigh loch uisce na páirceanna agus an caisleán.	F

Líon isteach na bearnaí chun an scéal a insint. (p.319)

Bhí **Iarla** óg saibhir ina chónaí ina aonair ag an gCarn Bhuí. Fear **uaigheach** a bhí ann. Ba mhaith leis **bean** a phósadh. Níor thaitin cailíní an **cheantair** leis. Dúradh go raibh cailín álainn ina cónaí in uaimh in aice an tobair gar dá chaisleán. Bhíodh sí le feiceáil ag dul fá choinne **uisce**. Níor chreid sé an scéal. Ach

bhí sé ag seoladh ba abhaile nuair a chonaic sé an cailín **álainn** ag fágáil an tobair. D'fhiafraigh sé a hainm is áit chónaithe di. D'fhreagair sí gur Banríon an Uaignis ab **ainm** di agus gurb as an gCarn Bhuí í. D'iarr sé uirthi dul leis féin. D'inis sí dó nach raibh **cead** aici fear a phósadh. Ní bheadh cead ag a fear céile aon chara leis a thabhairt abhaile. Shocraigh sé cur suas leis an uaigneas agus pósadh iad.

Bhí saol **sona** acu. Níor thug an tIarla éinne go dtí an **caisleán**. Bhí mac agus iníon acu. D'éirigh sé tuirseach den saol uaigneach. Bhí **capall** aige agus shocraigh sé dul leis go rásaí ar an Trá Bhán. Dúirt a bhean leis gan duine a thabhairt abhaile leis. Chuaigh sé chuig na **rásaí**. Mhair na rásaí trí lá agus bhuaigh sé **duais** chuile lá. Tháinig daoine a mholadh. Bhí amhras ar chuid acu go raibh **bean** aige. Dúirt an tIarla leo teacht leis chun í a fheiceáil. Rinne sé **dearmad** nach raibh cead aige. Nuair a tháinig na fir léim a bhean agus na páistí isteach sa **tobar**. Ní fhaca éinne iad arís. Bhí an tIarla croíbhriste. D'éirigh an **t-uisce** amach as an tobar. Chlúdaigh sé na páirceanna agus an caisleán le loch, Loch an Chairn Bhuí. Is féidir scáil an chaisleáin a fheiceáil san uisce. Bíonn trí **eala** bhána ag snámh ann. Chaith an tIarla a shaol leis féin ann. Bhí brón agus díomá air.

Maidir leis na carachtair sa scéal seo pioc tréith a bhaineann leo agus ansin pioc sampla a léiríonn an tréith sin. (p.320)

Carachtar	Tréith/Mothúchán
Iarla óg	amaideach
Iarla óg	brónach/náireach
Iarla óg	meargánta
Iarla óg	imníoch/buartha/faitíosach
Iarla óg	áthasach
Iarla óg	uaigneach
Iarla óg	cneasta
Iarla óg	lag

Téipscript

Caibidil 1

Cuid A

An chéad cainteoir

Is mise Sorcha Ní Néill. Cónaím i Rann na Feirste i dTír Chonaill. Téim chuig an bpobalscoil áitiúil. Is aoibhinn liom í mar tá mo chairde go léir ann. Bailímid le chéile ag am lóin ag a haon, taobh amuigh den siopa. Bíonn ocras an domhain orm i gcónaí mar ní bhíonn tada le hithe agam ó thosach scoile ag a naoi ar maidin. Is aoibhinn liom a bheith i mo cheoltóir profaisiúnta amach anseo mar is aoibhinn liom ceol. Ceapaim go bhfuil Iníon Uí Nualláin ar fheabhas mar mhúinteoir. Is fuath liom eolaíocht agus matamaitic mar nílim go maith chucu.

An dara cainteoir

Is mise Niall Mistéalach. Cónaím i mbungaló ar Oileán Acla, Co. Mhaigh Eo. Rugadh mé sa teach seo. Téim chuig scoil na mBráithre sa bhaile mór. Is scoil bheag í le trí chéad dalta. Ní maith liom í mar tá sí sean agus beag. Is fuath liom an Luan mar bíonn an lá fada ar scoil. Bíonn eolaíocht agus eacnamaíocht bhaile agam ar an lá sin. Is fuath liom na hábhair sin. Ní maith liom eolaíocht mar tá boladh lofa ón saotharlann eolaíochta. Is fuath liom tíos mar nílim go maith chuige. Is aoibhinn liom ealaín mar tá an múinteoir sármhaith. Buíochas le Dia, críochnaíonn an lá ag a ceathair!

An triú cainteoir

Is mise Colm Ó Briain. Cónaím i bhFionntrá, Ciarraí. Téim chuig Scoil Bhreandáin sa Daingean. Táim sa triú bliain. Is

fuath liom Béarla mar bíonn an iomarca léitheoireachta le déanamh againn. Ní maith liom a bheith ag léamh. Is aoibhinn liom stair agus táim go maith chuici agus ba mhaith liom bheith i mo scríbhneoir staire nó seandálaí. Buíochas le Dia, tá laethanta saoire na Cásca ag teacht. Is aoibhinn liom an Cháisc agus an tseacláid a fhaighim.

Cuid B

Fógra a haon

Seo fógra ó Scoil Choilm. Ba mhaith leis an scoil duine nua a earcú mar mhúinteoir tíreolaíochta. Tá post amháin i gceist. Don té a cheapfar sa phost tosóidh an obair ag tús na bliana seo chugainn, ar an dara lá is fiche d'Eanáir. Post páirtaimseartha a bheidh ann. Beidh an té a cheapfar ag obair i gCois Fharráige, i nGaeltacht na Gaillimhe. Is é an tríochadú lá den mhí seo, an lá deireanach do na hiarratais.

Fógra a dó

Seo fógra ó phríomhoide na scoile. Ba mhaith liom a fhógairt go mbeidh an bus scoile ag imeacht ag cúig chun a haon, is é sin, i gceann cúig bhomaite. Tá sé déanach mar bhí timpiste ann. Tá an tiománaí ag fanacht sa bhus anois ag geata na scoile. Caithfidh sé imeacht go luath leis an bhfoireann nó beidh siad déanach don chluiche.

Fógra a trí

Seo fógra ó leasphríomhoide na scoile. Ba mhaith liom a fhógairt go mbeidh an scoil ag críochnú ag cúig chun a haon déag inniu, is é sin, i gceann cúig nóiméad. Ní bheidh ach trí uair a chloig againn ar scoil inniu, mar sin. Níl teas na scoile ag obair inniu. Amárach beidh sé ag obair arís. Tosóidh ranganna ag a deich. Ná déanaigí dearmad go mbeidh cruinniú tuistí ann oíche Dé hAoine.

Cuid C

Comhrá a haon

Seán: Heileo!

Siobhán: Siobhán anseo.

Seán: Dia duit, a Shiobháin, tá sé beagnach a haon ar maidin. Goidé atá uait?

Siobhán: Tá brón orm, a Sheáin. Rinne mé dearmad glan. An bhfaca tá an fógra sa halla?

Seán: Ní fhaca, a Shiobháin. Goidé a bhí ann?

Siobhán: Fógra don rang staire a bheidh ann tar éis lóin inniu.

Seán: Is aoibhinn liom stair. Goidé a bhí ann?

Siobhán: Is í an t-ábhar is fearr liomsa freisin. Dúirt an fógra go raibh téacsleabhar nua ag teastáil don rang.

Seán: A dhiabhail, níl an téacsleabhar faighte agam go fóill.

Siobhán: Ba chóir duit nóta a fháil ó do mháthair.

Seán: Déanfaidh mé anois é. Goidé eile atá againn tar éis lóin?

Siobhán: Beidh eolaíocht agus Fraincis againn.

Seán: Is fuath liom Fraincis.

Siobhán: Ní maith liomsa í ach an oiread.

Seán: Is teanga aisteach í.

Siobhán: Aontaím leat.

Seán: Caithfidh mé dul a chodladh anois nó beidh mé traochta ar maidin. Feicfidh mé tú ar scoil.

Siobhán: Slán agat.

Seán: Slán leat.

Comhrá a dó

Micheál: Heileo!

Siobhán: Siobhán anseo.

Micheál: Dia duit, a Shiobháin, céard atá uait?

Siobhán: Tá scéal agam faoin rang eolaíochta amárach ag a dó. Ach tá ceist agam ar dtús.

Micheál: Ar aghaidh leat.

Siobhán: Bheul, a Mhichíl, an bhfuair tú do thorthaí eolaíochta go fóill?

Micheál: Fuair. Bhí mo thuistí lánsásta.

Siobhán: Conas ar éirigh leat?

Micheál: D'éirigh go breá liom. Ghnóthaigh mé nócha fán gcéad sa scrúdú.

Siobhán: Is é sin an marc is fearr sa rang.

Micheál: Dar ndóigh, is é an t-ábhar is fearr liom. Conas ar éirigh leatsa?

Siobhán: Fuair mé fiche fán gcéad. Is mise an duine is measa as an gceathrar is fiche sa rang.

Micheál: Ná bí buartha. Rachaidh tú i bhfeabhas. Cén fáth ar ghlaigh tú orm?

Siobhán: D'athraigh an príomhoide an rang eolaíochta. Tá an rang eolaíochta sa saotharlann nua as seo amach.

Micheál: Go hiontach!

Siobhán: Caithfidh mé imeacht mar tá duine éigin ag an doras.

Micheál: Slán.

Siobhán: Slán agat.

Comhrá a trí

Seosamh: Heileo!

Síle: Síle anseo.

Seosamh: Dia duit, a Shíle, céard atá uait?

Síle: Tá scéal agam faoin scoil.

Seosamh: Inis dom.

Síle: Bheul, a Sheosaimh, tá a fhios agat go raibh cluiche haca ann idir Clochar na Trócaire agus Pobalscoil na Cille inné?

Seosamh: Ní raibh a fhios agam. Cé a bhuaigh?

Síle: Muidne. B'é an scór Pobalscoil na Cille a trí i gcoinne a haon.

Seosamh: Comhghairdeachas!

Síle: Go raibh maith agat. Is í Bean Uí Chorráin an múinteoir spóirt is fearr sa scoil. Is traenálaí iontach í. Inis dom, ní raibh mé sa rang adhmaadóireachta inniu. Ar thug an tUasal de Bláca na torthaí amach?

Seosamh: Thug. Ná bí buartha.

Síle: Cad a fuair mé?

Seosamh: Rinne tú go hiontach, fuair tú B.

Síle: Tá mé an-sásta leis sin. Is í an adhmaadóireacht an t-ábhar is fearr liom.

Seosamh: Is maith liomsa adhmaadóireacht freisin ach tá drochscéal agam duit. Beidh scrúdú tíreolaíochta againn amárach.

Síle: Go bhfóire Dia orm. Tá mo chuid nótaí go léir ar scoil.

Seosamh: Tar anall chugamsa agus déanfaimid ár gcuid staidéar le chéile.

Síle: Táim fíorbhuíoch díot. Beidh mé leat ar ball beag. Slán agat.

Seosamh: Slán leat.

Cuid D

Píosa a haon

Beidh lá oscailte ag Clochar na Toirbhirte amárach. Is féidir le tuismitheoirí le páistí os cionn dhá bhliain déag d'aois iad a chur chun na scoile seo. Beidh taispeántas ealaíne, díospóireacht agus cluichí ar siúl ar maidin. San oíche beidh ceolchoirm sa halla spóirt. Tá an clochar lonnaithe ar imeall an bhaile mhóir in aice na habhann. Tá ocht gcéad go leith daltaí ag freastal ar an scoil faoi láthair. Is féidir an taispeántas ealaíne a fheiceáil i halla an phobail an tseachtain ar fad.

Píosa a dó

Tá Tomás Ó Sé ag dul ar pinsean an bhliain seo chugainn. Is múinteoir é i gColáiste Pobail Loch Garman le daichead bliain anuas. Is scoil mhór í anois le míle dalta. Múineann sé ceimic agus eolaíocht sa scoil. Tá suíomh nua ag an scoil in aice na farraige ar imeall bhaile Loch Garman. Tar éis daichead bliain ag obair ón a naoi ar maidin go dtí a ceathair san iarnóin beidh Tomás ag fágáil slán leis an scoil. Beidh brón ar chuile dhuine.

Píosa a trí

Beidh lucht na dara bliana ó Choláiste Éanna ag dul ar thuras scoile ar an gcúigiú lá is fiche den mhí seo. Is meánscoil do bhuaichaillí í i ndeisceart Bhaile Átha Cliath. Beidh an turas ag dul don Fhrainc ar feadh cúig lá. Daichead dalta ar fad a bheidh ag dul. Chífidh siad an Túr Eiffel agus iarsmalann cháiliúil an Louvre.

Caibidil 2

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Sorcha Ní Ghallchóir. Táim ceithre bliana déag d'aois. Cónaím i dteach scoite ar fheirm i dTír Chonaill. Rugadh mé i Sligeach san oispidéal réigiúnach. Oibríonn mo dhaid sa chomhairle chontae mar oifigeach. San iarnóin tagann sé abhaile agus tosaíonn sé ag obair ar an fheirm. Ní bhíonn am ag mo mháthair cabhrú leis mar is múinteoir í sa bhunscoil. Bíonn sí an-ghnóthach. Is mise an duine is óige sa chlann. Tá deirfiúr amháin agam. Nuala is ainm di. Oibríonn sí mar chuntasóir i nGaillimh. Is fuath liomsa uimhreacha. Oibrím féin sa siopa áitiúil ar an Satharn. Is aoibhinn liom é. Buailim le muintir na háite ann. Is fearr liomsa spórt agus ceol, go háirithe, eitpheil agus rac. Imrím ar fhoireann na scoile. Éistim le rac ar mo sheinnteoir diosca agus seinnim an giotár. Ba mhaith liom a bheith i mo cheoltóir profaisiúnta amach anseo.

An dara cainteoir

Is mise Niall Bhreathnach. Táim cúig bliana déag d'aois. Cónaím i mbungaló ar imeall chathair na Gaillimhe. Rugadh mé sa teach seo. Oibríonn mo dhaid sa chathair mar thiománaí

bus. Ar maidin tosaíonn sé ag obair ar a seacht. Is fáilteoir í mo mham san óstán áitiúil. Bíonn sí an-ghnóthach.

Is mise an dara duine is sine sa chlann. Tá Fearghus bliain is fiche d’aois agus oibríonn sé mar mheicneoir sa gharáiste áitiúil. Is fuath liom innill mar bíonn siad salach. Is aoibhinn leis an salachar agus an obair. Tá deirfiúr amháin agam. Caitriona is ainm di. Freastalaíonn sí ar an mbunscoil síos an bóthar uainn. Oibrím féin sa sráidbhaile i mbialann in aice linn ar an Satharn. Is fuath liom é ach is aoibhinn liom an t-airgead. Is maith liomsa teilifís agus peil, go háirithe, foireann na Gaillimhe agus Hiudaí. Imrím ar fhoireann na scoile. Ba mhaith liom a bheith i mo pheileadóir amach anseo.

An triú cainteoir

Is mise Colm Ó Sé. Táim sé bliana déag d’aois. Cónaím i dteach sraithe i gCaisleán Graire, i gCiarraí. Rugadh mé ann. Oibríonn mo dhaid i dTrá Lí mar innealtóir. Ar maidin tosaíonn sé ag obair ar a naoi. Is dochtúir í mo mham san otharlann. Bíonn sí an-ghnóthach. Is mise an dara duine is óige sa chlann. Tá Rebecca cúig bliana is fiche d’aois agus oibríonn sé mar ailtire i gCorcaigh. Tá deartháir amháin agam. Culainn is ainm dó. Freastalaíonn sé ar an ollscoil i Luimneach. Tá post páirtaimseartha aige i dteach tábhairne mar fhreastalaí. Oibrím féin san ionad siopadóireachta i dTrá Lí ar an Satharn. Ó Luan go hAoine freastalaím ar Mhéanscoil na mBráithre Críostaí i dTrá Lí. Is maith liomsa eolaíocht, go háirithe, leictreachas agus innill. Imrím ar fhoireann na scoile. Ba mhaith liom a bheith i mo leictreoir amach anseo.

Cuid B

Fógra a haon

Seo fógra ó Iasc Mara Teoranta. Bunaíodh an comhlacht seo dhá bhliain ó shin i gCarna. Tá cúigear ag obair ann faoi láthair. Ba mhaith leis an gcomhlacht, Iasc Mara Teoranta, breis daoine a fhostú mar innealtóirí. Tá dhá phost i gceist.

Tosaíonn an pá ag tríocha míle euro sa bhliain agus ardaíonn sé go daichead míle euro. Don té a cheapfar sa phost tosóidh an obair ag deireadh na míosa agus beidh an post lonnaithe i gCarna.

Fógra a dó

Seo fógra ó TG4. Ba mhaith leis an gcomhlacht daoine nua a earcú mar láithreoirí. Tá dhá phost i gceist. Tosaíonn an pá ag fiche míle euro. Don té a cheapfar sna poist tosóidh an obair ag tús na bliana seo chugainn ar an dara lá is fiche d'Eanáir. Poist pháirtaimseartha a bheidh iontu. Beidh na daoine a cheapfar ag obair sa cheannáras i mBaile na hAbhann ar feadh bliana. Maireann an lá oibre ó a hocht ar maidin go dtí a naoi san oíche. Is fostóir comhionannais é TG4. Is é deireadh na míosa an triochadú lá de Mheitheamh an lá deireanach do na hiarratais.

Fógra a trí

Seo fógra ó gharáiste Uí Néill. Tá an garáiste ag lorg meicneoir, nó duine óg ar mian lei nó leis a bheith ina mheicneoir. Tá post amháin i gceist. Tosaíonn an pá ag cúig mhíle is fiche euro sa bhliain. Don té a cheapfar sa phost tosóidh an obair ag tús na seachtaine seo chugainn ar an gcúigiú lá is fiche den mhí seo. Post lánaimseartha a bheidh ann. Beidh an té a cheapfar ag obair sa gharáiste ó a hocht ar a maidin go dtí a cúig san iarnóin. Is í an Aoine seo an lá deireanach do na hiarratais.

Cuid C

Comhrá a haon

Eimhir: An bhfaca tú an fógra sa nuachtán *Foinse*, a Sheáin?

Seán: Ní fhaca, a Eimhir. Céard a bhí ann?

Eimhir: Fógra do fholúntas sa chomhlacht Aer Árainn.

Seán: Aer Árainn! B'aoibhinn liom dul ag obair leo.

Eimhir: Ba mhaith liomsa freisin, mar phiolóta.

Seán: Taispeáin dom an fógra.

Eimhir: Sin é.

Seán: Dar le seo, tá poist acu do dhaoine ar mhaith leo bheith ina bpiolótaí agus tá pá de dhaichead míle euro sa bhliain i gceist.

Eimhir: Táimse chun iarratas a chur isteach.

Seán: Mise freisin.

Eimhir: Cad eile a deir an fógra?

Seán: Dar leis go mbeidh an traenáil go léir i nGaillimh. Mairfidh an traenáil bliain go leith. Tá matamaitic agus eolaíocht riachtanach don phost, agus tá Gaeilge dar ndóigh.

Eimhir: Poist lánaimseartha a bheidh iontu freisin, a Sheáin.

Seán: Táimse chun m'iarratas a chur isteach láithreach. Céard fútsa?

Eimhir: Mise freisin.

Seán: Slán agat.

Eimhir: Slán leat.

Comhrá a dó

Siobhán: Dia duit, a Lúc.

Lúc: Dia is Muire duit, a Shiobháin.

Siobhán: Ní fhaca mé tú le fada. Cá raibh tú?

Lúc: Tá post nua agam.

Siobhán: Cá bhfuil tú ag obair?

Lúc: Oibrím sa teach tábhairne.

Siobhán: Cén ceann?

Lúc: Teach tábhairne Uí Laoire.

Siobhán: Cathain a thosaigh tú ann?

Lúc: Thosaigh mé mí ó shin. Faighim cúig euro caoga cent san uair.

Siobhán: Níor mhaith liomsa a bheith ag obair i dteach tábhairne. B'fhéarr liom mo phost sa siopa nuachtán.

Lúc: Tá an t-airgead níos fearr sa teach tábhairne, cúig euro caoga cent san uair.

Siobhán: An bhfuil do thuismitheoirí sásta leis?

Lúc: Tá siad sásta leis an airgead ach níl siad ró-shásta le cúrsaí scoile.

Siobhán: Cén fáth?

Lúc: Tá m'obair scoile ag éirí níos measa.

Siobhán: Cad a cheapann siad faoi?

Lúc: Tháinig litir abhaile ón múinteoir Fraincise ag gearán faoi dhrochthoradh a fuair mé.

Siobhán: Cad a dhéanfaidh tú?

Lúc: Éireoidh mé as an bpost muna bhfeabhsóidh na torthaí. Slán agat.

Siobhán: Slán leat.

Comhrá a trí

Síle: Dia duit, a Fhiachra.

Fiachra: Dia is Muire duit, a Shíle.

Síle: Buíochas le Dia, tá an samhradh linn.

Fiachra: Tá post páirtaimseartha agam do na laethanta saoire.

Síle: Cá bhfuil sé?

Fiachra: San ionad siopadóireachta.

Síle: Cén siopa?

Fiachra: An siopa éadaigh.

Síle: Cathain a thosóidh tú ann?

Fiachra: Tús na míosa seo chugainn. Gheobhaidh mé sé euro caoga cent san uair mar oibrí.

Síle: Ba mhaith liomsa jab a fháil ann.

Fiachra: Tá an t-airgead ar fheabhas, sé euro caoga cent san uair.

Síle: An bhfuil folúntas fágtha, meas tú?

Fiachra: Níl a fhios agam. Cuir glao ar an siopa.

Síle: An bhfuil an uimhir ghutháin agat?

Fiachra: Seo í, 609 569327.

Síle: Cuirfidh mé glao orthu láithreach.

Fiachra: Slán agat.

Síle: Slán leat.

Cuid D

Píosa a haon

Tá post páirtaimseartha le fáil le Raidió na Life, do dhéagóir os cionn ceithre bliana déag d’aois agus faoi bhun naoi mbliana déag d’aois. An cineál oibre atá i gceist ná cabhrú le beirt chraoltóirí eile, Liam ó Néill agus Sinéad Ní Cheallaigh. Thosaigh an bheirt acu ag obair mar chraoltóirí anuraidh. €4.78 san uair an pá a bheidh ar fáil. Post bliana a bheidh ann ag tosú ar an Luan, an tríú lá de Mhárta. Dé Domhnaigh an lá deireanach chun cur isteach ar an bpost seo. Caithfear gach iarratas a sheoladh chuig Raidió na Life, Cearnóg Mhuirfean, Baile Átha Cliath 2.

Píosa a dó

Tá post páirtaimseartha le fáil in Ollmhargadh Uí Néill, do dheagóir os cionn ceithre bliana déag d’aois agus faoi bhun naoi mbliana déag d’aois. An cineál oibre atá i gceist ná cabhrú le beirt eile, ag líonadh seilfeanna agus ag glanadh urlár. €4.78 san uair an pá a bheidh ar fáil. Dé Domhnaigh an lá deireanach chun cur isteach ar an bpost seo. Tá ollmhargadh Uí Néill suite san ionad siopadóireachta i lár na cathrach i Luimneach.

Píosa a trí

Osclóidh an comhlacht éadaigh, Geansaí Chiarraí Teoranta, monarcha nua sa Daingean, i gCiarraí, amárach. Déanfar gach cineál geansaithe ann agus beidh caoga euro ar gach geansaí. Tríocha duine a bheidh ag obair ann i dtosach, ag fáil deich euro san uair. Daoine le taithí oibre os cionn fiche bliain d’aois atá ag teastáil. Tá súil acu an líon daoine a mhéadú amach anseo. Is é an tAire Mícheál Ó Cuív a dhéanfaidh an oscailt oifigiúil.

Caibidil 3

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Sorcha Ní Chonchúir. Rugadh mé i nGort a'Choirce ach tá cónaí orm i Rosmuc. Is í an áit a rugadh agus a tógadh m'athair. Oibríonn mo mham in otharlann mar chúntóir. Ag an deireadh seachtaine oibrím i siopa poitigéara i gCarna. Níl ach deirfiúr amháin agam. Síle is ainm di. Oibríonn sí mar phoitigéir i mBaile Átha Cliath. Tá otharlann in aice leis an teach chomh maith le hollmhargadh. Ba mhaith liomsa a bheith i mo bhainisteoir ollstóir. Is é cóc an deoch is fearr liom.

An dara cainteoir

Is mise Liam Ó Ruairc. Táim i mo chónaí i Sligeach. Rugadh mé i dTír Chonaill. Is as Maigh Eo m'athair agus mo mháthair. Is mise an duine is óige sa chlann. Tá deirfiúr amháin agam. Oibríonn sí mar dhochtúir in ospidéal na Gaillimhe. Is máinlia é m'athair in ospidéal Shligigh. Bhí timpiste uafásach agam nuair a bhí mé cúig bliana d'aois. Bhuail carr mé agus briseadh mo dhá chos agus gortaíodh mo ghualainn. Tá feabhas orm anois. Oibríonn m'aintín mar bhanaltra sa Ghearmáin. Is fearr liom uachtar reoite ná aon bhia eile.

An triú cainteoir

Is mise Nuala Nic Dhiarmada. Cónaím i dteach scoite i gcathair Chorcaí. Níl ach deirfiúr amháin agam. Tá cúrsa leighis ar siúl aici i mBaile átha Cliath. Fanann sí ann faoi láthair. Oibríonn sí i siopa poitigéara go páirtaimseartha. Oibríonn mo dhaid i mBialann na Mara mar chócaire agus oibríonn mo mháthair leis mar fhreastalaí. Is fearr liom bialann mo dhaid ná aon bhialann eile. Tá na héisc i mBialann na Mara níos fearr ná in aon áit eile. Is fuath liom an Satharn. Bíonn orm oibriú le m'athair sa bhialann.

Cuid B

Fógra a haon

Beidh Díolachán Saothair ar siúl i halla an phobail Dé Domhnaigh. Is fiú go mór dul ann mar beidh go leor rudaí ar díol ann ar phraghas réasúnta. Beidh leabhair, cistí agus fíon ann. Úsáidfean an t-airgead a bhaileofar chun cabhair a thabhairt do Shéamas de Brún. Gortaíodh Séamas go dona i dtimpiste bhóthair.

Fógra a dó

Osclófar bialann nua ar an Aoine seo chugainn. An Sorn is ainm di. Buail isteach chugainn ar an tsráid mhór in aice le teach tábhairne Mhic Sheáin. Bialann mara atá inti. Beidh portáin, gliomaigh, bradáin agus gach sórt éisc eile ann. Má thagann tú roimh a naoi gheobhaidh cáca milis saor in aisce.

Fógra a trí

Seo fógra do chailíní agus do mhná na tíre. Ní bheidh rás mór na mban ar siúl i mBaile Átha Cliath Dé Domhnaigh de bharr na drochaimsire. Rithfean an rás ar an Aoine an séú lá déag den mhí seo. Anuraidh bhí fiche cúig mhíle duine ag rith agus táimid ag súil le tríocha míle i mbliana. Rás deich gciliméadar a bheidh ann. Má tá tuilleadh eolais uait cuir fios ar Lorna Ní Laoire, An Bainisteoir Spóirt, Bardas Átha Cliath.

Cuid C

Comhrá a haon

Nóra: Heileo?

Stiofán: A Nóra, Stiofán anseo! Ní fhaca mé tú le tamall fada.

Nóra: Bhí timpiste bhóthair agam.

Stiofán: Go bhfóire Dia orainn. Cad a tharla?

Nóra: Trí seachtaine ó shin bhí mé ar mo bhealach chuig an Daingean sa charr le mo dhaid. Bhuail carr muid.

Stiofán: An bhfuil tú gortaithe go dona?

Nóra: Bhuail mé mo ghualainn ar dhoras an chairr. Tá sí brúite agus tá mo chos briste.

Stiofán: Cathain a bheidh tú ar ais ar scoil?

Nóra: Bhí mé san ospidéal inné agus bhain an dochtúir plástar de mo chos. Dúirt sé go mbeinn ábalta dul ar ais ar scoil ar an gCéadaoin.

Stiofán: Is mór an trua! Níl an t-ádh ort!

Nóra: Inis dom cén fáth?

Stiofán: Beidh scrúdú tíreolaíochta againn an lá sin.

Nóra: An dtabharfá cabhair dom? Níl nóta ar bith agam.

Stiofán: Cinnte, rachaidh mé trasna chugat le mo chuid nótaí tíreolaíochta.

Nóra: Is peata thú.

Comhrá a dó

Tomás: Heileo?

Eibhlín: Eibhlín anseo, cá raibh tú le dhá lá anuas? Bhí gach duine buartha fút, a Thomáis.

Tomás: Bheul, bhí mé tinn sa leaba.

Eibhlín: Chuala mé go raibh tinneas uafásach ag dul thart. An fliú a bhí ann is dóigh.

Tomás: Ní hea go díreach.

Eibhlín: Céard a bhí ort mar sin?

Tomás: Bheul, fadhb bhoilg.

Eibhlín: Céard?

Tomás: Bheul, bhí pian i mo bholg agam le dhá lá anuas. D'ith mé an iomarca sa bhialann an oíche cheana. Breithlá mo mháthar a bhí ann. Chuaigh an teaghlach go léir ann. Bhí dhá stéig agus dhá mhilseog mhór agam.

Eibhlín: Nach tusa an t-amadán ceart?

Tomás: Ná bí mar sin. Ní raibh faic agam le dhá lá anuas.

Táim cráite leis an bpian i mo bholg.

Eibhlín: Níl trua dá laghad agam duit.

Comhrá a trí

Nuala: Heileo!

Pól: Haigh, a Nuala. Pól anseo. An bhfuil aon rud ar siúl agat anocht?

Nuala: Níl. Seachas breathnú ar *Ros na Rún* ar TG4.

Pól: Bheul, tá tú saor mar sin.

Nuala: Táim.

Pól: Ar fheabhas, bhí mé ag smaoineamh ar dhul amach chuig an bpictiúrlann agus chuig an mbialann nua sin.

Nuala: Bheadh sé sin galánta.

Pól: Deir Aoife go mbíonn na sceallóga agus na deochanna an- bhlasta inti.

Nuala: An ndeir?

Pól: An bhféadfá teacht trasna chuig mo theachsa ag a seacht? Beidh mé ag fágaíl ag a hocht. Tá teilifís nua againn le scáileán tríocha orlach.

Nuala: Cathain a thosaíonn an scannán?

Pól: Ag leathuair tar éis a hocht.

Nuala: Beidh go leor ama againn mar sin.

Pól: Ná déan dearmad ceapaire agus gloine bainne a thabhairt do mo dheirfiúr Síle sula gcuirfidh tú í a chodladh ag a naoi.

Nuala: Goidé? Nach bhfuilimid ag dul le chéile?

Pól: Níl, táim ag dul le hAoife. Níl éinne i mo theachsa anocht agus thabharfása aire mhaith do Shíle.

Nuala: Ní dóigh liom é.

Pól: A Nuala? A Nuala! Céard atá cearr léi in aon chor?

Cuid D

Píosa a haon

Tharla timpiste bhóthair trí mhíle siar ó Chathair na Gaillimhe aréir. Maraíodh triúr agus gortaíodh beirt eile. Shleamhnaigh carr amháin ar leac oighir agus bhuaíl an carr sin i gcoinne an chairr eile. Tógadh na daoine go h-ospidéal na Gaillimhe. Deir na gardaí go raibh an dá charr ag dul ró-thapa ag an am.

Píosa a dó

Bhuaigh Bean as Gaoth Dobhair milliún euro sa Chrannchur Náisiúnta aréir. Máire Nic Ghiolla Easpaig is ainm di. Dúirt sí go dtabharfadh sí céad míle euro don ospidéal réigiúnda i Sligeach. Chaith sí bliain ann anuraidh tar éis timpiste bhóthair. Ba mhaith léi go rachadh an t-airgead chun trealamh a fháil don ionad éigeandála.

Píosa a trí

D’oscail an tAire Sláinte foirgneamh nua in ospidéal na leanaí i gCroimghlinn maidin inné. Beidh caoga leaba sa bhreis ann le hobrádlanna nua agus saotharlann eolaíochta. Chomh maith le sin beidh bialann ann do chuireoirí agus seomra spraoi.

Caibidil 4

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Seosamh de Paor. Táim seacht mbliana déag d’aois. Cónaím i dteach scoite ar bhruach na habhann i sráidbhaile beag darb ainm an Clochán, Co. Chiarraí. Is ceantar uaigneach iargúlta é faoin tuath. Tá an fharraige siar uainn agus na sléibhte soir uainn. Ceapaim gur ceantar álainn sláintiúil é. Tá míbhuntáistí ag baint leis an áit. Níl dochtúir áitiúil againn a thuilleadh. Tá an t-ospidéal áitiúil i dTrá Lí. Sa tsráidbhaile níl ach siopa grósaera, teach tábhairne, bunscoil, garáiste agus oifig an phoist. Tagann an leabharlann uair sa tseachtain ar an Máirt i veain mór.

An dara cainteoir

Is mise Cathal Mac Dónaill. Cónaím i dteach sraithe i mbruachbhaile atá suite ag bun na sléibhte. Bíonn an baile

plódaithe agus tá sé an-ghnóthach. Is as Leitir Ceanainn mé. Is é 17 Garrán Uí Chonghaile an seoladh atá agam. Sa bhaile mór tá an-chuid áiseanna ach is iad na cinn is fearr liom ná an leabharlann, an t-ionad pobail, agus an t-ionad spóirt. Oibrím san ollmhargadh ar an Aoine. Téann mo dheartháir óg, Seán, don bhunscoil. Tá óstán breá suite gar don teach.

An triú cainteoir

Is mise Muiris Ó Braonáin. Cónaím i lár na cathrach in árasán. Tá an áit salach, truailithe agus lofa. Is as Gaillimh mé. Is é 17 Ascaill Uí Mhuirthile an seoladh atá agam. Sa chathair tá gach rud in aice láimhe cosúil le hollmhargadh, banc, scoil agus siopa an phoitigéara. Ach tá áiseanna eile in easnamh, mar shampla gairdín de mo chuid féin agus páirceanna imeartha. Freastalaím ar an meánscoil. Is scoil mhór í le hocht gcéad dalta. Oibríonn mo dheartháir Lorcán sa siopa nuachtán.

Cuid B

Fógra a haon

An duine óg láidir le Gaeilge thú? Ar mhaith leat cúpla euro breis a shaothrú an Nollaig seo? Níl le déanamh ach glao a chur ar an mBainisteoir, an Clochán, Co na Gaillimhe. Ollmhargadh atá i gceist agus is duine óg idir ceithre bliana déag agus fiche bliain d'aois atá á lorg acu. Obair? Faic seachas boscaí a iompar, seilfeanna a líonadh agus freastal ar cheisteanna na gcustaiméirí. Cúig euro san uair a gheobhaidh tú.

Fógra a dó

Beidh díolachán mór an tsamhraidh ag tosú Dé hAoine seo chugainn i siopa éadaigh Mhuintir de Brún atá lonnaithe sa Daingean. Beidh brístí ar leathphraghas agus blúsanna chomh maith. Beidh sciortaí agus gúnaí le fáil ar phraghasanna dochreidte, tá siad chomh híseal sin. Beidh lacáistí móra ar fáil ar gach sórt éadaigh, ó stocaí go geansaithe ildaite. Chomh maith le sin beidh crannchur mór

le haghaidh duais iontach, gluaisrothar nua. Má cheannaíonn tú luach daichead euro d'earraí uainn gheobhaidh tú ticéad don chrannchur.

Fógra a trí

Tá teach saoire aon stór le díol i nGaoth Dobhair, i dTír Chonaill. Tá an teach suite ar imeall na farráige. Tá suíomh álainn iargúlta aige mar níl teach ar bith eile gar dó. Tá seomra bia, seomra suí, trí sheomra codlata agus cistin mhór ann le gach áis nua-aimseartha inti. Tá oigheann micreathonna, reoiteoir, cuisneoir, meaisín nite gréithre agus sorn. Má tá tuilleadh eolais uait glaoigh ar 092 54897.

Cuid C

Comhrá a haon

Sorcha: Heileo?

Colm: Haigh, a Shorcha! Colm anseo! Táim ag glaoch ort ó mo theach nua.

Sorcha: Do theach nua?

Colm: Sea, a Shorcha, teach gleoite atá ann! Teach scoite é agus tá seacht sheomra codlata ann agus cúig sheomra foltha.

Sorcha: Dáiríre?

Colm: Tá agus tá sé suite ag bun na sléibhte ar bhruach na habhann. Téim ag snámh san abhainn chuile lá.

Sorcha: Agus an ceantar nua seo, an maith leat é?

Colm: Ó is breá liom é. Tá sé ar fheabhas. Táimid i lár na tuaithe. Tá an tsráidbhaile míle siar an bóthar uainn.

Sorcha: An bhfuil áiseanna maithe ann?

Colm: Gan amhras tá. Tá siopa sceallóga agus siopa fise ann.

Sorcha: Cogar, a Choilm, an bhfuil pictiúrlann ann?

Colm: Bhuel, níl ... ach cén fáth?

Sorcha: Tá pictiúrlann sa bhaile mór anois le deich scáileán. Tá sé san ionad siamsaíochta. Chomh maith le sin tá ceithre bhialann ann, ceann Iodáileach agus ceann Síneach agus halla spóirt.

Colm: Ó, an mar sin atá?

Sorcha: Sea, sin mar atá, a Choilm. Slán!

Comhrá a dó

Siobhán: Heileo?

Seosamh: A Shiobháin, Seosamh anseo!

Siobhán: A Sheosaimh! Bhí mé ag iarraidh dul i dteagmháil leat le coicís anuas ach ní raibh aon fhreagra uait.

Seosamh: Táimid imithe ón seanteach le mí anuas. Cheannaigh mo thuismitheoirí bungaló agus dhíol siad an teach dhá stór.

Siobhán: Ach teach breá ab ea an seancheann.

Seosamh: Dúirt mo thuismitheoirí go raibh sé ró-mhór don chlann.

Siobhán: Tá an ceart acu. Níl ach cúigear sa teaghlach agus bhí seacht seomra codlata sa seanteach.

Seosamh: Níl ach ceithre sheomra codlata sa bhungaló.

Siobhán: An dtaitníonn sé leat?

Seosamh: Is aoibhinn liom é mar tá sé in aice na farraige agus gar don ionad pobail.

Siobhán: Tá sé sin áisiúil. An fáth go raibh mé ag gaoch ort ná go mbeidh dioscó ar siúl san óstán ar an Satharn seo chugainn agus is dóigh liom go mbeidh craic agus spraoi ann. An dtiocfaidh tú liom?

Seosamh: Tíocfaidh cinnte.

Siobhán: Buailfidh mé leat ag do theachsa ag a hocht an oíche sin.

Seosamh: An bhfuil mo sheoladh nua agat?

Siobhán: Níl.

Seosamh: Is é an seoladh nua atá agam ná uimhir a deich, Sráid na Siopaí, Béal an Átha.

Siobhán: An-mhaith, a Sheosaimh. Slán!

Seosamh: Slán, a Shiobháin.

Comhrá a trí

Nuala: Heileo?

Ciarán: A Nuala, Ciarán anseo. Cad é mar atá tú?

Nuala: Á, ag streachailt leis an saol.

Ciarán: Cad atá ort?

Nuala: Dhera, goideadh mo rothar inné.

Ciarán: Dia ár sábháil! Cén áit a raibh an rothar nuair a goideadh é?

Nuala: Chuaigh mé go Leitir Ceanainn ag siopadóireacht tráthnóna inné. Dífhág mé an rothar ar imeall charrchlós ollmhargadh Uí Néill. Cheannaigh mé rud nó dhó. Thóg mé leabhar amach ón leabharlann agus bhí sé imithe nuair a tháinig mé ar ais.

Ciarán: Agus an ndeachaigh tú chuig na gardaí?

Nuala: Chuaigh agus thosaigh siad ag gáire fám.

Ciarán: Cén fáth?

Nuala: Ní raibh an rothar faoi ghlas agam.

Ciarán: Bheul, tá an locht ort mar sin.

Nuala: Ní hé sin deireadh an scéil. Tháinig siad ar an rothar maidin inniu in aice leis an otharlann.

Ciarán: Dea-scéal é sin.

Nuala: Ní hea ach drochscéal. Thóg na gadaithe an dá roth, an diallait agus na soilse. Níor fágadh ach an cnámharlach.

Ciarán: A Thiarna. Bhí mé chun cuireadh a thabhairt duit dul ag rotháíocht liom ar an deireadh seachtaine ach ní dóigh liom é anois.

Nuala: Tá an ceart agat. Slán!

Ciarán: Slán!

Cuid D

Píosa a haon

Bean as Baile Átha Cliath a bhuaigh an duais mhór dhá mhilliún euro go leith sa Chrannchur Náisiúnta Dé Céadaoin. Cúigear clainne atá ar an mbean seo agus iad ar fad sna fichidí agus pósta. Deir sí go bhfuil sí chun árasán a cheannach do

gach duine acu agus cuid den duais a bhronnadh ar ospidéal na leanaí i dtuaisceart na cathrach. Ceannóidh sí féin teach scoite nua faoin tuath i measc na sléibhte.

Píosa a dó

Bhí slua mór ann inné nuair a d’oscail an tAire Dlí agus Cirt teach cúirte nua i Sligeach. Tá gach áis nua-aimseartha ann, idir ríomhairí, an t-idirlíon agus ceamaraí sa chúirt. Tá seomra feithimh ann, dhá chúirt, spás do chéad lucht féachana agus leabharlann bheag do na dlíodóirí.

Píosa a trí

Tá téarma príosúin trí bliana faighte ag fear óg ó Chill Árne, Co. Chiarraí. Ar an seachtú lá de Mheitheamh seo caite, bhris Muiris Mac Gearailt ó Shráid Eoin, Cill Árne, isteach i Siopa Uí Shé. Siopa físe agus teilifíse atá ann. Tar éis dó úinéir an tsiopa a cheangal, thug sé leis breis agus cúig mhíle euro ón taisceadán. Scrios sé an siopa. Bhris sé dhá theilifís agus trí fhíseán.

Caibidil 5

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Séamas de Róiste. Táim sé bliana déag d’aois. Tá cúigear i mo theaghlach. Is mise an duine is óige sa chlann. Seinneann mo dheirfiúr Emma i ngrúpa ceoil. Imríonn mo dheirfiúr Sinéad do fhoireann peile na Gaillimhe. Cónaím i dteach scoite i mbruachbhaile i nGaillimh. Is aoibhinn liom ceol, go háirithe ceol traidisiúnta. Ceapaim go bhfuil an grápa Altan ar fheabhas. Tacaím le foireann peile na Gaillimhe. Is í cispheil an spórt is fearr liom.

An dara cainteoir

Is mise Treasa Ní Dháill. Táim cúig bliana déag d’aois. Tá seisear i mo theaghlach. Is mise an duine is sine sa chlann. Imríonn mo dheirfiúr Nóra eitpheil. Imríonn mo dheirfiúr Cáit leadóg. Cónaím i dteach leathscoite i dTrá Lí. Is aoibhinn liom faisean, go háirithe éadaí ón bhFrainc. Ceapaim go bhfuil an saothar John Rocha ar fheabhas. Téim ag siopadóireacht gach seachtain. Is í dúghorm an dath is fearr liom.

An triú cainteoir

Is mise Eimear Ní Bhaoill. Táim ceithre bliana déag d’aois. Tá ceathrar i mo theaghlach. Is iad sin mo thuistí, mé féin agus mo dheartháir, Conán. Imríonn sé liathróid láimhe agus cluiche corr. Imrím camógaíocht agus criocaid. Cónaím in árasán. Is aoibhinn liom ceol tuaithe go háirithe ceol ó Mheiriceá. Is fuath liom rac cheol. Ceannaím dlúthdhioscaí go rialta.

Cuid B

Fógra a haon

Seo fógra ó phríomhoide na scoile. De bharr na drochaimsire, ní bheidh na cluichí seo ar siúl an tseachtain seo: peil Ghaelach, iomáint agus haca. Ach leanfaidh na cluichí seo ar aghaidh mar is gnáth: cispheil, eitpheil agus leadóg. Beidh na cluichí cispheile ar siúl ar an gCéadaoin. Imreofar na cluichí eitpheile ar an Aoine. Ní mór d’imreoirí na gcluichí atá curtha ar ceal bualadh le chéile i seomra a cúig ag am lóin.

Fógra a dó

Seo fógra ón siopa ceoil. Beidh sladmhargadh ar siúl an Luan seo chugainn ag a deich. Díolfar earraí agus uirlisí ar leathphraghas. Dar ndóigh beidh rudaí eile níos saoire fós. Ní bheidh á lorg ar dhlúthdhiosca ach cúig euro. Tá giotáir ar fáil ar thríocha euro. Tá sacsafón le fáil ar ochtó euro. Gach custaiméir a thagann isteach ar an Luan gheobhaidh sé nó sí cóip saor d’albam Daniel O’Donnell.

Fógra a trí

Seo fógra ó leasphríomhoide na scoile. Tosóidh seó faisin na bliana seo ar an Domhnach seo chugainn ag a hocht a chlog. Diolfar na ticéid ag an doras. Cosnóidh siad deich euro an ceann. Rachaidh an t-airgead go léir do halla spóirt na scoile agus chun fearas a cheannach don halla. Críochnóidh an seó ag a deich agus beidh tae agus soláistí ar fáil ina dhiaidh sin.

Cuid C

Comhrá a haon

Treasa: Dia duit, a Fhionnuala.

Fionnuala: Dia is Muire duit, a Threasa.

Treasa: Cá bhfuil do thriall ar maidin?

Fionnuala: Chuig an gcúirt leadóige.

Treasa: Ní raibh a fhios agam gur imir tú leadóg.

Fionnuala: Ní imrím.

Treasa: Cén fáth go bhfuil tú ag dul ann, mar sin?

Fionnuala: Táim chun bualadh le Liam ann.

Treasa: Tuige?

Fionnuala: Tá an chúirt leathbhealach idir teach Liaim agus mo theach. Táimid ag dul ag imirt gailf.

Treasa: Galf?

Fionnuala: Sea, galf. Imrím go rialta agus táim ag dul i bhfeabhas.

Treasa: Cathain a thosaigh tú ag imirt?

Fionnuala: Bliain ó shin, agus is aoibhinn liom é. Tugann sé sos dom ón obair scoile.

Treasa: An bhfuil mála agus maidí gailf agat?

Fionnuala: Níl. Faighim an trealamh ar cíós ón gclub.

Treasa: Cén fáth?

Fionnuala: Níl dóthain airgid agam chun mála agus trealamh a cheannach. Táim ag cur airgid i dtaisce.

Treasa: Tuigim.

Fionnuala: Caithfidh mé imeacht. Tá mé déanach. Slán agat.

Treasa: Slán leat.

Comhrá a dó

Fiachra: An bhféadfainn labhairt le Seoirse?

Seoirse: Is mise Seoirse. Cé tusa?

Fiachra: Dia duit, a Sheoirse. Fiachra anseo.

Seoirse: Cad atá ar siúl agat?

Fiachra: Táim ag glaoch mar ní chuimhin liom cathain a bheidh an cleachtadh.

Seoirse: Fan go bhfeice mé. Tosóidh sé ag a naoi ar an Aoine.

Fiachra: An mbeidh sé fós i ngaráiste Eoin?

Seoirse: Beidh, go deimhin.

Fiachra: Ar shocraigh tú ar ainm an ghrúpa go fóill?

Seoirse: Níl tuairim dá laghad agam seachas Na Ciaróga agus tá sé sin tógtha cheana féin.

Fiachra: An bhfuil an t-amhránaí nua ag teacht?

Seoirse: Tá, gan amhras. Deirdre is ainm di. Tá guth iontach aici agus seinneann sí an méarchlár.

Fiachra: An dóigh leat go bhfuil an iomarca sa ghrúpa anois?

Seoirse: Ní dóigh liom é. Tá seisear iontach, mise ar na drumáí, tusa ar an dordghiotár, Nuala ar an bhfidil, Deirdre ag canadh agus ar an méarchlár agus an cúpla Eoin agus Stiofán ar na giotáir.

Fiachra: Is dócha go bhfuil an ceart agat.

Seoirse: An bhféadfainn an glao a stopadh anois? Tá glao eile ag teacht isteach.

Fiachra: Cinnte. Slán.

Seoirse: Slán leat.

Comhrá a trí

Máire: Dia duit, a Dhiarmaid. Máire anseo.

Diarmaid: Dia is Muire duit, a Mháire. Conas atá tú?

Máire: Uafásach.

Diarmaid: Cén fáth?

Máire: Mothaím neirbhíseach faoin gceolchoirm amárach.

Diarmaid: Ná bí mar sin, beidh gach rud togha.

Máire: An dóigh leat é?

Diarmaid: Táim cinnte de.

Máire: Níor chan mé os comhair míle duine riamh roimhe seo.

Diarmaid: Tá guth binn agat. Beidh an slua faoi dhraíocht agat.

Máire: Goidé faoin trealamh fuaime? An bhfuil na micreafóin go léir in ord?

Diarmaid: Tá. Thástáil mé iad inniu.

Máire: Cathain a bheidh tú ag bualadh liom?

Diarmaid: Sroichfidh mé do theach ag meánlae. Rachaimid ansin go dtí an halla. Ullmhóimid an trealamh. Tosóidh an cheolchoirm ag a seacht san oíche.

Máire: Tá sé sin ceart go leor. Caithfidh mé dul anois. Slán leat.

Diarmaid: Slán agat.

Cuid D

Píosa a haon

I nGaith Dóbhair a reachtáilfear Comórtas Peile na Gaeltachta i mbliana. Tiocfaidh na foirne go léir le chéile ann ó Ghaeltachtaí na tíre. I mbliana, beidh foirne ann ó Chorca Dhuibhne, ó Mhuscraí agus ón Rinn sa deisceart. Chomh maith le sin beidh foirne ann ó Ráth Cairn, Gaeltacht Chonnachta agus Tír Chonaill féin. Tosóidh na cluichí ar an Aoine. Beidh an cluiche ceannais sinsir ar siúl ar an Luan ag a dó a chlog. Mar is gnáth, craolfaidh Raidió na Gaeltachta an cluiche beo. Beidh an Teachta Dála Éamon Ó Cuív i láthair chun an corn a bhronnadh ag deireadh an chluiche.

Píosa a dó

Tháinig tríocha páiste le chéile sa Spidéal an chéad seachtain de Lúnasa chun cúrsa dramaíochta agus ceoil traidisiúnta a dhéanamh. Ba í Cáit de Bláca a bhí i bhfeighil an chúrsa. Ag deireadh an chúrsa thug siad taispeántas oifigiúil. Bhí veidhlíní, bodhráin, feadóga, boscaí ceoil agus fliúiteanna le cloisteáil ann. Ina dhiaidh sin chuir siad dráma ar siúl.

D'ullmhaigh na páistí na héadaí, na radharcanna agus ceol an dráma. Thaitin an oíche le cách.

Píosa a trí

Chuir daltaí ó Phobalscoil an Teampaill sa Dún taispeántas faisin ar siúl sa scoil aréir. Bailíodh dhá mhíle euro do ospidéal na leanaí. Chuir na siopaí éadaigh sa cheantar éadaí ar fáil don oíche. B'é an tAire Airgeadais a sheol an taispeántas. B'é Seán ó Laoi, iarscoláire na scoile, fear an tí.

Caibidil 6

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Liam Ó Murchú. Cónaím in Inis le mo theaghlach. Tá seisear againn ann. Is mise an duine is sine. Is aoibhinn liom an teilifís. Breathnaím uirthi an t-am go léir. Ceapaim gurbh é Hiudaí an duine is fearr ar TG4. Tá sé greannmhar. Cuireann sé mé ag gáire. Ní bhíonn cead agam breathnú ar an teilifís go dtí go mbíonn m'obair bhaile déanta agam. Is fuath liom obair bhaile, go háirithe Béarla. Is é Béarla an t-ábhar is fuath liom. Tá sé leadránach.

An dara cainteoir

Is mise Sinéad Ní Cheallaigh. Táim trí bliana déag d'aois. Freastalaím ar Phobalscoil na Cille. Is aoibhinn liom an scoil. Ní bhíonn mórán ama agam don teilifís mar bím ró-ghnóthach le spórt agus caitheamh aimsire. Éistim le ceol ar an raidió ar an mbealach abhaile ón scoil. Is é Raidió na Life an stáisiún is fearr liom. San oíche sula dtéim a chodladh breathnaím ar an sobalchlár *Ros na Rún*. Ceapaim gur clár an-spéisiúil é. Is aoibhinn liom an carachtar Tadhg. Tá sé glic agus mailíseach.

An triú cainteoir

Is mise Rebecca Ní Mhurchú. Cónaím i bPort Mearnóg le m'athair, mo mháthair agus mo dheirfiúr Emma. Is é ealaín an t-ábhar is fearr liom. Is aoibhinn liom an teilifís, go háirithe cartáin agus cláracha ceoil ar MTV. Is fearr liom POP TV ar TG4. Ní éistim leis an raidió go minic mar bíonn sé leadránach. B'fherr liom éisteacht le mo cheol féin.

Cuid B

Fógra a haon

Seo fógra ó Raidió na Gaeltachta faoi chlár nua do dhéagóirí a bheidh ag tosú oíche Dé hAoine seo chugainn. Clár cainte, ceoil agus craic a bheidh ann. Craolfar an clár seo ag a hocht go dtí a deich. Sa stiúideo beidh seisear deagóirí chomh maith liomsa. Pléfidimid ábhair spéisiúla. An Aoine seo chugainn beimid ag labhairt faoi éide scoile.

Fógra a dó

Seo fógra ó TG4 faoin gclár Mí in Ibiza. Beidh sraith nua den chlár á dhéanamh againn an mhí seo chugainn. Táimid ag lorg daoine ón a hocht déag suas go dtí daichead chun an clár seo a dhéanamh. Ochtar ar fad atá ag teastáil uainn. Caithfidh an t-iarratasóir a bheith réidh chun mí a chaitheamh in árasán in Ibiza, Lúnasa seo chugainn. Cuirfear tuarastal lae fiche euro an duine ar fáil. Craolfar an clár an bhliain dar gcionn.

Fógra 3

Fógraíodh buaiteoir Réalta ar chlár speisialta a craoladh beo ar Raidió na Gaeltachta maidin Dé hAoine, 19 Eanáir. Is é Réalta an comórtas d'amhráin nuachumtha Ghaeilge a reáchtálann an stáisiún gach bliain. Bhronn Ceannaire Raidió na Gaeltachta seic €3,000 móide trófaí Raidió na Gaeltachta ar Louis De Paor, duine de chumadóirí an amhráin a bhain an chraobh – Ag an gCóisir. Beidh Ag an gCóisir, maraon leis na

naoi n-amhrán eile a bhí sa bhabhta ceannais, le fáil ar albam Réalta 2001.

Cuid C

Comhrá a haon

Nóra: Dia duit, a Pheadair.

Peadar: Dia is Muire duit, a Nóra.

Nóra: Tá cuma traochta ort ar maidin.

Peadar: Cinnte, chuaigh mé a chodladh ag a dó ar maidin.

Nóra: Go bhfóire Dia orainn, an bhfuair tú an méid sin obair bhaile?

Peadar: Ní hea. Bhí scannán iontach ar TG4 ag a deich aréir agus bhreathnaigh mé air.

Nóra: Mhair sé ceithre huair a' chloig?

Peadar: Níor mhair sé ach dhá uair.

Nóra: Cén fáth a ndeachaigh tú a chodladh chomh déanach sin, mar sin?

Peadar: Thosaigh clár ceoil ar MTV ansin faoi Van Morrison. Is aoibhinn liom an ceoltóir sin.

Nóra: Bheul, tá cuma spíonta ort. Tá súil agam go mbeidh tú réidh don scrúdú staire sa cheathrú rang ar maidin.

Peadar: A dhiabhail, rinne mé dearmad glan air. Tabhair dom do nótaí anois.

Nóra: Seo duit, agus céard a cheap tú faoi cheist a trí sa mhatamaitic aréir?

Peadar: Ceist a trí?

Nóra: Nach ndearna tú an obair bhaile?

Peadar: Táim i bponc ceart. Cathain a bheidh an rang sin againn?

Nóra: Tosnaíonn sé ag a naoi.

Peadar: Dia ár sábháil, tá mé scriosta.

Nóra: Ceapaim go bhfuil an locht ar an diabhal teilifíse. Sin an clog. Caithfidh mé dul isteach.

Comhrá a dó

Aoife: Dia duit, a Sheosaimh.

Seosamh: Dia is Muire duit, a Aoife.

Aoife: An bhfaca tú an clár sin *Ros na Rún* sin aréir?

Seosamh: Ní fhaca.

Aoife: Is mór an trua sin mar bhí sé thar cionn.

Seosamh: An raibh? Níl cead agam breathnú air a thuilleadh.

Aoife: Cén fáth?

Seosamh: Bhí mo mháthair ag breathnú ar an tseachtain seo caite agus níor thaitin an clár léi.

Aoife: Cén fáth nach bhfuil cead agat é a fheiceáil?

Seosamh: Dúirt sí go bhfuil mé ró-óg chun breathnú air.

Aoife: Ró-óg? Tusa! Tá tú sé bliana déag d'aois.

Seosamh: Cinnte, agus tá mé níos sine ná tusa, fiú.

Aoife: An bhfuil sí craiceáilte?

Seosamh: Níl. An dtuigeann tú, is mise an duine is óige sa chlann.

Aoife: Is leanbh tusa mar sin. Bheul, d'fhéadfá breathnú ar Bouli agus Réaltóg.

Seosamh: Ná bí ag magadh fúm. D'fhéadfá gar a dhéanamh dom.

Aoife: Cad é?

Seosamh: *Ros na Rún* a thaifeadadh dom gach seachtain.

Aoife: Ná bí dom chrá. Níl mise chun *Ros na Rún* a théipeáil duit. Dá mbeadh a fhios ag do mhamaí go ndearna mé cóip den chlár salach sin duit bheadh mo shaol scriosta.

Seosamh: Is aoibhinn liom *Ros na Rún*. Le do thoil déan cóip dom.

Aoife: Ní féidir. Ó, sin é mo bhus, slán agat.

Seosamh: Slán leat.

Comhrá a trí

Sorcha: Dia duit, a Sheáin.

Seán: Dia is Muire duit, a Shorcha.

Sorcha: An féidir leat an raidió a mhúchadh?

Seán: Cinnte.

Sorcha: Cén stáisiún a bhí ar siúl agat?

Seán: Raidió na Gaeltachta.

Sorcha: Dáiríre?

Seán: Cinnte, ar an Domhnach.

Sorcha: Cén fáth? Ní bhíonn ach ceol traidisiúnta ar siúl acu.

Seán: Tá sé sin fíor. Is aoibhinn liom gach saghas ceoil, ceol traidisiúnta san áireamh.

Sorcha: Is fuath liom ceol traidisiúnta. B'fhearr liom snagcheol.

Seán: Ní hé sin an fáth a éistim leis an stáisiún.

Sorcha: Cén fáth mar sin?

Seán: Bíonn clár spórt iontach acu ar an Domhnach.

Sorcha: Nach mbíonn ceann maith ag Raidió a hAon freisin?

Seán: Bíonn, ach is fearr liom Seán Bán Breathnach.

Sorcha: Is fuath liom é. B'fhearr liomsa Dave Fanning.

Seán: Níl éinne chomh maith le Seán mar thráchttaire spóirt.

Sorcha: N'fheadar.

Seán: Sin é mo shíob. Slán agat.

Sorcha: Slán leat.

Cuid D

Píosa a haon

Beidh taispeántas craoltóireachta sa leabharlann áitiúil an tseachtain seo chugainn. Osclóidh sé ag a deich ar maidin agus leanfaidh sé an tseachtain ar fad. Dúnann an taispeántas gach lá ag a hocht. Tabharfaidh iarcheannasaí TG4, Cathal Goan, léacht agus caint ar chúrsaí teilifíse in Éirinn oíche Dé Máirt. Beidh ceannaire RTÉ ag caint faoi chláracha spóirt oíche Dé hAoine.

Píosa a dó

Bhí timpiste chairr ag foireann nuachta ar an mbóthar ó Bhaile na hAbhann go Gaillimh inné. Bhí ceathrar sa charr

nuair a phléasc roth tosaigh an chairr agus chuaigh sé ó smacht. Bhuail sé claí ar imeall an bhóthair agus d'imigh sé bun os cionn i bpáirc in aice an bhóthair. Gortaíodh an fear ceamara. Bhris sé a lámh agus a rúitín. Bhris an fear fuaime a shrón. Tháinig an tiománaí slán ach ghortaigh an láithreoir a dhroim. Deir urlabhraí TG4 go ndearnadh damáiste fiche míle euro do threalamh. Dar leis bhí ceamara, gléas taifeadta agus uirlis saithilíte scriosta sa timpiste.

Píosa a trí

Tá cláracha Raidió na Gaeltachta ag athrá don fhómhair. Tosóidh an clár *Nead Fuinseoige* ag a sé ar maidin as seo amach. Críochnóidh an Nead ag leathuair tar éis a seacht. Ansin tosóidh an clár *Athmhaidin* ag a leathuair tar éis a seacht. Leanfaidh sé go dtí ceathrú tar éis a naoi. Fanfaidh cláracha an lae mar atá. San oíche beidh clár cainte agus ceoil ag tosú ag a haon déag.

Caibidil 7

Cuid A

An chéad chainteoir

Is mise Aoife Ní Cheallaigh. Rugadh mé i mBaile Átha Cliath. Cónaím i dteach leathscoite i dTamhlacht. Tá deirfiúr amháin agam. Is mise an duine is sine sa chlann. Táim sa dara bliain sa phobalscoil. Tá mo dheirfiúr Sinéad sa séú bliain i mbunscoil Threasa. Oibríonn mo mham sa státseirbhís agus is teicneoir ríomhaireachta mo dhaid. Oibríonn sé ó mhaidin go hoíche agus ar an Satharn fiú amháin. Chuir aimsir an tsamhraidh seo déistean orm. Bhí sé scamallach agus fliuch seachtain ó shin agus faoi láthair tá sé fliuch agus gaofar. Is cuma liom faoi sin anois mar beidh mé ag dul ar saoire don Spáinn. Dar le réamhaisnéis na haimsire aréir beidh sé grianmhar, te, meirbh

ann don choicís a bheidh mise ar saoire ann. Beidh mo thuistí agus an chlann go léir ag dul ar saoire amárach. Táim ag tnúth go mór leis mar tá an-spéis agam sa damhsa Spáinneach. D’fhoghlaim mé rince Spáinneach ar scoil.

An dara cainteoir

Cad é mar atá sibh? Seosamh Ó hÉir anseo. Rugadh agus tógadh mé anseo i gCill Mhantáin. Is ó Ghort an Choirce i nGaeltacht Dhún na nGall mo bheirt tuismitheoirí. Oibríonn m’athair mar iascaire. Mar sin tugaim aire faoi leith do réamhaisnéis na haimsire. Is fuath liom aimsir ghaofar le gálaí. Is fearr liom aimsir chiúin. Ba mhaith liom a bheith i mo fhear aimsire. Is iad eolaíocht, mata agus tíreolaíocht na hábhair scoile is fearr liom agus is fuath liom stair. Cabhróidh siad liom sa todhchaí mar fhear aimsire.

An triú cainteoir

Is mise Lúca Ó Maoláin. Táim sé bliana déag d’aois. Rugadh i mBaile Átha Cliath mé ach tá cónaí orm i gContae na Mí. Oibríonn mo dhaid i Sord mar innealtóir. Ar maidin tosaíonn sé ag obair ar a hocht. Is mise an dara duine is sine sa chlann. Tá Stephanie fiche bliain d’aois agus freastalaíonn sí ar ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath. Is í peil Ghaelach an caitheamh aimsire is fearr liom. Imrím ar fhoireann na scoile ach is fuath liom a bheith ag imirt nuair a bhíonn sé fuar gaofar. An samhradh seo chugainn rachaidh mé féin agus mo thuistí ar saoire don Iodáil.

Cuid B

Fógra a haon

Seo fógra ó oifig na haimsire. Faoi láthair tá sé te agus griannmhar. Beidh brádán báistí ann tar éis lóin. Anocht tiocfaidh báisteach throm isteach ón Atlantach. Titfidh báisteach throm i rith na hoíche. Maidin amárach glanfaidh

an bháisteach. Beidh an teocht fiche céim Celsius. Lá scamallach meirbh a bheidh ann.

Fógra a dó

Seo fógra ó Ghaelsaoire Teoranta. Tosóidh cúrsaí Gaeilge do dhaoine fásta ar an Luan seo chugainn i Rann na Feirste, Co. Dhún na nGall. Beidh spraoi, spórt agus craic ann do chách. Cuirfear ranganna Gaeilge do fhoghlaimoirí ar siúl gach maidin. San iarnóin beidh turasanna cultúrtha agus san oíche beidh seisiún ceoil agus damhsa traidisiúnta. Má theastaíonn tuilleadh eolais uait cuir fios ar Eibhlín ag 073 78346.

Fógra a trí

Seo fógra ó na gardaí. Mar gheall ar stoirm na hoíche aréir tá tuilte i ndeisceart na tíre. Molann na gardaí do thiománaithe gan dul amach ar na bóithre muna bhfuil sé práinneach. Tá damáiste déanta do charranna agus do dhíonta tithe. Leagadh suas le céad crann i rith na hoíche. Tharla dhá thimpiste bhóthair dá bharr. Beidh baol stoirme ann arís amárach. Séidfídh gaoth láidir aneas. Fan sa bhaile más féidir.

Cuid C

Comhrá a haon

Treasa: Bail ó Dhia ort, a Sheáin.

Seán: An bhail chéanna ortsa, a Threasa.

Treasa: Ní fhaca mé tú le fada. Cá raibh tú?

Seán: Chaith mé mí san Iodáil ar saoire.

Treasa: Nach raibh an t-ádh leat!

Seán: Cinnte, ní raibh tusa ar saoire go fóill.

Treasa: Conas a bhfuil a fhios agat?

Seán: Tá do chraiceann chomh bán le sneachta.

Treasa: Tá an ceart agat. Is dócha go raibh an aimsir ar fheabhas san Iodáil.

Seán: Dochreidte. Ní dheachaigh an teocht faoi bhun tríocha a cúig chéim Celsius.

Treasa: Bheadh sé sin ró-the domsa.

Seán: Thaitin sé go mór liomsa.

Treasa: Conas is féidir bogadh sa teas úd?

Seán: Sin an rud. Ní dhearna mé faic seachas luí faoin ngrian agus snámh sa linn snámha.

Treasa: Nach ndeachaigh tú go Pisa, don Róimh nó do Firenze?

Seán: Ní dheachaigh. Bhí sé ró-the i rith an lae agus san oíche chuaigh mé ag damhsa.

Treasa: Bhuel, cuireann sé iontas orm.

Seán: Sin an sórt duine atá ionam. Caithfidh mé dul, tá mo bhus ag teacht.

Treasa: Slán leat.

Seán: Slán agat.

Comhrá a dó

Nóra: Dia duit, a Lorcáin.

Lorcán: Dia is Muire duit, a Nóra.

Nóra: Ní fhaca mé tú le fada. Cá raibh tú?

Lorcán: Bhí mé i mo theach le seachtain anuas.

Nóra: Cén fáth nár tháinig tú amach?

Lorcán: Is fuath liom an aimsir seo.

Nóra: Ach tá sé go breá te, meirbh fíú.

Lorcán: Sin é.

Nóra: Ní thuigim tú. Níl puth gaoithe ann fíú. Tá sé go hálainn.

Lorcán: Is fuath liom an aimsir seo. Bíonn fiabhras léana orm.

Nóra: Cad é sin?

Lorcán: Bím ag sraothairt an t-am ar fad. Sileann mo shrón agus mo shúile.

Nóra: Is mór an trua sin.

Lorcán: Ná bí buartha fúm. Beidh sé fliuch báistiúil amárach.

Nóra: Béidh sé sin uafásach.

Lorcán: Ní bheidh. Taitníonn an bháisteach go mór liom. Ní bhíonn fiabhras léana orm ansin.

Nóra: Tuigim anois.

Lorcán: Caithfidh mé dul. Tá mo mham ag teacht.

Nóra: Slán leat.

Lorcán: Slán agat.

Comhrá a trí

Sorcha: Dia duit, a Fhionnuala.

Fionnuala: Dia is Muire duit, a Shorcha.

Sorcha: Goidé mar atá tú?

Fionnuala: Go gruama.

Sorcha: Cén fáth?

Fionnuala: Féach ar an diabhal aimsire seo.

Sorcha: An brádán báistí éadrom seo?

Fionnuala: Brádán báistí, a deir tusa. Is fuath liom báisteach ar bith.

Sorcha: Tá tú an-chrosta na laethanta seo.

Fionnuala: Is fuath liom aimsir an gheimhridh.

Sorcha: B'fhéidir go bhfuil sé fliuch ach níl sé fuar.

Fionnuala: Fan go bhfeice tú.

Sorcha: Cad a tharlóidh?

Fionnuala: Amárach séidfídh gaoth fheannaideach fhuar aduaidh.

Sorcha: Beimid go léir préachta.

Fionnuala: Ní amháin sin ach deir réamhaisnéis na haimsire go mbeidh baol sneachta ann.

Sorcha: Fanfaidh mé sa bhaile amárach.

Fionnuala: Is cuma liom, beidh mise ag dul ar scoil. Slán leat.

Sorcha: Slán agat.

Cuid D

Píosa a haon

Beidh turas don Iodáil ag fágáil an ionad pobail ag a seacht ar an Aoine. Baileoidh bus na paisinéirí ann. Rachaidh sé díreach chuig an t-aerfort. Turas seachtaine a bheidh ann. Chífídh siad

an Róimh, an Vatacán agus cathair Phompei. Deirtear go mbeidh an aimsir measartha te, thart ar fiche chéim Celsius.

Píosa a dó

Tá post páirtaimseartha le fáil le TG4 mar fhear nó bhean na haimsire. Caithfidh an t-iarratasóir a bheith líofa sa Ghaeilge. Ní theastaíonn eolas cuimsitheach ar an aimsir ón té a cheapfar. Cuirfear traenáil ar fáil don láithreoir. Is é an séú lá déag de mhí na Samhna an spriocdháta do na hiarrtais.

Píosa a trí

Osclóidh an comhlacht turasóireachta, Muir Thaistil Teo, seirbhís nua an Domhnach seo chugainn. Tosóidh bád ag dul ó ché Ros a Mhíl go Cill Rónáin. Beidh dhá thuras laethúil ann. Ní féidir leis an mbád seoladh i rith drochaimsire. Cosnaíonn an turas daichead euro an duine. Beidh lacáiste fiche fán gcéad do scoláirí agus pinsinéirí.